

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 13 – 26 Şubat 2007	Yayımlandığı Tarih 27 Şubat 2007	Sayı 328
--	--	--------------------

İÇİNDEKİLER

- [25.1.2007 Tarih ve 5576 Sayılı Petrol Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun \(R.G. 13 Şubat 2007 - -26433\)](#)
- [Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı Ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik \(R.G. 14 Şubat 2007 - -26434\)](#)
- [Hâkimler ve Cumhuriyet Savcıları Hakkında Uygulanacak Atama ve Nakil Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik \(R.G. 17 Şubat 2007 - -26437\)](#)
- [Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Hükümlü ve Tutukluların Dışarıdaki Yakınlarıyla Telefonla Görüşmeleri Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik \(R.G. 17 Şubat 2007 - -26437\)](#)
- [Danıştay Üyeliğine Seçme Kararı \(R.G. 24 Şubat 2007 - -26444\)](#)
- [Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün 06.02.2007 tarih ve 2987 Sayılı, “Tahsilat İç Genelgesi” Konulu Duyurusu](#)
- [2007 Yılı Noterlik Ücret Tarifesi](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2003/18, K: 2004/88 Sayılı Karar Özeti \(R.G. 20 Şubat 2007 - -26440\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2007/18, K: 2007/9 \(Yürürlüğü Durdurma\) Sayılı Kararı \(R.G. 22 Şubat 2007 - -26442\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Taşkın ve Diğerleri/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Nuri Kurt/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Yeşilgöz/Türkiye Davası\)](#)
- [Adalet Bakanlığında Milletlerarası Tahkim Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ \(R.G. 23 Şubat 2007 - -26443\)](#)
- [Maliye Bakanlığında Milli Emlak Genel Tebliği \(Sıra No: 310\) \(R.G. 15 Şubat 2007 - -26435\)](#)
- [Adalet Bakanlığında 2 Adet İlân \(R.G. 16 Şubat 2007 - -26436\)](#)

 [İçindekilere dön](#)

Kanun

PETROL PİYASASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA

DAİR KANUN

Kanun No. 5576

Kabul Tarihi : 25/1/2007

MADDE 1 – 4/12/2003 tarihli ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 2 nci maddesine (20) numaralı bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki (21) numaralı, mevcut (40) numaralı bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki (41) numaralı bentler eklenmiş ve mevcut bentler teselsül ettirilmiştir.

"21) Kaçak petrol;

a) Kurumca belirlenen seviyede ulusal marker içermeyen akaryakıtı,

b) Yasal yollarla Türkiye'de serbest dolaşıma girdiği belgelendirilemeyen veya menşei belli olmayan petrolü ve petrol ürünlerini,

c) Kurumdan izin alınmadan; akaryakıt haricinde kalan solvent, madenî ve baz yağ, asfalt, solvent nafta ve benzeri petrol ürünlerinden elde edilen akaryakıtı ya da akaryakıtı dönüştürmek maksadıyla kullanılan veya bulundurulmuş akaryakıt haricinde kalan solvent, madenî ve baz yağ, asfalt, solvent nafta ve benzeri petrol ürünlerini,

d) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununa göre kaçak olan petrolü ve petrol ürünlerini,

e) Sıvı veya gaz halindeki hidrokarbonlarla, hidrokarbon türevi olan yakıtları nakleden boru hatlarından (her türlü üretim, iletim ve dağıtım hatları dahil) veya bunların depolarından veya kuyulardan yasalara aykırı şekilde alınan petrolü ve petrol ürünlerini,"

"41) Teknik düzenleme: Petrolün ve madenî yağın, ilgili idarî hükümler de dahil olmak üzere, standartları, ölçüleri, özellikleri, işleme ve üretim yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol, ambalajlama, işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri hususlarından biri veya birkaçını belirten ve uyulması zorunlu olan her türlü düzenlemeyi,"

MADDE 2 – 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun 7 nci maddesine beşinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Dağıtıcı lisansı sahipleri, Kurum tarafından belirlenen esaslara uygun olarak bayilerinde kaçak petrol satışının yapılmasını önleyen teknolojik yöntemleri de içeren bir denetim sistemi kurar ve uygular."

MADDE 3 – 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununa aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

"Kaçak petrolün tespiti ve tasfiyesi

EK MADDE 3- Kaçak petrolün; bu Kanun hükümleri dışında satışa arz edilmesi, satılması, bulundurulması, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alınması, taşınması veya saklanması yasaktır.

Kaçak petrol yakalandığında, kaçak petrole derhal el konulur ve yakalandığı ildeki il özel idaresine miktarını, cinsini ve özelliklerini gösterir bir tutanakla teslim edilir.

Kaçak petrol hakkında tasfiye kararı, soruşturma evresinde hâkim tarafından verilir. Bu karar, kaçak petrole el konulduğu tarihten itibaren onbeş gün içinde, eşyadan numune alınmasının mümkün olduğu durumlarda numune alınarak, mümkün olmaması halinde ise gerekli tespitler yaptırılarak verilir.

Kaçak petrolden alınacak numunelere ilişkin usûl ve esaslar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Kaçak petrolün teknik düzenlemelere uygunluğunun tespiti, Kurum tarafından belirlenen akredite laboratuvarlar tarafından yapılır. Bu çerçevede gönderilen numunelerin tetkik ve tahlil giderleri Kurumca karşılanır. Laboratuvarlar, bunlara ilişkin tetkik ve tahlil işlemlerini öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırır.

Kaçak petrolün tasfiyesi ilgili il özel idaresi tarafından bu Kanun hükümlerine göre yapılır.

Kaçak petrolden teknik düzenlemelere uygun olanlar, Kurum tarafından belirlenen usûl ve esaslara göre ilgili il özel idaresi tarafından, teknik düzenlemelere uygunluğunun tespiti tarihinden itibaren en geç bir ay içinde açık artırma suretiyle satışı yapılarak veya yaptırılarak

tasfiye edilir. Bir ay içinde satılamayan kaçak petrol, pazarlık usûlü ile satışı yapılarak tasfiye edilir.

Kaçak petrolden teknik düzenlemelere uygun olmayanlar, Kurum tarafından belirlenen usûl ve esaslara göre ilgili il özel idaresi tarafından, teknik düzenlemelere uygun olmadığı tespit tarihinden itibaren en geç bir ay içinde, satılmak üzere Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğüne devredilir ve Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından satışa ilişkin masraflar düşüldükten sonra bakiye bedel ilgili il özel idaresine aktarılır.

İlgili il özel idaresi tarafından, kaçak petrolün satışından elde edilen gelirden, kaçak petrole ilişkin vergiler ilgili vergi dairesine yatırıldıktan sonra, kalan para bankada açılacak bir emanet hesaba yatırılır.

Kaçak petrolün tasfiyesine ilişkin bu maddede düzenlenmeyen diğer usûl ve esaslar, Maliye Bakanlığının ve Gümrük Müsteşarlığının görüşü alınarak Kurumca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenlenir.

Yargılamanın, tasfiye edilen kaçak petrolün sahiplerinin lehine sonuçlanması halinde; toplam satış bedelinden vergiler düşüldükten sonra kalan tutar, satış tarihinden kararın kesinleştiği tarihe kadar geçen süre için kanunî temerrüt faizi oranında hesaplanan faiz de ilave edilerek hak sahibine ödenir. Emanet hesabında bulunan tutarın hak sahibine yapılacak ödemeyi karşılamaması halinde, aradaki fark Maliye Bakanlığınca genel bütçeden karşılanır. Kaçak petrole ilişkin mahkûmiyet hükmünün veya müsadere kararının kesinleşmesinden sonra emanet hesaptaki tutar genel bütçeye gelir olarak yatırılır.

Kaçak petrole ilişkin mahkûmiyet hükmü veya müsadere kararı kesinleşenler, Kurum tarafından, varsa lisansları iptal edilerek kamuoyuna ilan edilir, ayrıca bu Kanun kapsamında bu kişilere hiçbir şekilde yeniden lisans verilmez.

Bu madde kapsamında teminatla iade hükümleri uygulanmaz.

Kaçak petrole ilişkin olarak bu Kanunda yer almayan hususlarda, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümleri uygulanır.

Bu madde kapsamında veya kaçak petrol ile mücadele konusunda; Kurumca, Tasfiye İşleri Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğünce, il özel idarelerince yapılacak her türlü mal, araç-gereç ve hizmet alımlarında, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu; kaçak petrolün satışında, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri uygulanmaz.

İkramiyeler

EK MADDE 4- Kaçak petrolün yakalanması halinde, ihbar edenlere ve yakalayan kamu görevlilerine aşağıdaki usûl ve esaslara göre ikramiye ödenir:

a) Bir ihbar sonucunda kaçak petrolün sahipli yakalanması halinde; kaçak petrolün satışından sonra vergiler dahil elde edilen toplam gelirin yüzde onu tutarında ihbar edene, yüzde onu tutarında kaçak petrolün yakalanması eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ikramiye ödenir. Kaçak petrole ilişkin mahkûmiyet hükmünün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden bir ay içerisinde kaçak petrolün satışından vergiler dahil elde edilen toplam gelirin yüzde onbeşi tutarında ihbar edene, yüzde onbeşi tutarında kaçak petrolün yakalanması eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ilave ikramiye ödenir.

b) Bir ihbar olmadan kaçak petrolün sahipli yakalanması halinde; kaçak petrolün satışından sonra vergiler dahil elde edilen toplam gelirin yüzde onu tutarında kaçak petrolün yakalanması eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ikramiye ödenir. Kaçak petrole ilişkin mahkûmiyet hükmünün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden bir ay içerisinde kaçak petrolün satışından vergiler dahil elde edilen toplam gelirin yüzde onbeşi tutarında kaçak petrolün yakalanması eylemine bizzat ve fiilen katılan kamu görevlilerine ilave ikramiye ödenir.

c) Yakalanan kaçak petrolün sahipli olmaması halinde; bu madde kapsamında ihbar edenlere ve yakalayan kamu görevlilerine ödenecek ikramiyeler yüzde elli eksik ödenir.

ç) Bu maddeye göre yapılacak ikramiye ödemeleri, ilgili il özel idaresi tarafından öncelikle emanet hesaptan karşılanır, emanet hesaptaki paranın ikramiye ödemelerine yetmemesi halinde aradaki fark derhal Maliye Bakanlığınca ilgili il özel idaresine aktarılır.

d) Kaçak petrole ilişkin mahkûmiyet hükmünün veya müsadere kararının kesinleşmesini takip eden bir ay içerisinde kaçak petrolün satışının yüzde yirmibeşi kadar ilgili il özel idaresi bütçesine gelir kaydedilmek üzere, Maliye Bakanlığınca genel bütçeden ödeme yapılır.

Bu maddeye göre ödenecek ikramiyeler damga vergisi hariç vergi, resim ve harca tâbi değildir.

İhbar edenlerin kimlikleri izinleri olmadıkça veya ihbarın niteliği haklarında suç oluşturmadıkça açıklanamaz.

Bu madde kapsamında dağıtılacak ikramiye ödemelerine ilişkin usûl ve esaslar ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar, Maliye Bakanlığının görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Kaçak petrol ile ilgili ceza hükümleri

EK MADDE 5- Kaçak petrolü satışa arz eden, satan, bulunduran, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın alan, taşıyan veya saklayan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Kaçak petrolün ve kaçakçılıkta kullanılan suç araç ve gereçlerinin müsaderesine de hükmolunur.

Ulusal markeri yetkisiz olarak üreten, satışa arzeden, satan, yetkisiz kişilerden satın alan, kabul eden, bu özelliğini bilerek nakleden veya bulunduran kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Ulusal markerin kimyasal özelliklerini taşımasa bile, bu madde yerine kullanılmak amacıyla üretilen kimyasal terkipler hakkında da bu fıkra hükmü uygulanır.

Kanunen daha ağır cezayı gerektirmeyen hallerde; Kurum tarafından, ek 3 üncü maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere, tasfiye edilen kaçak petrolün vergiler dahil satış bedelinin üç katı tutarında ayrıca idarî para cezası verilir."

MADDE 4 – 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"Yönetmeliklerin ve düzenlemelerin yürürlüğe konulması

GEÇİCİ MADDE 4 – Ek 3 üncü ve ek 4 üncü maddelerde belirtilen yönetmelikler ve düzenlemeler bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde yürürlüğe konulur."

MADDE 5 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

12/2/2007

[R.G. 13 Şubat 2007 – 26433]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelikler

Adalet Bakanlığından:

CEZA MUHAKEMESİ KANUNUNDA ÖNGÖRÜLEN TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN İLETİŞİMİN DENETLENMESİ, GİZLİ SORUŞTURMACI VE TEKNİK ARAÇLARLA İZLEME TEDBİRLERİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Ceza Muhakemesi Kanununda öngörülen telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı ve teknik araçlarla izleme tedbirlerine ilişkin talepte bulunulması, kararların alınması ve uygulanmasında uyulacak usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik hükümleri Ceza Muhakemesi Kanununun 164 ve 165 inci maddesinde düzenlenen adli kolluk ve bu görevi yapan diğer kolluk birimleri, kamu kurum ve kuruluşları ile telekomünikasyon alanındaki özel kurumların görev ve sorumluluklarına ilişkin hükümleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 29/3/1984 tarihli ve 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 30 uncu maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 135, 136, 137, 138, 139 ve 140 ıncı maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte yer alan:

a) Aidiyet numarası: Bu Yönetmelikte belirlenen işlemleri yapmak üzere görevlendirilen adli kolluk personeline kimliğinin belirlenmesini sağlamak amacıyla sicil numaralarından farklı olarak kurumlarınca verilen numarayı,

b) Başkanlık: 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun Ek 7 nci maddesi uyarınca kurulan Telekomünikasyon İletişim Başkanlığını,

c) Başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması hâli: Soruşturma veya kovuşturma sırasında diğer tedbirlere başvurulmuş olsa bile sonuç alınamayacağı hususunda bir beklentinin varlığı veya başka yöntemlerden biri veya birkaçının uygulanmasına rağmen delil elde edilememesi ve delillere ancak bu Yönetmelikte düzenlenen tedbirlerle ulaşılabilecek olmasını,

ç) Gizli soruşturmacı: Gerektiğinde örgüt içine sızmak, gözetlemek, izlemek, örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve örgütün işlediği suçlarla ilgili iz, eser, emare ve delilleri toplamak ve muhafaza altına almakla görevlendirilen kamu görevlisini,

d) Hâkim: Yetkili sulh ceza hâkimini veya Ceza Muhakemesi Kanununun 251 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemesi üyesini,

e) İletişimin dinlenmesi ve kayda alınması: Telekomünikasyon yoluyla gerçekleştirilmekte olan konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması ile diğer her türlü iletişimin uygun teknik araçlarla dinlenmesi ve kayda alınmasına yönelik işlemleri,

f) İletişimin tespiti: İletişimin içeriğine müdahale etmeden, iletişim araçlarının diğer iletişim araçlarıyla kurduğu iletişime ilişkin arama, aranma, yer bilgisi ve kimlik bilgilerinin tespit edilmesine yönelik işlemleri,

g) İşletmeci: Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi de dâhil olmak üzere, Telekomünikasyon Kurumu ile yapılan görev sözleşmesi, imtiyaz sözleşmesi, bu Kurumdan alınan telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin uyarınca telekomünikasyon hizmetleri yürüten ve telekomünikasyon alt yapısı işleten şirketleri,

ğ) Kamu görevlisi: Kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da her hangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişiyi,

h) Sinyal bilgisi: Bir şebekede haberleşmenin iletimi veya faturalama amacıyla işlenen her türlü veriyi,

ı) Sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi: İletişimin içeriğine müdahale niteliğinde olmayıp yetkili makamdan alınan karar kapsamında sinyal bilgilerinin iletişim sistemleri üzerinde bıraktığı izlerin tespit edilerek, bunlardan anlamlandırılan sonuçlar çıkarmak üzere gerçekleştirilen değerlendirme işlemlerini,

i) Sorumlu kolluk görevlisi: Gizli soruşturmacının araştırmada bulunduğu operasyonun takibi, gizli soruşturmacı ile irtibat kurulması, can güvenliğinin sağlanması, hayatının tehlikeye düştüğü durumlarda operasyona son verilmesinden sorumlu olan kişiyi,

j) Telekomünikasyon: İşaret, sembol, ses ve görüntü ile elektrik sinyallerine dönüştürülebilir her türlü verinin; kablo, telsiz, optik, elektrik, manyetik, elektromanyetik, elektro kimyasal, elektro mekanik ve diğer iletim sistemleri vasıtasıyla iletilmesi, gönderilmesi ve alınmasını,

k) Teknik araçlarla izleme: Ceza Muhakemesi Kanununun 140 ıncı maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlar dolayısıyla yapılan soruşturmalarda, suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyerinin teknik araçlarla izlenmesi, ses veya görüntü kaydının alınması işlemini,

l) Veri taşıyıcısı: İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı ve teknik araçlarla izleme tedbirlerinin uygulanması neticesinde elde edilecek ses ve görüntü bilgilerinin kaydedileceği araçları, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi

İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi talebi ve kararı

MADDE 5 – (1) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir; bu Yönetmeliğin 8 inci maddesinde belirtilen bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda da dinlenebilir, kayda alınabilir veya sinyal bilgileri değerlendirilebilir.

(2) Cumhuriyet savcısı, birinci fıkradaki koşulların varlığı halinde, evrakı soruşturma defterine kaydettirip, numara verdikten sonra doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri tarafından kendisine bildirilen iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi istemlerine ilişkin bilgi ve belgeleri de ekleyerek hâkimden talepte bulunur.

(3) Gerekli koşulların varlığı saptandığında, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından da iletişimin tespitine, dinlenmesine, kayda alınmasına ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine karar verilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl hâkimin onayına sunar. Hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Talebi alan hâkim nöbeti sona erse de evrakı sonuçlandırmakla yükümlüdür. Yasal süresi içerisinde hâkim tarafından bir karar verilmemesi veya aksine karar verilmesi hâlinde tedbir, Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır. Durum Cumhuriyet savcısı tarafından hemen Başkanlığa bildirilir. Cumhuriyet savcısı bu halde kararını verdiği saati ve hâkimden talepte bulunduğu saati belirtir. Talep veya karar, hâkim veya Başkanlığa ulaştığı anda süreler başlar. Bu işlerde görevlendirilecek katipler ağır ceza merkezlerinde komisyon tarafından, diğer yerlerde ise ceza hâkimleri ile Cumhuriyet Başsavcısı veya kıdemli Cumhuriyet savcısı tarafından birlikte belirlenir.

(4) Cumhuriyet başsavcılığı tarafından gönderilen talep yazısı, hâkim tarafından saat belirtilerek havale yapılır. Talep, istemin içeriği gösterilmeksizin, hâkim havalesinde belirtilen saat de işlenmek suretiyle, bu iş için görevlendirilen ilgili zabıt katibi tarafından mahkemenin değişik iş defterine kaydedilir. Hâkim tarafından havale saatinden itibaren 24 saat içerisinde karar verilir. Hangi mahkemenin değişik iş defterine kaydedilmişse iş o mahkemenin hâkimi tarafından sonuçlandırılır. Verilen karar, tutanakla Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir ve mahkeme kaleminde kalan suretinin gizli tutulması için ilgili hâkim tarafından gerekli tedbir alınır. Söz konusu kararlar tedbir süresince değişik iş kartonuna takılmaz. Tedbirin sona erdiği öğrenildiğinde ilgili kartonuna ilave edilir. Bu maddedeki tüm işlemler sırasında gizliliğe uyulur.

(5) Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için, mobil telefonun yeri, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden tespit edilebilir. Bu hususa ilişkin talep ve kararda, mobil telefon numarası ve tespit işleminin süresi belirtilir. Tespit işlemi en çok üç ay için yapılabilir ve bu süre bir defa daha uzatılabilir.

Talep ve kararda belirtilecek hususlar

MADDE 6 – (1) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması veya sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin talepler ile hâkim ve Cumhuriyet savcısı kararlarında, aşağıda belirtilen hususlar yer alır:

- a) Soruşturma numarası veya kovuşturmayaya geçilmişse mahkeme esas numarası,
- b) Kararın hangi suçun soruşturulması için istendiği, bu suça ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin neler olduğu,
- c) Başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmadığı hakkındaki açıklama, bilgi veya belgeler,
- ç) Hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği,
- d) İletişim aracının türü ile numarası veya iletişim bağlantısının tespitine imkân veren kodu,
- e) Tedbirin türü,
- f) Tedbirin kapsamı,
- g) Tedbirin süresi.

(2) Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için mobil telefonun yerinin tespitine ilişkin talep ve kararda mobil telefonun numarasının ve tespit işleminin süresinin belirtilmesi yeterlidir.

(3) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması veya sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi hususunda uzatmaya ilişkin talep ve kararlarda ise birinci fıkradaki unsurlarla birlikte uzatılan kararı veren mahkemenin adı ile karar tarihi ve numarası da belirtilir.

Tedbirin kapsamı

MADDE 7 – (1) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması veya sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirine şüpheli veya sanık bakımından karar verilir.

(2) Birinci fıkrada sayılan tedbirler, hakkında tedbir uygulanacak kişinin üzerine kayıtlı veya kullanmakta olduğu iletişim araçlarının tümü hakkında uygulanabilir. Hakkında karar verilen kişi ile iletişim araç sahibinin farklı kişiler olması hâlinde bu durum talep ve kararda açıkça belirtilir.

(3) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi kararı kişilerin yurt dışı bağlantılı iletişimini de kapsar.

(4) Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınamaz. Kayda alma gerçekleşikten sonra bu durumun anlaşılması hâlinde, alınan kayıtlar Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl imha edilir ve bu husus bir tutanağa bağlanır. Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinde belirtilen yasal şartlar varsa, suç işleme şüphesi altındaki tanıklıktan çekinme hakkı olan şahıslar hakkında da hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla bu tedbire başvurulabilir.

(5) Şüpheli veya sanığa yüklenen suç dolayısıyla suç şüphelisi olmayan müdafinin bürosu, konutu ve yerleşim yerindeki telekomünikasyon araçları hakkında, Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci madde hükmü uygulanamaz.

(6) Dinleme ve kayda alma kararının yerine getirilmesi sırasında şüphelinin başka bir iletişim aracını kullandığı belirlendiğinde buna ilişkin verilecek karar ya da kararların süresi önceki tedbir kararında verilen sürenin bitiş tarihini geçemez.

Tedbirin uygulanabileceği suçlar

MADDE 8 – (1) Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi, ancak Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin altıncı fıkrasında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir. 5237 sayılı Türk

Ceza Kanunu'nun 220 nci maddesinin iki, yedi ve sekizinci fıkralarında yer alan suçların bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi hâlinde bu suçlar için de iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirlerine başvurulabilir.

(2) Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin tespitinde birinci fıkraya hükmü aranmaz.

İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi işlemi

MADDE 9 – (1) Dinleme, iletişimin kayda alınması suretiyle yapılır ve gizlilik kurallarına tam uyularak gerçekleştirilir.

(2) Bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesine uygun olarak;

a) İletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ile ilgili alınan kararlar, yerine getirilmek üzere soruşturma ve kovuşturmanın yürütüldüğü yer dikkate alınarak Cumhuriyet savcısınca ilgili kolluk birimine gönderilir. Kolluk birimi, bu tedbirlere ilişkin karar ile işlemi yapmakla görevlendirilen kolluk personelinin aidiyet numarasını Başkanlığa bildirir ve işlemler bildirilen aidiyet numaralı personel tarafından yerine getirilir.

b) İletişimin tespiti kararı ile ilgili işlemlerin icrasını Cumhuriyet savcısı doğrudan veya kolluk birimi aracılığıyla Başkanlıktan talep eder. Tedbirlere ilişkin kararlar işletmecilere gönderilmez.

c) Karar olmadan ve aidiyet numarası bildirilmeden Başkanlıkça işlem başlatılmaz.

(3) Başkanlık işletmecilerle ilgili tüm çalışmaları yaparak, bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesine göre düzenlenmiş kararlar doğrultusunda verilere erişim ile ilgili işlemleri yürütür. İletişimin tespitine ilişkin veriler ceza muhakemesinde kullanılmak üzere 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda belirlenen dava zamanaşımı hükümleri dikkate alınmak suretiyle Başkanlıkça arşivlenir.

(4) İşlemin başladığı, bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

(5) İşleme kararda belirtilen süre dolmadan son verildiğinde, bu durum Cumhuriyet savcısı tarafından gereği yapılmak üzere derhal Başkanlığa bildirilir. Kolluk aracılığıyla uygulanan tedbirlerde durumdan kolluk haberdar edilir.

(6) Dinleme ve kayda alma işleminde kullanılan esas veri taşıyıcısındaki tüm veriler, Cumhuriyet savcısınca görevlendirilen adli kolluk birimi personeline ayrı bir alt veri taşıyıcısına nakledilir ve tamamı bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-1 sayılı İletişimin Dinlenmesi ve Kayda Alınmasına İlişkin Tutanağa kaydedilir. Bu kayıtların çözümünün uzun süre alacağını tespit edilmesi durumunda Cumhuriyet savcısı tarafından ilgili kolluk görevlilerine yeterli süre verilir. Bu hususta Cumhuriyet savcısı bilirkişi de görevlendirebilir.

(7) Dinleme ve kayda almaya ilişkin alt veri taşıyıcısına nakledilen tüm kayıtlar, görevlendirilen kolluk birimi personeline Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir.

(8) Tespit veya sinyal bilgisi değerlendirme sonuçları dökümü de, görevlendirilen kolluk birimi personeline Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir.

İşlemlerin niteliği

MADDE 10 – (1) Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesindeki hükümlere aykırı olarak verilen kararlar ile bu Yönetmelikte sayılan ve tanımlanan iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi işlemleri dışındaki talepleri içerdiği açıkça anlaşılan kararlara karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık, katılan, suçtan zarar gören, müdafii, vekil, şüpheli veya sanığın yasal temsilcisi ve eşi ile Başkanlık tarafından itiraz edilebilir.

(2) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada Cumhuriyet savcılarını veya mahkemeler tarafından; abone bilgileri, telefon numarası, elektronik cihaz bilgileri veya iletişim bağlantısının tespitine imkân veren kodu gibi iletişimin tespiti kapsamı dışındaki bilgiler işletmecilerden talep edilebilir. Bu tür istemler işletmeciler tarafından derhal yerine getirilir.

(3) Başkanlık tarafından yürütülmeyen iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi işlemleri sonucu kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, hukuken değerlendirilemez ve delil olarak da kabul edilemez.

(4) Bir soruşturma sırasında delil toplama kapsamında, somut olayın özelliğine göre maddî gerçekliğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için zorunlu olduğu takdirde, açık rızasının bulunması ve iletişim aracının kendisine ait olması şartıyla şikâyetçinin iletişiminin tespiti Cumhuriyet savcısının yazılı kararıyla Başkanlıktan istenir.

İşlem görevlileri

MADDE 11 – (1) Cumhuriyet savcısınca belirlenen kolluk birimince; iletişimin dinlenmesi, kayda alınması, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi ve tespitle ilgili işlemlerin yerine getirilmesi amacıyla yeterli sayıda personel görevlendirilir.

(2) Yabancı dildeki kayıtlar, tercüman aracılığı ile Türkçe'ye çevrilir.

(3) Bu Yönetmelik kapsamında yapılan işlemlerin ve yapıldığı yerlerin gizliliği, düzeni ve güvenliği ile kolluk görevlilerinin aidiyet numaralarının belirlenmesine ve muhafazasına ilişkin esas ve usuller ilgili kolluğun merkez birimlerinde düzenlenir.

Süre

MADDE 12 – (1) İletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması, sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi veya mobil telefonun yerinin tespitine en fazla 3 ay için karar verilir. Bu süre üç aydan fazla olmamak üzere bir defa daha uzatılabilir.

(2) Bu süre, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak, gerekli görülmesi hâlinde, hâkim tarafından bir aydan fazla olmamak üzere müteaddit defalar uzatılabilir. Mobil telefonun yerinin tespitinde bu fıkra hükmü uygulanmaz.

(3) Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen iletişimin dinlenmesi, tespiti, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi kararı derhal hâkim onayına sunulur. Hâkimin 24 saat içerisinde karar vermemesi veya aksine karar vermesi hâlinde tedbir Cumhuriyet savcısınca derhal kaldırılır ve durum Başkanlığa bildirilir. Kolluk aracılığıyla uygulanan tedbirlerde durumdan kolluk haberdar edilir.

(4) Dinleme veya mobil telefonun yerinin tespiti kararlarında süre, kararın Başkanlıkta sisteme tanıtıldığı andan itibaren başlar.

(5) Dinleme kesintisiz olarak devam eder.

(6) Kararın uygulanması sırasında, hakkında tedbir uygulanan kişinin, Kanunda öngörülen suçu işlediğine ilişkin şüphe ortadan kalkarsa, tedbir Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile derhal kaldırılır. Bu karar Cumhuriyet savcısı tarafından en kısa sürede Başkanlığa bildirilir.

İmha

MADDE 13 – (1) Tedbir kararının uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararın hâkim tarafından onaylanmaması hâlinde, tedbirin uygulanmasına Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl son verilir ve durum Başkanlığa bildirilir. Bu durumda yapılan tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar, Cumhuriyet savcısının denetimi altında en geç 10 gün içinde yok edilir ve durum bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-2 sayılı İmha Tutanağına kaydedilir.

(2) Veri taşıyıcısının Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesinden sonra, gerekmesi hâlinde imha işlemi Cumhuriyet savcısının belirleyeceği yöntemle gerçekleştirilir.

(3) Veri taşıyıcısının üzerindeki kayıtların silinmesi suretiyle de birinci fıkra hükümleri yerine getirilebilir.

(4) Tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtların yok edilmesi hâlinde, soruşturmanın sona ermesinden itibaren en geç 15 gün içinde Cumhuriyet başsavcılığı tedbirin nedeni, kapsamı, süresi ve sonucu hakkında ilgisine yazılı olarak bilgi verir.

Tesadüfen elde edilen deliller

MADDE 14 – (1) Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ve ancak, bu Yönetmeliğin 8

inci maddesinde belirtilen suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet başsavcılığına derhâl bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Teknik Araçlarla İzleme**

Teknik araçlarla izleme talebi ve kararı

MADDE 15 – (1) Bu Yönetmeliğin 18 inci maddesinde belirtilen suçlardan biri dolayısıyla yapılan soruşturmalarda, suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir.

(2) Cumhuriyet savcısı, birinci fıkradaki koşulların varlığı halinde, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri tarafından kendisine bildirilen teknik araçlarla izlemeye ilişkin bilgi ve belgeleri de ekleyerek karar vermesi için hâkimden talepte bulunur.

(3) Cumhuriyet savcısı gerekli koşulların varlığını saptadığında, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde teknik araçlarla izlemeye karar verebilir ve kararını 24 saat içinde hâkimin onayına sunar. Bu talebi sırasında kararını verdiği saat ile hâkimden talepte bulunduğu saati belirtir. Talebi alan hâkim nöbeti bitse de evrakı sonuçlandırmakla yükümlüdür. Hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir kararı Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır.

(4) Bu işlerde görevlendirilecek katipler ağır ceza merkezlerinde komisyon tarafından, diğer yerlerde ceza hâkimleri ile Cumhuriyet Başsavcısı veya kıdemli Cumhuriyet savcısı tarafından birlikte belirlenir. Cumhuriyet başsavcılığınca gönderilen talebin üzerine hâkim tarafından havale yapılır. Talep, mahkemenin değişik iş defterine içeriği gösterilmeksizin bu iş için görevlendirilen ilgili zabıt katibi tarafından kaydedilir. Hangi mahkemenin değişik iş defterine kaydedilmişse iş o mahkemenin hâkimi tarafından sonuçlandırılır. Verilen kararlar tutanakla Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir ve mahkeme kaleminde kalan suretinin gizli tutulması için ilgili hâkim tarafından gerekli tedbir alınır. Söz konusu kararlar tedbir süresince değişik iş kartonuna takılmaz. Tedbirin sona erdiği öğrenildiğinde ilgili kartonuna ilave edilir.

(5) Bütün bu işlemler sırasında gizliliğe uyulur.

(6) Teknik araçlarla izlemeye ilişkin kararlar kolluğa yazılı olarak bildirilir.

Teknik araçlarla izlemeye ilişkin talep ve kararların içeriği

MADDE 16 – (1) Teknik araçlarla izlemeye ilişkin talep ve kararlarda aşağıda belirtilen hususlar yer alır:

- a) Soruşturma numarası,
- b) İzlenecek şüpheli veya sanığın kimliği,
- c) Kararın hangi suçun soruşturulması için istendiği, bu suça ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin neler olduğu,
- ç) İzleme süresi,
- d) Başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmadığı hakkındaki açıklama, bilgi veya belgeler.

Tedbirin kapsamı

MADDE 17 – (1) Teknik araçlarla izlemeye ait talep ve kararlar aynı soruşturmaya ilgili olmak üzere birden fazla kişiyi kapsayabilir.

(2) Karar süresince, izlenecek kişilerin işyeri veya kamuya açık yerlerdeki tüm faaliyetleri izlenebilir, görüntülenebilir ve kayda alınabilir. Kişilerin konut olarak kullandığı yerlerde teknik araçlarla izleme yapılamaz.

(3) İzlemeden maksat, belirli bir süre devam eden ve kişilerin hareket veya ilişkilerinin görüntülenmesi ya da yaptıkları konuşmalarının tespiti amacını güden işlemlerdir.

(4) Kişilerin işledikleri suçların delil, iz, emare ve eserlerinin tespiti maksadıyla yapılmış bireysel saptamalar izleme sayılmaz.

Tedbirin uygulanabileceği suçlar

MADDE 18 – (1) Teknik araçlarla izleme tedbirini ancak Ceza Muhakemesi Kanununun 140 ıncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinin iki, yedi ve sekizinci fıkralarında yer alan suçların bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi hâlinde bu suçlar için de teknik araçlarla izleme tedbirine başvurulabilir.

Teknik araçlarla izleme işlemi

MADDE 19 – (1) İzlenen kişinin iş yeri ve kamuya açık yerlerdeki her türlü faaliyeti teknik araçlarla gizli olarak gözetlenebilir, izlenebilir, ses ve görüntü kaydı alınabilir.

(2) Ses kayıtları bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-3 sayılı Teknik Araçlarla İzleme Sonucu Elde Edilen Konuşmaların Çözümüne İlişkin Tutanak ile yazılı metin haline getirilir. Görüntü kayıtları belge haline getirilebilir. Ses ve görüntü kayıtlarının belgelendirilmeleri sırasında uzmanlardan yararlanılabilir. Belgelendirme işlemleri bir tutanağa bağlanır.

(3) Ses ve görüntü kayıtlarının tümü mühürlenerek Cumhuriyet savcısına teslim edilir.

Süre

MADDE 20 – (1) Teknik araçlarla izlemeye en fazla dört haftalık süre için karar verilebilir. Bu süre gerektiğinde bir defaya mahsus olmak üzere dört haftadan fazla olmamak kaydıyla uzatılabilir.

(2) Bu süre, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak, gerekli görülmesi hâlinde, hâkim tarafından bir haftadan fazla olmamak üzere müteaddit defalar uzatılabilir.

(3) Teknik araçlarla izlemede süre, kararın ilgili kolluk birimine yazılı olarak tebliğinden itibaren başlar. Karar en geç 24 saat içerisinde kolluk birimine ulaştırılır. Aksi hâlde süre 24 saatin sonunda işlemeye başlar.

(4) İzleme süresi kesintisiz olarak devam eder. Bu süre içinde gerçekleştirilen işlemler ve ara vermeler yazılı olarak kayda alınır.

(5) Kararın uygulanması sırasında, Kanunda öngörülen suçların işlendiğine ilişkin şüphe ortadan kalkarsa, tedbir Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile derhâl kaldırılır.

İmha

MADDE 21 – (1) Tedbir kararının uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararın hâkim tarafından onaylanmaması hâlinde, tedbirin uygulanmasına Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl son verilir. Bu durumda elde edilen deliller Cumhuriyet savcısının gözetiminde uygun görülen şekilde derhal imha edilir ve bu hususta bir tutanak düzenlenir.

(2) Teknik izleme sürecinde elde edilen deliller ceza kovuşturması bakımından gerekli olmadığı takdirde Cumhuriyet savcısının gözetiminde derhâl yok edilir ve durum bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-2 sayılı İmha Tutanağına kaydedilir.

(3) Veri taşıyıcısının üzerindeki kayıtların silinmesi suretiyle de birinci fıkra hükümleri yerine getirilebilir. Başka bir kopyanın da kalmadığı açıkça belirtilerek silme işlemi tutanağa bağlanır.

(4) Veri taşıyıcısının Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesinden sonra gerekmesi hâlinde imha işlemi Cumhuriyet savcısının belirleyeceği yöntemle gerçekleştirilir.

Teknik araçlarla izleme sırasında tesadüfen elde edilen deliller

MADDE 22 – (1) Teknik araçlarla izleme sırasında yapılmakta olan soruşturma ile ilgisi olmayan ancak, 18 inci maddede belirtilen suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilmesi hâlinde; bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet başsavcılığına derhâl bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Gizli Soruşturmacı

Gizli soruşturmacı talebi ve kararı

MADDE 23 – (1) Bu Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde belirtilen suçlardan biri dolayısıyla yapılan soruşturmalarda, soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir.

(2) Cumhuriyet savcısı, birinci fıkradaki koşulların varlığı halinde, doğrudan doğruya veya emrindeki adlî kolluk görevlileri tarafından kendisine bildirilen gizli soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin bilgi ve belgeleri de ekleyerek karar vermesi için hâkimden talepte bulunur.

(3) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından da gizli soruşturmacı görevlendirilmesine karar verilebilir.

(4) Gizli soruşturmacı kullanılmasına ilişkin kararlar yazılı olarak kolluğa bildirilir.

Gizli soruşturmacı kullanılmasına ilişkin talep ve kararın içeriği

MADDE 24 – (1) Gizli soruşturmacı kullanılmasına ilişkin talep ve kararlarda aşağıdaki hususlar yer alır:

a) Soruşturma numarası,

b) Aidiyet numarası,

c) Kararın hangi suçun soruşturulması için istendiği, bu suça ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin neler olduğu,

ç) Gizli soruşturmacının araştırmada bulunacağı örgüt veya kişilerle ilgili bilgiler,

d) Başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmadığı hakkındaki açıklama, bilgi veya belgeler.

(2) Verilen karar Cumhuriyet başsavcılığına teslim edilir ve mahkeme kaleminde kalan suretinin gizli tutulması için ilgili hâkim tarafından gerekli tedbir alınır. Söz konusu kararlar tedbir süresince değişik iş kartonuna takılmaz. Tedbirin sona erdiği öğrenildiğinde ilgili kartonuna ilave edilir.

(3) Soruşturmacı görevlendirilmesine ilişkin karar ve diğer belgeler ilgili Cumhuriyet başsavcılığında muhafaza edilir.

Tedbirin kapsamı

MADDE 25 – (1) Aynı soruşturmaya ilgili olarak birden fazla gizli soruşturmacı görevlendirilebilir.

(2) Soruşturmacının kimliği değiştirilebilir. Bu kimlikle hukukî işlemler yapılabilir. Kimliğin oluşturulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belgeler hazırlanabilir, değiştirilebilir ve kullanılabilir.

Tedbirin uygulanabileceği suçlar

MADDE 26 – (1) Gizli soruşturmacı tedbiri ancak, Ceza Muhakemesi Kanununun 139 uncu maddesinin yedinci fıkrasında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinin iki, yedi ve sekizinci fıkralarında yer alan suçların bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmesi hâlinde bu suçlar için de gizli soruşturmacı tedbirine başvurulabilir.

Gizli soruşturmacının yetki ve sorumlulukları

MADDE 27 – (1) Gizli soruşturmacı; gerektiğinde örgüte sızmak, gözetlemek, izlemek, örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve suçlarla ilgili diğer delil, iz, eser ve emareleri toplamakla yükümlüdür.

(2) Görevine başlamadan önce gizli soruşturmacıya, örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulmayacağı, ancak görevini yerine getirirken suç işleyemeyeceği ile diğer hak ve yükümlülükleri anlatılır ve bu hususta Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-4 sayılı Gizli Soruşturmacı Bilgilendirme Tutanağı düzenlenerek dosyasında saklanır.

Gizli soruşturmacının çalışma ilkeleri

MADDE 28 – (1) Gizli soruşturmacının operasyonla ilgili işlemleri soruşturmayı yürüten kolluk kuvvetince, diğer işlemleri ilgili kolluk kuvvetinin bu konuya ilişkin görevlendireceği birimi tarafından yürütülür.

(2) Gizli soruşturmacı olarak kullanılacak kişi, soruşturmayı yürüten kolluk kuvvetinin talebi üzerine bu konuya ilişkin görevlendirilen birimi tarafından saptanır. Ancak, görevlendirilecek kişinin bu hususta rızasının alınması şarttır. Bu kişiye, ilgili kolluk birimi tarafından aidiyet numarası verilir. İlgili kolluk birimince yürütülecek işlemler ile suçun soruşturma ve kovuşturması sırasında bu aidiyet numarası kullanılır.

(3) Gizli soruşturmacıya ilişkin tüm bilgi ve belgeler ilgili kolluk biriminde saklanır.

(4) Gizli soruşturmacıya, görevinin gerektirdiği belgelerin temin edilmesi, özlük haklarının korunması ve benzeri işlemler ilgili kolluk birimi tarafından yerine getirilir. İlgili kolluk birimine, belgelerin temini ve işlemlerin gerçekleştirilmesi hususunda, kendilerinden talepte bulunulan kişi, kurum ve kuruluşlar gerekli yardımı yaparlar.

(5) Bir suç soruşturması nedeniyle görevlendirilen gizli soruşturmacının takibi, can güvenliğinin sağlanması ve hayatının tehlikeye düştüğü durumlarda, bu kişinin operasyondan çekilmesi ile kollukla irtibatını sağlamak üzere, ilgili kolluk birimi tarafından sorumlu kolluk görevlisi belirlenir.

(6) Gizli soruşturmacı görevi sırasında ilgili kolluk birimine gerektikçe rapor verir. Bu raporların ne şekilde verileceği gizli soruşturmacı ve sorumlu kolluk görevlisi tarafından belirlenir. Bu raporlarda gizli soruşturmacının elde ettiği bilgiler ile topladığı delil, iz, eser ve emarelere yer verilir. Düzenlenen rapor kolluk tarafından Cumhuriyet başsavcılığına sunulur.

İmha

MADDE 29 – (1) Gizli soruşturmacı tedbirinin kullanılması sonucunda suç işlendiğine ilişkin bilgi elde edilmemişse, elde edilen tüm veriler, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesinden sonra Cumhuriyet savcısı ve sorumlu kolluk görevlisi tarafından, toplam süre 10 günü geçmemek kaydı ile imha edilir. İmha işlemi bu Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-2 sayılı İmha Tutanağına kaydedilmek suretiyle belirlenir.

Tesadüfen elde edilen deliller ve kişisel bilgiler

MADDE 30 – (1) Gizli soruşturmacı görevlendirilmesi suretiyle elde edilen kişisel bilgiler, görevlendirildiği ceza soruşturması ve kovuşturması dışında kullanılamaz.

(2) Yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmaya ilgisi olmayan ve ancak, bu Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde belirtilen suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet başsavcılığına derhâl bildirilir.

Gizlilik

MADDE 31 – (1) Gizli soruşturmacının kimliği ile ilgili tüm bilgiler talep ve kararda gösterilemeyeceği gibi görevinin sona ermesinden sonra da tüm bilgi ve belgeler gizli tutulur. Ayrıca bütün bu işlemler sırasında gizliliğe uyulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 32 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 33 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

EK-1

İLETİŞİMİN DİNLENMESİ VE KAYDA ALINMASINA İLİŞKİN TUTANAK

.....Mahkemesi hakimi/savcısı tarafından verilen .....tarihli ve .....soruşturma sayılı iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması kararının uygulanması sonucunda ..... adlı kişiye ait ..... adlı kişinin kullandığı

.....numaralı/ .....iletişim aracının ..... tarihleri arasında yapılan dinlenmesi esnasında aşağıdaki konuşma/konuşmalar tespit edilmiştir.

Kayıt Sıra No(*) :
Tarih saat ve süre :
Arayan ve Aranan İletişim Aracının Numaraları :
Arayan ve Aranan Kişiler :
Konuşma Dili/Lehçesi :
Konuşmanın İçeriği :

Bu iletişimin dinlenmesi sırasında .....dillerindeki konuşmalar .....tarafından tercüme edilmiştir.

Bu Tutanak .....tarihinde saat.....'da tanzim edilmiş ve tarafımızdan imzalanmıştır.

Kolluk Görevlisinin:
Aidiyet Numarası
İmza

Varsa Çeviren
Adı Soyadı
İmza

(*) Bu bölümdeki bilgiler, suçla ilgili her konuşma için ayrı ayrı doldurulacak ve 1'den başlayarak birer kayıt numarası verilecektir.

EK-2

İMHA TUTANAĞI

..... Mahkemesi hakimi/savcısı tarafından karar verilen ..... tarihli ve ..... soruşturma sayılı ..... tedbirinin ..... tarihleri arasında uygulanması sonucunda elde edilen aşağıda cins ve miktarları yazılı bilgi ve belgeler ..... günü saat .....'te, karşılığında belirtildiği şekilde imha edilmiştir.

Sıra No: Türü-Cinsi :   Adedi :   İmha Şekli*   İmha Nedeni

Bu tutanak ..... tarihinde saat .....'da tanzim edilmiş ve tarafımızdan imzalanmıştır.

C.Savcısı

Kolluk Görevlisi

Kolluk Görevlisi

İMZA

İMZA

İMZA

* İmha işlemi, sebebi de belirtilerek Cumhuriyet savcısının denetiminde yapılır.
*Yakma, Silme, Kırma, Kıyma vb.

EK-3

TEKNİK ARAÇLARLA İZLEME SONUCU ELDE EDİLEN KONUŞMALARIN ÇÖZÜMÜNE İLİŞKİN TUTANAK

.....hakim/ savcı tarafından verilen .....tarihli ve .....soruşturma sayılı teknik araçlarla izleme kararının uygulanması sonucunda ..... adlı kişinin yapmış olduğu konuşmalarda aşağıdaki veriler tespit edilmiştir.

Kayıt Sıra No (*) :
Tarih ve saat :
Konuşmayı Yapan Kişiler :
Konuşma Dili/Lehçesi :
Konuşmanın İçeriği :

Bu izleme sırasında .....dillerindeki konuşmalar .....tarafından tercüme edilmiştir.

Bu Tutanak .....tarihinde saat.....'da tanzim edilmiş ve tarafımızdan imzalanmıştır.

Kolluk Görevlisinin:
Aidiyet Numarası
İmza

Varsa Çeviren
Adı Soyadı
İmza

(*) Bu bölümdeki bilgiler, suçla ilgili her konuşma için ayrı ayrı doldurulacak ve 1'den başlayarak birer kayıt numarası verilecektir.

EK-4

GİZLİ SORUŞTURMACI BİLGİLENDİRME TUTANAĞI

.....Mahkemesi hakimi/savcısı tarafından verilen.....tarihli ve .....soruşturma sayılı gizli soruşturmacı kullanılması kararının uygulanmasında kendi rızanız ile .....kod numaralı gizli soruşturmacı olarak görevlendirildiniz.

Bu görevinizi yerine getirirken ve görev sonunda aşağıdaki haklara ve sorumluluklara sahip bulunmaktasınız:

1. Bundan sonra sizinle ilgili tüm resmi yazışmalarda yukarıdaki kod numarası kullanılacaktır.
2. Görevlendirildiğiniz suç örgütünün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulmayacaksınız. Ancak göreviniz sırasında suç işlemeyeceksiniz.
3. Kimliğiniz soruşturmanın hiçbir aşamasında ve hiçbir şekilde açıklanmayacaktır.
4. Görevinizi yerine getirirken, yalnızca ..... aidiyet numaralı kolluk görevlisi ile irtibat kuracak, toplayacağınız bilgileri yalnızca bu görevliye verecek, bu görevliden alacağınız talimatlara göre hareket edeceksiniz.
5. Görev sırasında ve sonunda, göreviniz gereği ihtiyaç duyacağınız tüm belgelerin temini, haklarınızın takibi ve koruma tedbirlerinin uygulanması ..... tarafından sağlanacaktır. Ancak bu işlemler için de yalnızca sizden sorumlu kolluk görevlisi ile irtibat kuracaksınız.
6. Göreviniz sırasında elde edeceğiniz tüm delil, iz, eser, emare ve diğer bulguları, periyodunu ve yöntemini sizden sorumlu kolluk görevlisi ile birlikte belirleyeceğiniz raporlarla iletacaksınız.
7. Göreviniz sırasında karşılaştığınız tüm sorunları sizden sorumlu kolluk görevlisine bildireceksiniz.
8. Göreviniz sırasında veya sonunda karşılaştığınız tehlike durumlarında siz ve aile bireyleriniz hakkında.....tarafından gerekli koruma tedbirleri uygulanacaktır.

Kimliğiniz ve göreviniz hakkındaki bilgilerin tarafınızdan sızdırılması veya yetkilerinizi suiistimal ederek başka suçları işlemeniz durumunda da hakkınızda ilgili kanun hükümleri uygulanacaktır.

Sorumlu Kolluk Görevlisi	Gizli Soruşturmacı
Aidiyet No	Kod No
İmza	İmza

[R.G. 14 Şubat 2007 – 26434]

 [İçindekilere dön](#)

Adalet Bakanlığından:
**HÂKİMLER VE CUMHURİYET SAVCILARI HAKKINDA UYGULANACAK
ATAMA VE NAKİL YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 19/2/1988 tarihli ve 19730 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hâkimler ve Cumhuriyet Savcıları Hakkında Uygulanacak Atama ve Nakil Yönetmeliğinin bölgeleri gösterir değişik Alfabetik Adli Yargı Adalet Teşkilâtı listesinde aşağıdaki değişiklik yapılmıştır.

Ağır Ceza

“Mahalli	Bölgesi	Teşkilatı	Mahkemesi	İli
----------	---------	-----------	-----------	-----

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

[R.G. 17 Şubat 2007 – 26437]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Adalet Bakanlığında:

**CEZA İNFAZ KURUMLARI VE TUTUKEVLERİNDE HÜKÜMLÜ VE
TUTUKLULARIN DIŞARIDAKİ YAKINLARIYLA TELEFONLA
GÖRÜŞMELERİ HAKKINDA YÖNETMELİĞİN
YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASINA
DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 23/6/2001 tarihli ve 24441 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Hükümlü ve Tutukluların Dışarıdaki Yakınlarıyla Telefonla Görüşmeleri Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

[R.G. 17 Şubat 2007 – 26437]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Danıştay Üyeliğine Seçme Kararı

Cumhurbaşkanlığından:

Karar Sayısı : 2007/3

Danıştay Üyeliğine, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 155. ve 2575 sayılı Danıştay Yasası’nın 8. ve 9. maddeleri gereğince, Çorum Valisi Hüseyin POROY seçilmiştir.

23/2/2007

[R.G. 24 Şubat 2007 – 26444]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Duyurular

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı :B.03.0.II.G.0.00.00.03-010.07-1-2007-2987
Konu :Tahsilat İç Genelgesi

06.02/2007

..... CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığından alınan 09/01/2007 tarihli ve B.07.1.GİB.0.06.37/3776-12-000738 sayılı yazı aşağıya çıkarılmıştır.

Bilgi edinilmesini ve keyfiyetini yargı çevrenizdeki Cumhuriyet Başsavcılıktan ve İcra ve İflas Müdürlükleri ile bilgileri bakımından mahkemelere duyurulmasını rica ederim.

Ayhan TOSUN
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelir İdaresi Başkanlığı

Sayın :B.07.1.GİB.0.06.37/3776-12
Konu :

ADALET BAKANLIĞINA

Mahkemeler ve İcra Müdürlükleri tarafından vergi ile ilgili birimlerimizden (vergi daireleri, mal müdürlükleri ve diğer birimlerimiz) talep edilen malvarlığı araştırmalarına ilişkin taleplerle ilgili olarak yapılacak işlemlerin açıklandığı 2007/1 Seri No.lu Tahsilat İç Genelgesinin bir örneği ilişikte gönderilmiştir.

Bilgi edinilmesini ve söz konusu genelgemizin Bakanlığınıza bağlı/ilgili birimlere duyurulmasını arz ederim.

Kemal UNAKITAN
Maliye Bakanı

EK :1 İç genelge

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelir İdaresi Başkanlığı

Sayı :8.07.1.GİB.0.06.37/3776-12
Konu :

09.01.2007 000739

TAHSİLAT İÇ GENELGESİ
SERİ NO: 2007/1

..... VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞINA
(Mükellef Hizmetleri Grup Müdürlüğü)

Bakanlığımıza intikal eden olaylardan;

Mahkemeler ve İera müdürlükleri tarafından gönderilen karar ve yazılarla bazı kişilerin mal varlıklarının bulunup bulunmadığının vergi daireleri tarafından araştırılmasının istenildiği,

Ancak Vergi Dairesi kayıtlarında yer alan bilgi ve belgeler haricinde Tapu Sicil Müdürlükleri, Banka Şubeleri, Trafik Tescil Büroları gibi kurumlar nezdinde yer alan bilgi ve belgelerin bulunmadığı,

Dolayısıyla söz konusu araştırma istemlerinin tüm mal varlığına yönelik olduğu halde yalnızca vergi dairesinin kayıtlarında yer alan bilgi ve belgelerin mi yoksa diğer kurumlarla gerekli yazışmaların yapılarak toplanan bilgilerinde mi aktarılması gerektiği konusunda tereddüde düşüldüğü,

anlaşılmış olup konu hakkında aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

Bilindiği üzere, Maliye Bakanlığının teşkilat ve görevleri 178 sayılı "Maliye Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile, Gelir İdaresi Başkanlığının teşkilat ve görevleri de 5345 sayılı "Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun" ile düzenlenmiştir.

178 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 5345 sayılı Kanunun incelenmesinden, Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatına diğer kurumlar tarafından istenilen mal varlığı araştırması yapma görevi verilmediği anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 4 üncü maddesinde "Vergi Dairesi mükellefi tespit eden, vergi tarh eden, tahakkuk ettiren ve tahsil eden dairedir." olarak tanımlanan vergi dairesinin ve 6183 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde "Alacaklı amme idaresinin bu kanunu tatbik etmekle vazifeli dairesini, servisini, memur veya memurlarını,"

olarak tanımlanan tahsil dairesinin görevleri arasında diğer kurumlar adına mal varlığı araştırma görevi bulunmamaktadır.

Öte yandan, Vergi Dairesi ve Vergi Dairesi Başkanlıklarının çalışma usul ve esaslarının düzenlendiği yönetmeliklerde de söz konusu hususa ilişkin bir hükme yer verilmemiştir.

Ancak Anayasanın 138 inci maddesindeki "Yasama, yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez." hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer verilen hükümlerin bir arada değerlendirilmesinden, mahkemeler ve icra müdürlükleri tarafından bazı kişilerin mal varlıklarıyla ilgili olarak vergi dairelerinden talep edilen bilgilerin, vergi daireleri kayıtlarında olan bilgilerle sınırlı olarak bildirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Buna göre, mahkemeler ile icra müdürlükleri tarafından malvarlığı araştırmasına yönelik bilgi ve belge istemlerinin ilgili vergi dairelerinin görev alanını ilgilendirdiği ölçüde ve istenilen bilgi ve belgelerin kayıtlarında mevcut olması halinde yerine getirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, mahkemeler ve icra müdürlükleri tarafından istenen bilgi ve belgelerin vergi dairelerinin görev alanları ile ilgili bulunmaması veya kayıtlarında mevcut olmaması halinde verilecek cevabi yazıda, bu hususların gerekçeli bir şekilde belirtilmesi icap etmektedir.

Bilgi edinilmesini ve gereğini rica ederim .

Kemal UNAKITAN
Maliye Bakanı

 [İçindekilere dön](#)

2007 YILI NOTERLİK ÜCRET TARİFESİ

Noter ücreti :

Madde 1- Noterler, yaptıkları işlemlerden Harçlar Kanunu'na göre aldıkları harçların yüzde otuzu oranında noter ücreti alırlar.

Bu ücret, bir noterlik işleminde **1.54-YTL.** dan az olamaz.

Bu suretle hesaplanan ücret miktarlarında (0.5-YKR'nın) yarım yeni kuruluşun altındaki değerler dikkate alınmaz.

Düzenleme ücreti :

Madde 2- Noterler, yaptıkları vasiyetname ve vakıf senedi düzenlemesinden **70.19-YTL.** düzenleme ücreti alırlar.

Bu işlemlerden vazgeçme veya bunların feshi, iptali ve değiştirilmesi yukarıda belirtilen ücretin üçte biri oranında ücrete tabidir. Düzenleme ücreti alınması gereken bir işlemde hesap edilecek noter ücreti ile düzenleme ücretinden hangisi fazla ise o ücret alınır.

Yazı ücreti :

Madde 3- Noterler, her ne suretle olursa olsun yazdıkları kağıtların dairede kalan nüshası ile iş sahibine verilen asıl ve örneklerinin her sayfasından **2.09-YTL.** yazı ücreti alırlar.

Yukarıdaki fıkra gösterilen kağıtların örneklerinin iş sahibinin istek ve onayı üzerine, noterlik dairesinde fotokopi yoluyla çıkartılması halinde, bu örneklerin her sayfası da aynı ücrete tabidir

Özel kanunlarında harç, damga vergisi ve resimden muaf tutulan işlemleri noter yazdığı takdirde, yukarıdaki fıkra hükmü gereğince yazı ücreti alınır.

Tanıklık ve onama şerhlerinden yazı ücreti alınmaz.

Çevirme ücreti :

Madde 4- 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 103. maddesi hükmü uyarınca, noter tarafından bir dilden diğer dile, bir yazıdan diğer yazıya çevrilen veya çevrilen kağıtların her sayfasından **17.57-YTL.** çevirme ücreti alınır.

Bir dilden diğer dile veya bir yazıdan diğer yazıya çevrilen veya çevrilen kağıtların 10 veya daha az satırı içeren sayfalarından birinci fıkra gösterilenin yarısı kadar ücret alınır.

Karşılaştırma ücreti :

Madde 5- Dışarıda yazılıp onama veya tebliğ için noterliğe getirilen kağıtların karşılaştırılmasından (Asıllar hariç) sayfa başına **2.09-YTL.** ücret alınır.

Özel kanunlarında harç, damga vergisi ve resimden muaf tutulan işlemlerden de bu ücret aynen alınır.

Tescil ücreti :

Madde 6- Kanun uyarınca tescili gereken işlemlere ait kağıtlardan, işlem başına maktu olarak **67-YKR.** tescil ücreti alınır.

Emanetlerin saklanması ücreti :

Madde 7- Noterler, saklayacakları emanetler için (emanet ister eşya, isterse kıymetli evrak olsun) maktu olarak yıllık **4.91-YTL.** ücret alırlar. Tutanakta yazılı emanetler birden fazla olsa dahi, tek saklama ücreti alınır.

Emanetlerin saklanması ayrıca gideri gerektirmekte ise noter, birinci fıkra uyarınca alacağı ücretten başka, bu sebeple yapacağı gerçek gideri de ilgisinden alır. Emanetler birden fazla kişilere ait ise, emanetlerin miktarına ve kapladığı yere göre, gider aralarında paylaşılır.

Saklama süresi kanunca belirtilmiş olan hallerde ücret, belirtilen süre için peşin olarak alınır.

Saklama süresi kanunca belli olmayan emanetlerin ücreti, her yıl peşin olarak alınır.

Noterin değişmesi halinde, ayrılan noter, aldığı saklama ücretinden geriye kalan süreye ait tutarı yeni notere devreder.

Harç,damga vergisi ve resimden muaf işlemlerle kamulaştırma tebliğlerinde noter ücreti :

Madde 8- Noterler, özel kanunlarında harç, damga vergisi ve resimden muaf olduğu belirtilen, ancak değer içeren işlemlerden, harç alınmış olsa idi alınması gereken harcın yüzde onu oranında noter ücreti alırlar. Değer içermeyen bu çeşit işlemler dolayısıyla noterler onadıkları her imza için **1.78-YTL.** ücret alırlar.

Özel kanunlarında harç, damga vergisi ve resimden muaf olduğu belirtilen ve imza onaylamasını gerektirmeyen protesto, ihtarname, ihbarname işlemlerinde ilgisine tebliğ edilecek her nüsha için **1.78-YTL.** ücret alınır.

Kamulaştırma Kanunu hükümleri uyarınca yapılacak kamulaştırma tebliğlerinde ilgisine tebliğ edilecek her nüsha için **1.78-YTL.** ücret alınır.

Defter onaylama ücreti :

Madde 9- Defterlerin açılış onaylamasından, yüz sayfaya kadar olanlardan (yüz sayfa dahil) **67-YKR.**, yüz sayfadan yukarı her yüz sayfadan da **25-YKR.** onaylama ücreti alınır. Yüz sayfadan fazla olan defterlerin küsuratı elli sayfaya kadar olursa ücret alınmaz. Elli ve daha fazla olursa **25-YKR.** ücret alınır.

Ara ve kapanış onaylamalarında maktu olarak **25-YKR.** ücret alınır.

Özel kanunlarına göre harç, damga vergisi ve resimden muaf olanlara ait defterlerin onaylamasından da, yukarıdaki fıkralar uyarınca ücret alınır.

Bildirim yazı ücreti :

Madde 10- Noterler, kanunda öngörülen bildirim yükümlülükleri doğrultusunda yazacakları her yazı için **67-YKR.** bildirim yazı ücreti alırlar.

Yol ödeneği :

Madde 11- Noterler ve imzaya yetkili vekilleri, noterlik dairesi dışında iş yapmak veya Noterlik Kanunu'nun 55 inci maddesi hükmü uyarınca evrak ve defterleri götürmek için daireden ayrıldıklarında gerekli yol giderlerinden başka her işten, her gün için **8.41-YTL.** yol ödeneği alırlar.

Noterlik dairesi dışında piyango, özel ve resmî kuruluşların kur'a, seçim ve toplantılarında hazır bulunarak; tutanak düzenlemeleri halinde, noterler ve imzaya yetkili vekilleri gerekli yol giderlerinden başka her işten, her gün için **77.25-YTL.** yol ödeneği alırlar.

Aracılık ücreti :

Madde 12- Aracı noter, işin gerektirdiği her türlü giderden başka, her işlem için maktu olarak **48-YKR.** aracılık ücreti alır.

Yürürlük tarihi :

Madde 13- Bu tarife, 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun değişik 112 nci maddesi uyarınca hazırlanmış olup, **1 Mart 2007** tarihinden itibaren uygulanır.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı: 2003/18

Karar Sayısı : 2004/88

Karar Günü : 24.6.2004

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Çorum İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 81. maddesinin birinci fıkrasının 23.5.2002 günlü, 4759 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle yeniden düzenlenen (B) bendinin Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Emekli olma isteminin reddine ilişkin işleme karşı açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

II - İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir :

“...B) Anayasamızın 2. maddesi “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.” şeklindedir. Anayasa Mahkememizin 11.11.1963 tarihli 1963/106 E. 1963/270 K. sayılı kararında da belirtildiği üzere uluslararası hukukta hukukun genel ilkeleri arasında kazanmış haklara saygı, kanunların geriye yürümezliği ilkesinin de olduğu, kazanmış haklara saygı ilkesinin temel amacının bireylerin hukuk güvenliğini sağlamak olduğu, kazanmış hakların tanınması ve korunmasının hukuk devletlerinde benimsenen ana hukuk kuralı olduğu bilinmektedir. Sosyal hukuk devleti insan hak ve özgürlüklerine saygı gösteren ferdin huzur ve refahını gerçekleştiren ve teminat altına alan kişi ile toplum arasında denge kuran emek ve sermaye ilişkilerini dengeli olarak düzenleyen özel teşebbüsün güvenlik ve kararlılık içerisinde çalışmasını sağlayan çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içerisinde gelişmesi için sosyal, iktisadi ve mali önlemler olarak çalışanları koruyan işsizliği önleyici ve milli gelirin adalete uygun bir şekilde dağıtılmasını sağlayıcı tedbirler alan adaletli bir hukuk düzeni kuran bunu devam ettirmeye kendini yükümlü sayan hukuka bağlı kararlılık içinde ve gerçekçi bir özgürlük rejimini uygulayan devlet demektir. (Anayasa Mahkememizin 1986/16 E. sayılı 21.10.1986 tarihli kararında) tanımları dikkate alındığında 4759 S.Y.’nın Anayasamızın 2. maddesinde yazılı hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

C) Anayasamızın 5. maddesi “Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin toplumun hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” şeklindedir. Yukarıda bahsedilen gerekçelerde de görüleceği üzere 4759 S.Y. ile devletin çalışanları aleyhine bir düzenleme yaptığı kişilerin hürriyetlerini sınırlayan hükümler getirdiği çalışma hayatında emekli olma hayaliyle çalışan sigortalıların bu amaçlarına ulaşmalarının zorlaştırıldığı, dünyada mevcut birey lehine düzenleme anlayışının ve Anayasamızın 5. maddesinin aksine bireylerin emeklilik şartlarının zorlaştırıldığı anlaşılmaktadır.

D) Anayasamızın 10. maddesinde “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” Anayasaya Aykırılığı ileri sürülen 4759 S.Y.’nın 3. maddesiyle düzenlenen geçici 81. maddesinin B bendinin Kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 23.5.2002 tarihi itibarıyla sigortalılık süresi 25 yıldan fazla olan ve 44 yaşını dolduran 5000 iş günü prim yatıran kişilere ayrıcalık ve imtiyaz tanıdığı diğer şartları taşısalar bile 44 yaşını doldurmayanların bu maddeden faydalanmadığı aynı çalışma süresi ve prim ödeme süresine sahip sigortalılar arasında eşitsizlik yaratıldığı, ayrıca yukarıda belirtildiği üzere 4759 S.Y. ile oluşturulan basamaklar arasında sigortalılık süreleri ve emekli olmak için aranılan yaş süresi bakımından kendi içinde eşitsizlikler olduğu düzenlemenin Anayasamızın 10. maddesine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

E) Anayasamızın 60. maddesinde “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.” hükümleri yer almaktadır. 4759

S.Y.'dan önce emeklilik için yaş şartı aranmadığından 20 yılı aşkın süreyle çalışan ve emeklilik hakkı bekleyen sigortalıların kazanılmış haklarının tek taraflı bir düzenleme ile ortadan kaldırılamayacağı ve temel hükümlerin sigortalı aleyhine değiştirilemeyeceği mevcut durumun Sosyal Güvenlik Hukukunun temel ilkeleriyle şekillenen Anayasamızın 60. maddesine aykırı olduğu devletin bu düzenlemenin aksine bireylerinin sosyal güvenliğini kolaylıkla sağlayacak tedbirleri alması ve Sosyal Güvenlik Sisteminin geliştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Yukardaki gerekçeler doğrultusunda; Anayasa Mahkememizin 4447 S.Y.'nın 17. maddesinde düzenlenen 506 S.Y.'nin geçici 81. maddesinin B bendinin iptaline ilişkin verdiği gerekçeli kararında belirtilen iptal gerekçelerinin 4759 S.Y.'nin düzenlemesinde dikkate alınmadığı ve yasadaki adil, makul ve ölçülü olmayan yapının muhafaza edildiği, Sosyal Sigortalar Sözleşmesinin kurallarının devlet tarafından tek taraflı olarak konulduğu, bu nedenle sigortalıların çalışma hayatlarındaki ilk düzenlemelerin kendileri bakımından baz alınması gerektiği, düzenlemelerin tek taraflı olarak değiştirilmesi halinde ise bu değişikliğin adil, makul ve ölçülü olması gerektiği yasa koyucunun sigorta sözleşmesinin çalışanların aleyhine tek taraflı olarak adil, makul ve ölçülü olmayan bir şekilde değiştiremeyeceği düşünüldüğünden aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir.

SONUÇ VE TALEP :

Anayasamızın 152. maddesi gereğince taraflar arasındaki davada ileri sürülen Anayasaya Aykırılık iddiası mahkememizce ciddi görüldüğünden davacıyı ilgilendiren ve sigortalı olarak çalışanların yaşlılık aylığından faydalanabilmeleri için sigortalılık süresi, yaş ve ödenmesi gereken prim konusunda kademeli geçişi düzenleyen 4759 S.Y.'nin 3. maddesi ile kanunlaştırılan 506. S.Y.'nin geçici 81. maddesinin B bendinin Anayasamızın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu düşünüldüğünden iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına..."

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayarılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralla, halen çalışmakta olanların kazanılmış haklarının ihlal edildiği, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte 44 yaşını dolduranlarla doldurmayanlar arasında farklılık yaratıldığı, bunun da eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu, Kural'ın, emeklilikteki kademeli geçiş açısından âdil, makûl ve ölçülü bulunmadığı ve Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmiştir.

4759 sayılı Yasa'yla yeniden düzenlenen geçici 81. maddenin itiraz konusu (B) bendinin (a) alt bendinde, sigortalılık süresi 23 yıldan (dahil) fazla olan erkeklerin 25 yıllık sigortalılık süresini ve 44 yaşını doldurmaları, en az 5000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilmeleri öngörülmektedir.

Geçici 81. maddenin gerekçesinde de, "Madde ile Anayasa Mahkemesinin 23.2.2001 tarihli ve E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararında belirtilen iptal gerekçeleri dikkate alınarak, geçiş süreci ile ilgili kademelendirilmede hizmet süresi bakımından oransal eşitliğin sağlanması, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tâbi kadın ve erkek sigortalıların asgarî emeklilik yaşları arasındaki farklılıkların giderilmesi, aktüeryal dengeler de gözetilerek adil, makul ve ölçülü bir geçiş dönemi amaçlanmaktadır" denilmektedir.

Anayasa'nın 5. maddesinde, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu öngören Anayasa'nın 60. maddesinin gerekçesinde, sosyal güvenlik hakkının, çalışanların yarını ve güvencesi olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti, sosyal adaletin, sosyal refahın ve sosyal güvenliğin gerçekleşmesini sağlayan devlettir. Yaşlılık, gerçekleşmesi yönünden diğer sosyal risklerden ayrı özelliğe sahiptir. Emeklilik yaşının sigortalının yarınını güvenlik içinde planlaması yönünden özel bir önemi vardır. Bu nedenle, sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişikliklerin, hukuk devletinde olması gereken hukuk güvenliğini zedelemeyecek biçimde adil, makul ve ölçülü olması zorunludur.

4447 sayılı Yasa'nın Geçici 81. maddesinin Anayasa Mahkemesi'nce daha önce iptal edilen (B) bendinin (a) alt bendindeki kuralla sigortalılık süresi 22 (dahil) yıldan fazla, 23 yıldan az olan erkeklerin, 25 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilmeleri öngörülmüşken, 4759 sayılı Yasa'yla getirilen geçici 81. maddenin (B) bendinin iptali istenen (a) alt bendinde, yeni emeklilik yaşıyla ilgili geçiş sürecinde, önceki mevzuata göre erkekler için 43 yaşını doldurma koşulu, 1 yıl farkla 44 yaşını doldurma olarak düzenlenmiştir. Buna göre, yeni düzenlemeye geçişte konuya ilişkin önceki kurallar da gözetildiğinde, 44 yaşını doldurma koşulu getiren itiraz konusu düzenlemenin makul, adil ve ölçülü olmadığı ileri sürülemez.

Açıklanan nedenlerle, geçici 81. maddenin (B) bendinin (a) alt bendindeki “**ve 44 yaşını**” ibaresi Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İptali istenen kuralın, Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI - SONUÇ

17.7.1964 günlü, 506 sayılı “Sosyal Sigortalar Kanunu”nun Geçici 81. maddesinin birinci fıkrasının 4759 sayılı Yasa ile yeniden düzenlenen (B) bendinin (a) alt bendinde yer alan “... ve 44 yaşını ...” ibaresinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 24.6.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

[R.G. 20 Şubat 2007 – 26440]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2007/18

Karar Sayısı : 2007/9 (Yürürlüğü Durdurma)

Karar Günü : 19.2.2007

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNDE BULUNAN: Cumhurbaşkanı
Ahmet Necdet SEZER

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN KONUSU: 31.1.2007 günlü, 5578 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 6. maddesiyle 3.7.2005 günlü, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'na eklenen geçici 3. maddenin, Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 138. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali ve bu kuralın uygulanması sonucu doğabilecek sakıncaların önlenmesi için yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

Yürürlüğün durdurulması istemini de içeren dava dilekçesi ve ekleri, ilk inceleme ve yürürlüğün durdurulması istemi hakkında rapor ve ekleri, iptali istenilen kural, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

31.1.2007 günlü, 5578 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 6. maddesiyle 3.7.2005 günlü, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'na eklenen geçici 3. maddenin, Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunduğu ve uygulanması halinde sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların doğabileceği gözetilerek ESAS HAKKINDA KARAR VERİLİNCEYE KADAR YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA, 19.2.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

[R.G. 22 Şubat 2007 – 26442]

 [İçindekilere dön](#)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

TAŞKIN VE DİĞERLERİ/Türkiye Davası*

Dava No: 46117/99
Strasbourg
10 Kasım 2004

PROSEDÜR

1. Davanın başlangıcında, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılmış olan dava (No: 46117/99) bulunmakta ve söz konusu Devletin on yurttaşı Bay Sefa Taşkın, Hasan Geniş, Tahsin Sezer, Ali Karacaoğlu, Muhterem Doğrul, İzzet Öçkan, İbrahim Dağ, Ali Duran, Sezer Umeç ve Bayan Günseli Karacaoğlu («davacılar»), İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri koruma konvansiyonunun («Konvansiyon») eski 25. maddesi gereğince, 25 Eylül 1998 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna («Komisyon») başvurmuşlardır.

2. 27 Nisan 2004 tarihli mektup ile, Mahkeme zabıt kalemi, Bay İzzet Öçkan'ın 13 Ocak 2004 tarihinde öldüğü konusunda bilgilendirildi. Ölünün eşi bayan Ayşe Öçkan, davayı takip etme konusunda niyetli olduğunu bildirdi.

3. Davacılar, İzmir Barosu avukatları olan M. N. Terzi, S. Özay, E. I. Günay, M. Özsüer, Y. Özser, E. Avşar, N. Özkan, I. Arzuk, A. Okyay, U. Kalelioğlu, O.K. Cengiz, Ş. Şensoy, I.

Toktamış, A. Tansu, O. Yıldırım ve Â. Eren tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet"), kendi görevlisi Bay Münici Özmen tarafından temsil edilmiştir.

4. Davacılar, altın madeni işletmesi amacı ile verilen izinler konusunda, ilgili karar sürecinin Konvansiyonun 2. ve 8. maddelerine aykırılık taşıdığını iddia etmişlerdi. Ayrıca davacılar, Konvansiyonun 6 § 1 ve 13. maddelerine aykırı olarak etkin bir hukuki korumadan yararlanmamış olduklarını belirtmişlerdi.

5. Dava, Mahkemenin birinci dairesine havale edildi. (Tüzüğün 52. maddesi, paragraf 1) . Bu bölümde, davayı incelemek ile görevli daire (Konvansiyon 27. madde, paragraf 1), Tüzüğün 26 § 1 maddesine uygun olarak oluşturuldu.

6. Mahkeme, 1 Kasım 2001 tarihinde, kendi dairelerinin teşkilini değiştirdi (Tüzüğün 25 § 1 maddesi). Bu dava, değişikliğe uğratılmış olan üçüncü daireye verildi (Madde 52 § 1)

7. Söz konusu daire, 29 Ocak 2004 tarihli bir karar ile davayı kısmen kabul edilebilir nitelikte ilan etti.

8. Davacılar ve Hükümet, davanın esası hakkında yazılı görüş ve gözlemler sundular (Tüzüğün 59 § 1 maddesi). Görüş ve gözlemler, yazılı prosedür çerçevesinde müdahale etmesine başkanın izin vermiş olduğu Normandy Madencilik şirketinden de alındı (Konvansiyonun 36 § 2 maddesi ve Tüzüğün 44 § 5 maddesi gereğince). Taraflar, bu yorumları cevapladılar (Tüzüğün 44 § 5 maddesi).

9. 3 Haziran 2004 tarihinde, Strasbourg'da, insan Hakları Mahkeme sarayında halka açık bir duruşma yapıldı (Tüzüğün 59 § 3 maddesi).

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

Aşağıda belirtilen şahıslar mahkeme huzurunda hazır bulundular: - *Hükümet için: görevli*

Bay M. ÖZMEN,

D. ORHON,

M. ÇOLAKOĞLU,

avukatlar

Bayan B. ARI

D. KILISLIOĞLU,

H. D. AKAL,

S. ŞAFAK,

S: KALAY

avukatlar

- *Davacılar için:*

Bay M. N. TERZİ,

N. ÖZKAN,

I. ARZUK,

S. CENGİZ,

U. KALELİOĞLU,

avukatlar

Mahkeme, öncelikle, taraflar tarafından önerilen görsel sunumda hazır bulundu ve daha sonra Bay Terzi, Özmen, Orhon ve Özkanın beyanlarını dinledi.

10. Hükümet, 3 Eylül ve 20 Ekim 2004 tarihli yazılar ile, duruşma sonrasındaki gelişmeler hakkında Mahkemeyi bilgilendirdi (aşağıda 77 - 81 paragraflar). Hükümet, ayrıca 3 Eylül tarihli mektubu ile, Danıştay nezdindeki prosedürün sonuna kadar, Mahkemeyi, davayı incelemeyi askıya almaya davet etti (aşağıda paragraf 78). Mahkeme. 30 Eylül 2004 tarihinde bu talebi reddetti.

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ

I. OLAY İLE İLGİLİ ŞARTLAR

11. Dava, Bergama kazası (İzmir) sınırları dahilinde, Ovacık'ta altın madeni işletmesi izninin verilmesi ile ilgilidir. Davacılar, Bergama ve çevre köylerinde oturan şahıslardır.

12. 1950 doğumlu Bay Sefa TAŞKIN Bergama belediye başkanı idi. Şu anda, Ovacık altın madenine on kilometre mesafede bulunan Dikili'de ikamet eder.

1952 doğumlu bay Tahsin Sezer madene 300 metre mesafede bulunan Çamköy köyünde ailesi ile birlikte ikamet eder. Kendisi çiftçi olup çevrede toprak sahibidir.

1950 doğumlu bay Ali Karacaoğlu, ailesi ile birlikte Çamköy'de ikamet eder. Madene bitişik topraklara sahiptir, bu topraklarda tütün ve zeytin yetiştirir.

1976 doğumlu olan bayan Günseli Karacaoğlu, Çamköy muhtarının (yerel seçimle) eşidir. Hayvancılık ve tarım ile uğraşır.

1949 doğumlu bay Muhterem Doğrul Çamköy'de ikamet eder. Hayvancılık ve tarım ile uğraşır ve ailesi ile birlikte, maden ocağına bitişik bir zeytinliğe sahiptir.

1951 doğumlu bay İbrahim Dağ Çamköy' de ikamet eder. Hayvancılık ve tarım ile uğraşır, maden yakınında ekili veya zeytin ağacı dikili topraklara sahiptir.

1976 doğumlu bay Ali Duran, ailesi ile birlikte Çamköy'de ikamet eder. Tarım ve hayvancılıkla uğraşır.

1978 doğumlu bay Sezer Umacı, madene 900 metre mesafede bulunan Süleymanlı köyünde ikamet ediyordu. Çevrenin bozulmasından dolayı yakın tarihlerde köyü terk ettiğini belirtmekte.

13 Ocak 2004 tarihinde ölen bay izzet Öçkanın eşi bayan Ayşe Öçkan Bergama bölgesinde oturur ve maden yakınında araziye sahiptir.

1968 doğumlu bay Hasan Geniş, "Süleymanlı köyünde ikamet eder. Kendisi şofördür.

13. Davacılar, Ovacık altın madeni işletme ve düzenlemesi nedeni ile çevrenin bozulmasından etkilendiklerini ve etkilenmenin devam etmekte olduğunu, bu etkinin patlayıcı madde kullanımı ile makinaların çalışmasından kaynaklanan gürültü zararları ve nüfus hareketi olduğunu belirtmektedirler.

A. İzinlerin tarihçesi ve çevre üzerindeki etkinin değerlendirilmesi prosedürü

14. Daha sonra Normandy Madencilik A.Ş adını almış olan E. M. Eurogold Madencilik anonim şirketi ("Şirket"), 16 Ağustos 1989 tarihinde, altın aramalarını başlatma izni aldı.

15. Madenlerden sorumlu bakanlığın Madenler idaresi ve Orman Bakanlığı, 4 Temmuz ve 12 Ağustos 1991 tarihlerinde, şirket için gerekli olan iki izin çıkardılar.

16. İzmir Bayındırlık işleri Müdürlüğü, 14 Ocak 1992 tarihinde, Ovacık altın madeni hakkında görüş isteyen bir mektubu Çevre Bakanlığına gönderdi.

17. Buna paralel olarak, Enerji Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 12 Şubat 1992 tarihinde Ovacık altın madeni işletme müsaadesini şirkete verdi. Bu müsaade 10 yıl için geçerli idi ve altın çıkarılması için. siyanürle yıkama tekniği kullanılmaya olanak sağlıyordu.

18. Şirket, 22 haziran 1992 tarihinde, kendisine tahsis edilen ormanlık sahada, ağaçların kısmi kesimine başladı. Ormanın kalan kısmı, bir koruma şeridi oluşturmak için muhafaza edildi.

19. 2872 sayılı çevre kanununun 10. maddesine uygun olarak, çevre üzerindeki etkinin değerlendirilmesi prosedürü (aşağıda paragraf 91), Çevre Bakanlığının inisiyatifi ile başlatıldı.

20. 26 Ekim 1992 tarihinde, etki incelemeleri ile ilgili hazırlıklar çerçevesinde, halka açık bir toplantı tertip edildi. Halk, bu toplantı sırasında özellikle ağaçların kesimini, patlayıcı kullanımı ve sodyum siyanür kullanımını kınadı; ayrıca, atıkların yer altı suları içine sızması konusunda kaygısını ifade etti. Atık barajı, yer sarsıntısı durumunda riskler ve kapanıştan sonra altın madeninin durumu hakkında birçok soru, toplantıda hazır bulunan uzmanlara soruldu. Özellikle bir referandumun tertip edilmesi ve gerekli önlemlerin alınması talep edildi.

Uzmanlar, bu konu ile ilgili olarak diğer ülkelerin tecrübesini anlattılar. Bay İpekoğlu, özellikle bu tür faaliyetlerin her zaman bir risk taşıdığını ve bunları doğru yönetmek ve işletmek gerektiğini belirtti. Bay Erdem, etki ile ilgili incelemelerin hazırlanmış şeklini eleştirdi ve yeni bir incelemenin başlatılmasını istedi.

Belediye başkanı bay Taşkın, belediye meclisinin söz konusu altın madenini ve çevre için sonuçlarını uzun şekilde görüştüğünü açıkladı. Madene karşı olmadığını beyan etti, ancak atık barajı ve sıkı bir gözetim sisteminin tesis edilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını talep etti. Sonuç olarak, 1938 yılında bir depremin bölgeyi vurduğunu özellikle vurguladı.

21. Etki incelemesi, yirmi yedi aylık bir hazırlıktan sonra Çevre Bakanlığına sunuldu. Bakanlık, bu incelemenin sonuçlarına dayanarak, 19 ekim 1994 tarihinde, Ovacık altın madenine işletme müsaadesini vermeyi kararlaştırdı.

22. Diğer idari işlem ve prosedürlerin tamamlanmasından sonra ve Hükümete göre, ulusal ve uluslararası standartların gerektirdiği bütün önlemler alındıktan sonra 1997 yılı Kasım ayından itibaren, maden ocağı işlemeye hazır oldu.

B. Çevre Bakanlığı tarafından 19 Ekim 1994 tarihinde kabul edilen izin verme kararına karşı davacılar tarafından yapılan iptal itirazı

23. 8 Kasım 1994 tarihinde, davacıların aralarında bulunduğu Bergama ve çevre köyler halkı, Çevre Bakanlığı tarafından kabul edilmiş olan izin verme kararının iptal edilmesi için İzmir idare Mahkemesine başvuruda bulundular. Değerli madenin çıkarılması için şirket tarafından siyanür kullanılmasının tehlikeleri, özellikle su tabakasının kirlenmesi, mahalli bitki ve hayvan yıkımı riskleri, belirtilen gerekçeler arasında idi. Ayrıca, bu türden bir işletme yönteminin insan sağlığı ve güvenliği için gösterdiği tehlikeyi belirttiler.

24. idari mahkeme, 2 Temmuz 1996 tarihinde, davacıların talebini reddetti. Mahkemenin değerlendirmesine göre, altın madeni çevresel etki değerlendirmesi kapsamında tayin edilen kriterlere uygundu ve itiraz edilen karar, çevreyi etkileyebilen projeler ile ilgili izin prosedürüne uygun olarak alınmıştı.

25. İzmir Valisi, kamu düzenini ve huzurunu korumak kaygısı ve idari mahkemenin kararından sonra ortaya çıkan çok sayıda muhalif gösteriler nedeni ile, 25 Nisan 1997 tarihinde, maden işletmesinin bir aylık süre boyunca durdurulmasını istedi.

26. Davacıların başvurduğu Danıştay, 13 Mayıs 1997 tarihinde, mahkemenin kararını bozdu. Kendisine sunulan muhtelif uzman raporları ve çevresel etki değerlendirmesi tarafından ortaya konan şekli ile söz konusu madencilik faaliyetinin fiziki -ekolojik, estetik, sosyal ve kültürel etkilerini değerlendirmeye aldı. Bu incelemelerin, yerel ekolojik sistem, insan sağlığı ve güvenliği için sodyum siyanür kullanımının tehlikelerini ortaya koyduğunu belirtti; söz konusu maden işletme müsaadesinin hiçbir şekilde Kamu yararına uygun olmadığı ve şirketin taahhüt ettiği güvenlik önlemlerinin, bu tür faaliyetlerin içerdiği riskleri yok etmek için yeterli olmadığı sonucuna vardı.

Danıştay kararının önemli kısımları aşağıda belirtilen şekildedir :

«Siyanür kullanımının atmosfer, yer altı su kaynakları, hayvan ve bitki türleri üzerindeki etkileri, gürültü ve titreşimler ile bağlantılı rahatsızlık, ve çevre düzenleme sorunları çevre üzerinde etki incelemesi ve uzmanlık raporları kapsamında incelenmiştir. [Görülmüştür ki] sudan (seller) ve rüzgardan kaynaklanan bölge toprak erozyonunun potansiyel seviyesi, ve ormanlık arazilerin erozyon derecesi ikinci ve üçüncü kategoriye girer ve bazı yerlerde birinci kategoride yer alır (...). zemin geçirgen bir özelliğe sahiptir, bölge yüksek riskli deprem alanında bulunmaktadır. Söz konusu alanda yağmur, yapısı nedeni ile ve yaz ve bahar aylarındaki gücü nedeni ile sellere neden olmaktadır; seller bu mevsimlerde, toplama alanında meydana gelir. Bölgenin sakinleri, yer altı suyu kullanır; sızma durumunda, zehirli atıklar suya karışabilir. Siyanür ile ilgili olarak ph değeri önemlidir ve bu değer yağmurdan etkilenir: ph değeri düştüğü zaman siyanür hidrojen-siyanür gazına (HCN) dönüşebilir. Kaynama noktası yeterince düşük bir gaz olan HCN (25,7°) atmosfere karışma tehlikesi gösterir (...). [Ayrıca] yer altı sularına maddelerin sızma tehlikesi yirmi ile elli yıllık süre boyunca devam edebilir (...). [Ve] Atmosfer veya toprak içine sızma durumunda çevre ile bitki ve hayvan türleri olumsuz etki görebilirler. [Ancak, yukarıda belirtilen incelemeler kapsamında, görülmektedir ki] işletmeci şirketin iyi niyeti, taahhüt sözleşmesinde öngörülen şartlara sıkı şekilde riayet edilmesi, merkezi ve yerel yetkili merciler tarafından sağlanacak olan gözetim ve kontrol güvencesi, söz konusu eylemin kamu yararından sonra geldiği sonucuna götürür (...).

Yukarıda belirtilen incelemelerden çıkan sonuca göre, altın madeni işletmesinde siyanür kullanımı ve daha sonra ortaya çıkan diğer ağır maddelerin kullanımı çevreyi ve insan sağlığını tehlikeye koyan potansiyel bir risk oluşturur; özellikle son derece toksik bir madde olan siyanür suya, toprağa ve havaya karıştığı zaman, bütün canlılar için zararlıdır. Sonuç olarak, barajlara doğru pompalanan, siyanür ihtiva eden/atıklar su kaynakları ve [suyun kullanıldığı] diğer alanlar

içine sızabilir ve karışabilir (...) Bölgenin bitki ve hayvan türeri aynı şekilde tehdit altındadır. [Bundan böyle], unutmamak gerekir ki siyanür kullanımı insan sağlığı ve çevre için büyük bir tehlike gösterir (...).

Teknik ve hukuki sonuçların ışığında ve yaşam [ile] çevre hakkını korumak konusunda Devlete düşen yükümlülüğü dikkate alarak (...), anlaşmazlık konusu altın madeni işletme yöntemi, çevresel etki değerlendirmesinde ve bilirkişi raporlarında öngörülen riskleri taşıdığından ve bu risklerin gerçekleşmesi durumunda, çevrenin bozulması ile insan sağlığı doğrudan veya dolaylı olarak etkileneceğinden itiraz konusu olan kararı bozmak uygun olur, (...))»

27. idari Mahkeme, Danıştay kararına uyarak, 15 Ekim 1997 tarihinde, Çevre Bakanlığı tarafından kabul edilen izin verme kararını iptal etmiştir.

28. Danıştay, 1 Nisan 1998 tarihinde, idari mahkeme kararını onamıştır.

C. 13 Mayıs 1997 tarihli Danıştay Kararının uygulanması

29. 2577 sayılı idari işlem yasaının («2577 sayılı yasa») 52 § 4 maddesi gereğince, Danıştay'ın 13 Mayıs 1997 tarihli kararı, otomatik olarak, Çevre Bakanlığı tarafından kabul edilen izin kararının uygulanmasını askıya alma sonucunu doğurur (aşağıda 97. paragraf).

30. İzmir Barosu, 26 Temmuz 1997 tarihli mektupla, Danıştay kararının uygulanmasını izlemeye almasını ve anlaşmazlık konusu olan maden yatağı üzerinde her türlü faaliyetin durdurulmasını kararlaştırmasını İzmir Valiliğinden talep etmiştir.

31. İzmir Valiliği, 27 Haziran 1997 tarihinde, henüz hiçbir kesin kararın alınmadığını ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının işletmenin devamı lehinde görüş bildirdiğini cevap olarak belirtir.

32. Danıştay Kararı, 20 Ekim 1997 tarihinde, Çevre Bakanlığımıza bildirildi. Bakanlık, 23 Ekim 1997 tarihinde, Danıştay kararına göre, anlaşmazlık konusu işletmeye izinlerin verilmiş şartlarını gözden geçirmek üzere yetkili mercileri göreve davet etti.

33. Davacılar, idari yargı kararlarının uygulamaya konmasını sağlamak üzere, 24 Aralık 1997 tarihinde, Çevre Bakanına, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanına, Orman Bakanına ve İzmir Valisine bir ihbar mektubu gönderdiler.

34. Davacılar, idari yargı kararlarının uygulanmamasından dolayı, Başbakan, ilgili Bakanlar ve İzmir Valisi aleyhine tazminat davası açmak üzere 6 Ocak 1998 tarihinde Ankara'da adli mercilere başvurular..

35. Altın madenin kapatılması 27 Şubat 1998 tarihinde İzmir Valiliği tarafından kararlaştırıldı. Maden, Hükümete göre, Nisan 2001 tarihine kadar faaliyet yürütmedi.

36. Bergama Cumhuriyet savcısı gerekli ön müsaadeyi almadan anlaşmazlık konusu maden yatağı üzerinde siyanür kullanımı ile işletme faaliyetlerinde bulunmuş olmasından dolayı/işletmeci şirket sorumluları aleyhine kamu davası açtı.

37. İzmir jandarması, 27 Mart 1988 tarihinde, 932 gram ağırlığında altın ve gümüş karışımı bir külçe çıkarmaya olanak sağlayan üç ton siyanür kullanımını teyit eden bir nakliye tutanağını mahallinde tuttu. Söz konusu tutanak, ayrıca, on sekiz ton siyanürün maden işletme sahası üzerinde depolandığını belirtiyordu.

38. Mahkeme, 25 Kasım 1999 tarihinde, davacılar tarafından açılan tazminat davasını reddetti.

39. Yargıtay, 25 Eylül 2001 tarihinde, 25 Kasım 1999 tarihli kararı bozdu ve davayı birinci yargı merciine geri gönderdi. Yargıtay, maden yatağının işletme iznini iptal eden Danıştay kararı kendilerine bildirilmiş olmasına rağmen, 2577 sayılı yasanın 28 § 1 maddesi tarafından öngörülen (aşağıda paragraf 96) süre içinde siyanür yöntemi ile maden çıkarma faaliyetlerini önleyici nitelikte hiçbir önlem almamış olan bakanların hareketsiz kalışını teyit ve müşahede etti.

40. Mahkeme, davanın geri gönderilişi üzerine 16 Ekim 2002 tarihinde, Yargıtay kararına uydu ve davacıların talebini kabul etti.

40. Cezai takipler Şubat 2001 tarihinde terk edildi.

D. Daha sonraki gelişmeler

42. Şirket, müsaade almak üzere 12 Ekim 1998, 28 Ocak ve 3 Mart 1999 tarihlerinde muhtelif bakanlıklara başvurdu. Şirket, altın madeni işletmesinde daha iyi bir güvenlik sağlamak

amacı ile ek önlemler almış olduğunu özellikle belirtti ve diğerlerinin arasında, İngiliz şirketi Golder Associated Ltd. tarafından hazırlanmış olan söz konusu risk değerlendirme raporuna da referansta bulundu.

43. Dönemin başbakanı, şirketin talebi konusunda doğrudan müdahale etti. Başbakan tarafından başvuru Danıştay, 5 Aralık 1999 tarihli istişare niteliğinde olan bir görüşle, 3 Mayıs 1997 tarihli kararının altın madenlerinin işletilmesinde siyanür kullanımının mutlak yasaklanması olarak yorumlanamayacağı ve özel durumları dikkate almak için mahal olduğunu belirtmiştir.

44. Başbakan, buna paralel olarak, Mart 1999 tarihinde, altın madeni işletmesinde siyanür kullanımının muhtemel etkisi hakkında bir rapor hazırlaması için Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunu («TÜBİTAK») görevlendirdi.

TÜBİTAK tarafından hazırlanan uzmanlık raporu («TÜBİTAK Raporu») Ekim 1999 tarihinde teslim edildi. Bu rapor, çevre, çevre hukuku, kimya, hidrojeoloji, jeoloji, jeoteknik ve sismoloji alanında uzman on bilim adamı tarafından hazırlandı.

Bu rapor, Danıştay kararında belirtilen insan sağlığı ile çevreyi tehdit eden risklerin, «sıfır deşarj» prensibine dayalı olan ve çevre ile uyumlu yüksek bir teknolojinin kullanımına bağlı olarak tamamen kaldırıldığı veya kabul edilebilir sınırların altına çekildiği ve ekolojik sistem üzerindeki etki riskinin, bilimsel kriterlere göre, kabul edilebilir seviyenin çok altında kaldığı sonucuna vardı.

1. Başbakan ve Çevre Bakanının görüşleri ve itirazlar

45. Başbakan, 5 Ocak 2000 tarihinde, TÜBİTAK raporunu Çevre Bakanlığına sundu ve söz konusu altın madeni işletmesi hakkında görüşünü sordu.

46. Çevre Bakanlığı, 31 Ocak 2000 tarihinde, raporun sonuçları ışığında işletme lehinde görüş bildirdi.

47. Başbakanlık müsteşarlığı, 5 Nisan 2000 tarihinde, maden işletmesine hasredilmiş bir rapor hazırladı. Bu rapor, şirket tarafından alınan ek önlemler TÜBİTAK raporunun vardığı sonuçlar, Çevre Bakanlığı tarafından sunulan olumlu görüş ve böyle bir yatırımın ekonomik önemini vurgulayan Cumhurbaşkanlığı genel sekreterliğinin görüşü gereğince bu işletmeye izin vermenin-uygun olduğu sonucuna vardı.

48. İzmir Birinci idare Mahkemesi, 1 Haziran 2001 tarihinde, Başbakanlık müsteşarlığı tarafından hazırlanan 5 Nisan 2000 tarihli rapora karşı, aralarında Sefa Taşkın' ın da bulunduğu Bergama halkından onsekiz kişi tarafından iptal istemiyle yapılan itiraz sonunda bir karar aldı. Söz konusu Mahkeme, kendi görüşüne göre, gerekli izinlerin verilmesine olanak sağlayarak bir idari işlem oluşturan bu raporu iptal etmeyi kararlaştırdı. Mahkemenin değerlendirmesine göre, işletmeciler tarafından alman önlemlere rağmen, söz konusu "riskler ve tehditlerin söz konusu altın madeninde sodyum siyanürünün kullanımından kaynaklandığı ve yeni önlemlerin uygulanmaya konması ile bu risklerin önlenebileceği sonucuna varmanın mümkün olmadığı kesin yargı kararları tarafından ortaya konmuştu. Ayrıca, ağır madde veya siyanür birikimi ile bağlantılı riskin yirmi ile elli yıl boyunca sürebileceği ve çevredeki bölge sakinlerinin haklarını ihlal edici nitelikte olduğu tespit edilmişti. Bundan böyle, itiraz konusu olan işlemin kesinleşmiş bir yargı kararını saptırdığı ve Hukuk Devleti prensibi ile uyumlu olmadığı sonucuna varmaya mahal vardır.

49. Danıştay, 26 Temmuz 2001 tarihinde, Başbakanın talebi üzerine, 5 Nisan 2000 tarihli raporun bir yürütülebilir işlem oluşturmadığını ve idari yargı önünde itiraz konusu olma niteliğinde olmadığını dikkate alarak 1 Haziran 2001 tarihli kararın yürütülmesini durdurmayı kararlaştırdı. Ayrıca, sadece ilgili bakanlıkların, yani Çevre, iç işleri, Sağlık, Bayındırlık, Enerji ve Tabii Kaynaklar ve Orman Bakanlıklarının bu konuda yetkili olduğu değerlendirmesini yaptı.

50. 14 Şubat 2001 tarihinde, İzmir 4. İdare Mahkemesi, Bergama'da yerleşik 14 kişinin açmış olduğu bir iptal davasında, Çevre Bakanlığınca söz konusu altın madeninin işletilmesini sağlayıcı nitelikte hazırlanmış olduğu hiçbir Çevre Etkisel Değerlendirme raporunun varolmadığını

saptayarak ve davada esas yönünden de bir inceleme yapmaksızın, uyuşmazlıkta dava konusu edilebilecek nitelikte bir icrai ve etkili idari işlemin bulunmadığı gerekçesiyle davacıların başvurusunu reddetmiştir. Danıştay da Mahkemenin bu kararını 26.09.2001 tarihili kararı ile onamıştır.

51. İzmir Birinci idari Mahkemesi, 28 Mart 2003 tarihinde, Bergama'da oturan Bayan Lemke tarafından yapılan başvuru üzerine 5 Nisan 2000 tarihli raporu iptal etmeyi kararlaştırdı.

52. İtirazlar, idari yargı önünde beklenmemiştir.

2. Orman Bakanlığı tarafından işletme müsaadesinin uzatılması ve itirazlar

53. Orman Genel Müdürlüğü, 6 Ekim 2000 tarihinde, TÜBİTAK raporuna dayalı olarak, işletmeci şirkete verilen iznin uzatılması ile ilgili bir kararı aldı.

54. İzmir Dördüncü İdare Mahkemesi, başlangıçta, 21 Kasım 2001 tarihli kararı ile, Orman genel Müdürlüğü kararının yürütülmesinin durdurulmasını amaçlayan bir talebi reddetti.

55. Ancak, yeni bir başvuru alan İzmir Birinci İdare mahkemesi, 23 Ocak 2002 tarihinde, böyle bir müsaadenin Hukuk Devleti ile bağdaşmayacağını düşünerek Orman Bakanlığı tarafından verilen müsaadenin yürütülmesinin durdurulmasını kararlaştırdı. Bu karar, 20 Mart 2002 tarihinde, İzmir Bölge İdare Mahkemesi tarafından onaylandı.

56. İzmir Dördüncü İdare mahkemesi, 7 Haziran 2002 tarihli mahkeme kararı ile, 6 Ekim 2000 tarihli kararın, 10 yıllık bir süre için geçerli olan 12 Şubat 1992 tarihli izne dayalı olduğunu dikkate alarak, Bergama'da ikamet eden on sekiz kişi tarafından yapılan iptal itirazını reddetti.

57. Danıştay, 27 Mart 2003 tarihinde, 7 Haziran 2002 tarihli kararı onadı.

58. İzmir Birinci İdare Mahkemesi, 23 Ocak 2002 tarihinde, Bayan Lemke'nin müracaatı üzerine, böyle bir müsaadenin yasaya uygun olmadığını ve uygulamanın onarılmaz bir zarara neden olacağını dikkate alarak, 6 Ekim 2000 tarihli kararın yürütülmesinin durdurulmasına karar verdi.

59. Diğer yandan, Orman Genel Müdürlüğü, 3 Mayıs 2002 tarihinde, altın madeni yakınında bir güvenlik şeridi tesis edilmesi, yolların yapımı, bir sondaj sahası ile atık barajının yapımı için gerekli müsaadeyi verdi.

60. Bayan Lemke'nin müracaatı üzerine inceleme yapan İzmir Üçüncü İdare Mahkemesi, 13 Kasım 2003 tarihinde Orman Genel Müdürlüğü'nün 3 Mayıs 2003 tarihli kararının yürütülmesinin durdurulması talebini reddetti. Bu karar, 24 Aralık 2003 tarihinde, İzmir Bölge İdare Mahkemesi tarafından onaylandı.

61. İtirazlar, idari yargı önünde beklenmemiştir.

3. Sağlık Bakanlığı tarafından verilmiş olan geçici işletme izni ve itirazlar

62. Sağlık Bakanlığı, 22 Aralık 2000 tarihinde, bir yıllık süre boyunca deneme amacı ile siyanür kullanılarak maden yatağı işletmesinin devamına olanak sağlayan bir kararı kabul etti. Bu izin, İzmir Valiliği tarafından, 24 Ocak 2001 tarihinde işletmeci şirkete iletildi.

2 Şubat 2001 tarihinde, bir gözetme ve kontrol komitesi İzmir Valiliği bünyesinde kuruldu ve 13 Nisan 2001 tarihinde, şirket madencilik faaliyetlerini başlattı.

63. Bergama'da oturan birkaç kişi (Bayan Genç ve diğerleri) tarafından yapılan iptal itirazı, 24 Mayıs 2001 tarihinde, itiraz konusu olan kararın bir uygulama akdi teşkil etmediği gerekçesi ile, İzmir Üçüncü İdare Mahkemesi tarafından reddedildi.

64. Danıştay, 24 Mayıs 2001 tarihli mahkeme kararını 24 Haziran 2002 tarihinde bozdu.

65. İzmir İdare Mahkemesi, İzmir Barosu'nun müracaatı üzerine, 10 Ocak 2002 tarihli kararı ile, böyle bir iznin hukuk devleti ile bağdaşmadığını dikkate alarak, Sağlık Bakanlığı tarafından verilen geçici iznin yürütülmesini durdurmayı kararlaştırdı.

66. Bu karar, 20 Mart 2002 tarihinde İzmir Bölge İdare Mahkemesi tarafından onandı.

67. İdare Mahkemesi, 3 Aralık 2002 tarihinde, bu karara karşı İzmir Barosu tarafından yapılan iptal itirazını yetki yokluğu nedeni ile reddetti. Danıştay, 12 Kasım 2003 tarihinde, bu kararı onadı.

68. Çevre ve Orman Bakanlığı, 12 Şubat 2004 tarihinde, «kimyasal arıtma birimi ve atık çamur depolaması» ile ilgili izni üç yıllık bir süre için uzattı.

69. İzmir Üçüncü idare Mahkemesi, 27 Mayıs 2004 tarihli karar ile, 22 Aralık 2000 tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından verilmiş olan geçici işletme iznini (*deneme izni*) iptal etti. Mahkeme, özellikle, 15 Ekim 1997 tarihli kararda belirtilen risklerin, bir deprem kuşağında bulunan bölgenin özellikleri ve iklim şartları kadar söz konusu altın madeninde sodyum siyanür kullanımı ile bağlantılı olduğunu da dikkate aldı. Mahkeme, bu riskler ve tehditlerin, aynı yıkama tekniğine dayalı olan ek önlemler ile her zaman sifira indirilemediğini değerlendirdi. Mahkeme, diğer yandan, söz konusu idari işlemin, yargılama sonucunda güç kazanmış bir adalet kararını değiştirmeyi amaçlamasından dolayı, itiraz edilen iznin verilmesi ile Hukuk Devleti prensibi arasında uygunluk bulunmadığı sonucuna vardı.

70. itirazlar idari yargı önünde beklemededir.

4. Çevre Bakanlığı tarafından verilmiş olan müsaade ve itirazlar.

71. Çevre Bakanlığı, 13 Ocak 2001 tarihinde, «kimyasal arıtma birimi ve atık çamuru depolaması» için üç yıllık geçerliliğe sahip bir izin verdi. Ayrıca, 16 Şubat 2001 tarihinde, işletmeci şirket tarafından altmış ton sodyum siyanür ithalatına izin verdi.

72. İzmir Üçüncü idare Mahkemesi, 24 Mayıs 2002 (*2001 olması gerekir!*) tarihinde, şirket lehine geçici işletme izni verilmesine karşı, Bergama'da ikamet eden on dört kişi tarafından yapılan iptal başvurusunu reddetti. Mahkeme, yürütülebilecek bir idari işlem olmadığı sonucuna vardı.

73. İzmir idare Mahkemesi, 10 ve 23 Ocak 2002 tarihlerinde, geçici izin verilmesinin iptali amacı ile İzmir Barosu ve bir bölge sakini tarafından yapılan iki başvuru aldı, yargı gücü edinen 13 Mayıs 1997 tarihli Danıştay kararında belirtilen görüşleri dikkate alarak, söz konusu iznin yürütülmesini durdurmayı kararlaştırdı.

74. İtirazlar, idari yargı önünde beklemededir.

5. Bakanlar Kurulunun kararı

75. Bakanlar Kurulu, 29 Mart 2002 tarihinde, Bergama (İzmir) kazası sınırları dahilinde Ovacık ve Çamköy civarında bulunan ve *Normandy Madencilik A. Ş.* şirketine ait olan altın madeninin faaliyetlerine devam edebileceğine ilişkin «bir prensip kararı» aldı. Bu karar, kamuya açıklanmadı. Hükümet, Mahkeme'nin talebi üzerine, aşağıdaki bu karar metnini Mahkeme'ye bildirdi:

«Şu ana kadar yapılan etütlere göre, Bergama kasabası (İzmir) sınırları dahilinde, Ovacık ve Çamköy civarında bulunan altın madeninin, 24 ton altın ve 24 ton gümüş rezervleri ihtiva eden, 362 kişi için istihdam sağlayan ve ülkemize, 280 milyonu doğrudan doğruya üzere 1200 milyon amerikan doları (USD) düzeyinde katma değer sağlayacak nitelikte bir işletme olduğu ortaya konmuştur.

Ayrıca, bu yatırımla ilgili kararın, altı başka altın madeninin daha yolunu açacak olması nedeni ile belli bir önem taşıdığı da ortaya konmuştur. Toplam 200 milyon USD maliyete sahip aramalar sayesinde keşfedilmiş olan bu madenler, 500 milyon USD tutarında bir yatırım ile 1450 iş istihdamı yaratacak ve ekonomiye, 2,5 milyar USD tutarında doğrudan ve 10 milyar USD tutarında dolaylı katkı sağlayacaktır.

Öte yandan, konunun uzmanlarına göre, Ülkemizde, 6500 tondan fazla altın potansiyeli mevcuttur ve bu potansiyel, 300 milyar tutarında katma değere sahip 70 milyar USD parasal değeri temsil eder. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu tarafından görevlendirilen on bilim adamı tarafından hazırlanan ve 1999 Ekim ayında teslim edilen rapora göre, «insan sağlığını ve çevreyi tehdit etmesinden şüphelenilen riskler ortadan kaldırılmış veya kabul edilebilir nitelikteki değerlerin çok altındaki değerler seviyesine çekilmiştir.»

Zaten, Sağlık Bakanlığı tarafından müsaade edilen deneme sırasında gerçekleştirilen kontrol sonuçları referans değerlerinin altında olduğundan, hiçbir negatif veri tespit edilememiştir.

Dünya kamu oyuna ilk defa sürdürülebilir kalkınma kavramı tavsiyesinde bulunan Birleşmiş Milletler Evrensel Gelişme ve Çevre Komisyonuna ait raporun (1987) «Kimyasal Maddeler» başlıklı bölümü, dünya ticaretinin % 10'unu kimyasal maddelerin oluşturduğunu, mevcut olan 70 ila 80 000 çeşit kimyasal maddenin % 80'i için zehirlilik verilerinin bulunmadığını göstermektedir.

Not etmeliyiz ki siyanür maddesinin zehirlilik verileri bilinmektedir ve yüz yılı aşkın bir süreden beri gelişmekte olan siyanürle yıkama tekniği bugün teknolojinin en ileri noktasında bulunmakta ve gerekli önlemlerin alınması şartı ile insan sağlığına zarar vermeden uygulanmaya konabilir.

On iki yıldan beri kaydedilen Bergama/Ovacık altın madeni ile ilgili gelişmeler incelendiği zaman, 1991 tarihli çevresel etki değerlendirmesinde belirtildiği şekilde, arıtmasız, sadece sıkıştırılmış kil üzerine bırakılan ve atık havuzunda doğal bozunmaya tabi tutulan siyanürle yıkama tekniğinin terk edildiği ve onun yerine, tabanı, kil ve yüksek yoğunlukta polietilen jeomembran kaplı atık havuzu, bir siyanür arıtma birimi, bir ağır metal arıtma (*duraylama*), bir gözlem kuyusu ve muhtelif ölçü aletleri ile donanımlı ileri teknoloji tekniğinin konduğu not edilmelidir.

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı ve ülke ekonomisine katkısı dikkate alınarak, Bergama kazası (İzmir) sınırları dahilinde Ovacık ve Çamköy civarında bulunan ve IR3549 sayılı 12 Nisan 1992 tarihli ruhsat altında *Normandy Madencilik A.Ş.* tarafından işletilen altın ve gümüş madenleri çıkarma tesislerinin faaliyetlerini sürdürmesi uygun görülmüştür.»

76. Danıştay'ın Sekizinci Dairesi, 30 Temmuz 2002 tarihinde, 29 Mart 2002 tarihli Bakanlar Kurulu kararının usul yönünden iptalini amaçlayan ve İzmir Barosu tarafından yapılan iptal müracaatını kabul edilmez ilan etti.

77. Danıştay Genel Kurulu, 7 Mart 2004 tarihinde, 30 Temmuz 2002 tarihli kararı bozdu. Danıştay Genel Kurulu, söz konusu altın madeni faaliyetlerinin tekrar başlatılması ile ilgili işlerin bu karara dayandırılmış olmasına rağmen itiraz konusu olan Bakanlar Kurulu kararının Resmi Gazete'de yayınlanmamış olduğunu ve kararın kamuya açıklanmadığını özellikle dikkate aldı. Danıştay Genel Kurulu, itirazlı kararın bir kopyasını edinmek için davacı tarafın karşılaştığı imkansızlık karşısında, idari yargı merciinin, etkin bir hukuki başvurunun yapılmasını sağlamak üzere bu sureti elde etmesinin gerektiğini değerlendirdi.

78. Danıştay Altıncı Dairesi, 23 Haziran 2004 tarihinde, Bakanlar Kurulu kararının yürütülmesinin durdurulmasını kararlaştırdı. Söz konusu karar özellikle şu hususu belirtir:

«Çevre Bakanlığı onayının mahkeme kararı ile iptal edilmesinden sonra, bu Bakanlığın, işletmecisi şirketin, söz konusu faaliyetin yukarıdaki mahkeme kararlarında belirtilen olumsuz etkilerini azaltmaya veya yok etmeye yönelik önlemleri aldığını göstermek zorunda olduğu yeni bir çevresel etki incelemesi ile ilgili bir işlemi benimsemediği ortaya çıkmıştır (...). Altın madeninin işletilmesine izin veren Bakanlar Kurulunun kararı yasal değildir, çünkü çevresel etki değerlendirmesine dayanan izin verilmesi kararı yargı tarafından iptal edilmişti ve Çevre.. Kanunu ve ilgili yönetmelik gereği olarak başka hiçbir işlem benimsenmemişti (...).»

79. Bakanlar Kurulu kararının iptali ile ilgili müracaat şu anda Danıştay önünde bulunmaktadır.

80. İzmir Valiliği, 23 Haziran 2004 tarihli karara dayanarak, 18 Ağustos 2004 tarihinde maden işletmesinin durdurulmasını kararlaştırdı.

81. Çevre ve Orman Bakanlığı, 27 Ağustos 2004 tarihli bir yazı ile, şirket tarafından sunulan nihai etki incelemesi konusunda olumlu görüş verdiğini *Normandy Madencilik A.Ş.* şirketine bildirdi.

E. Müdahil üçüncü taraf

82. Normandy Madencilik şirketi, 1994, 1996 ve Kasım 1997 tarihlerinde gerekli müsaadeleri aldıktan sonra altın madeninin işletmeye hazır olduğunu bildirmektedir, işletme, 20 ila 23 Şubat 1998 tarihleri arasında tecrübe sıfatıyla devreye kondu. Bu faaliyetler, tesislerin iyi işleyişini kontrol etmeye yönelik olup ticari amaçlı bir üretimi amaçlamıyordu. Bu tecrübe dönemi

boyunca, maden ocağının günlük işletme kapasitesi 1 000 ton olduğu halde, 150 ton maden cevheri işletildi ve 0,932 kg. altın alındı.

83. İzmir Valiliği, 19 Şubat 1998 tarihinde-tecrübe niteliğindeki üretim konusunda bilgilendirildi. Valilik, 27 Şubat 1998 tarihinde, madenin kapatılmasını kararlaştırdı (Yukarıda 35. paragraf). Diğer yandan, Valilik, şirkete ve sorumluluklarına karşı cezai takibat başlattı ve bu takibatlar Şubat 2001 tarihinde bırakıldı.

84. Toplama havuzunda siyanürün konsantrasyon oranı 27 Şubat 1998 tarihine kadar ölçüldü. Bu ölçümler, konsantrasyon oranının net bir şekilde, kabul edilen uluslararası oranlardan düşük olduğunu kanıtladı. Ayrıca toplama havuzundan çevreye hiçbir atık boşaltımı yapılmadı.

85. Şirket, iptal başvuruları hakkında idari yargı mercilerinin karar vermesinden sonra, altın madeninde hiçbir faaliyetin yürütülmediğini belirtmektedir. Daha sonra, yargı kararları tarafından tespit edilen gereklere uyulması için, uluslararası standartları aşan yeni sert önlemler alındı.

Ayrıca, toplama havuzu ve sodyum siyanür kullanımı ile bağlantılı riskler ile ilgili iki rapor hazırlandı ve bu raporlar, söz konusu risklerin ihmal edilebilir olduğu sonucunu ifade eder.

86. Şirket, 1999 yılında, risklerin değerlendirilmesi ile ilgili raporlara dayanarak, söz konusu altın madeninin işletilmesi için yeni bir izin talebinde bulundu.

87. Şirket, Başbakan'ın talebi üzerine hazırlanan TÜBİTAK raporundan sonra, gerekli izinleri aldı ve 2001 Nisan ayında altın madenini işletmeye başladı. İşletme bugün de faaliyettedir.

88. Maden faaliyetlerinin başlamasından sonra, riskleri veya çalışma şartlarını değerlendirmeye olanak sağlayan bir çok etüt Golder Associates Ltd., İzmir Valiliği nezdinde oluşturulan bir gözetim ve kontrol komitesi ve ilgili bakanlıklar tarafından gerçekleştirildi.

89. Ayrıca, şirket, her ay «Ovacık altın madeni aylık çevre raporu» başlıklı bir raporu halka, hükümet dışı örgütlere, kurumlara ve üniversitelere dağıtır.

II. GEÇERLİ HUKUK DÜZENİ

İç Hukuk Düzeni

Anayasa

90. Anayasanın 56'ncı maddesi şöyle der:

"Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. (...)Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir".

Çevre Kanun

91. 11 Ağustos 1983 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 2872 sayılı çevre kanununun 10. maddesi şu hükmü taşır:

"Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir "Çevresel Etki Değerlendirme Raporu hazırlarlar. Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak çevre kirlenmesine sebep olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir. Bu raporun hangi tip projelerde isteneceği, ihtiva edeceği hususlar ve hangi makamca onaylanacağına dair esaslar yönetmelikle belirlenir".

92. 2872 sayılı yasanın 28. maddesi şu hükmü taşır:

" Çevreyi kirlenler ve çevreye zarar verenler sebep oldukları kirlenme ve bozulmadan doğan zararlardan dolayı kusur şartı aranmaksızın sorumludurlar. kirlenenin, meydana gelen zararlardan ötürü genel hükümlere göre de tazminat sorumluluğu saklıdır".

93. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 13. maddesine göre İdarenin herhangi bir tasarrufundan kaynaklanan bir zarara uğrayanlar, bu zarara sebebiyet veren idari tasarruf, tarihinden itibaren bir yıl içinde idareden bu zararlarını talep etmek durumundadırlar. Bu

taleplerin kısmen veya tamamen reddi üzerine ya da 60 günlük bir süre içinde bu talebe cevap verilmemesi halinde, zarar görenler idari yargıya başvurabilirler.

Ayrıca Borçlar Kanunu hükümlerine göre, hukuka aykırı ve yasa dışı işlemler nedeniyle zarara uğrayan kişiler, ister maddi(41.-46.maddeler) ister manevi(47.madde) nitelikte olsun, bu zararlarının tazminini talep etme hakkına sahiptirler..Adli mahkemeler bu konuda ilgiliyi suçlayıcı nitelikteki diğer yargı kararlarıyla bağlı değildirler.

Yine Devlet memurları hakkındaki 657 sayılı yasanın 13. maddesi düzenlemesine göre, kamu hukukuna ilişkin bir faaliyetin yürütülmesi sırasında üçüncü kişilerin bir zarara uğraması halinde, doğrudan bu zarara yol açan kamu görevlileri aleyhine değil, ancak Kamu Otoritesi aleyhine tazminat talebinde bulunulabilir.(Anayasanın 129/5.maddesi ve Borçlar Kanununun 55 ve 100.maddeleri). Ancak bu her zaman ve her durumda mutlak geçerli bir kural değildir. Şayet idari tasarruftaki hukuka aykırılık, tasarrufun idarilik özelliğini kaybettirecek derecede ağır ise, adli(özel hukuk) mahkemeler, üçüncü kişiler tarafından doğrudan bu tür işlemleri gerçekleştiren kamu görevlilerine karşı açılan tazminat davalarına bakabilirler. Adliye mahkemeleri bu durumda Borçlar Kanununun 55.maddesine göre, adam çalıştırmanın sorumluluğu bağlamında İdarenin ortak sorumluluğunu dikkate alamaz.

94. Çevre Bakanlığı, 7 şubat 1993 tarihinde Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliğini kabul etmiştir. Bu yönetmelik 27.aralık.1997 tarihli ikinci bir yönetmelik ile değiştirilmiştir. Daha sonra 6.haziran.2002 tarihli Resmi Gazete'de yeni bir Yönetmelik daha yayımlanmıştır. Bugün ise, 16.aralık.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ÇED Yönetmeliği yürürlüktedir.

Bu son yönetmeliğin 7. maddesi ile ek 1 düzenlemelerine göre, madencilik faaliyetlerinin yürütüldüğü arazilerin yüzölçümünün 25 hektarı aştığı durumlarda ÇED zorunludur. ÇED hazırlığı konusundaki prosedür, proje sahibinin Çevre Bakanlığına yapmış olduğu başvuru ile başlar. Başvuru sonucunda konuyla ilgili çeşitli uzmanlar ile kamu kuruluşlarının yetkili uzmanları ve proje sahibinin temsilcilerinden oluşan bir inceleme Komisyonu oluşturulur(madde 8) Bu komisyon kamunun karara katılım usul ve sürecini belirler (madde 9). Daha sonra da en geç bir yıl içinde hazırlanacak olan ÇED raporunun özel format ve çerçevesini çizer (madde 10). Bu şekilde gerçekleştirilen rapor halka açıktır ve bu rapor ayrıca Komisyon tarafından da incelenir ve şayet Komisyon raporda çeşitli eksiklikler belirlerse yeni ve ek inceleme ve etütler isteyebilir (madde 12). Nihayet Çevre Bakanlığı kendisine sunulan rapordaki bilgileri dikkate alarak faaliyete müsaade verilmesi veya faaliyetin çevresel etkilerinin olumsuz olduğu yönünde karar alır. ilgili Valilik, Çevre Bakanlığının bu konudaki kararını en uygun duyuru araçları ile kamunun bilgisine sunar. Projesi reddedilen başvuru sahipleri Bakanlığın olumsuz görüşü akabinde bu görüşteki koşulların değişmesi halinde yeni bir proje ile yeni bir talepte bulunabilir (madde 14).

Ayrıca belirtmek gerekir ki, Bakanlığın kararının içeriği ve sonucu ne olursa olsun, bu karar idari yargı mercileri önünde iptal davası konusu yapılabilir.

Yönetmeliğin 6.maddesi şu hükmü içermektedir:

"Bu yönetmelik çerçevesinde bir proje gerçekleştirmeyi öngören gerçek ve tüzel kişiler, çevresel etki değerlendirmesine tabi olan projeler bakımından bir ÇED raporu hazırlayıp, yetkili mercilere sunmalıdırlar ve alınan karar gereğince hareket etmelidirler (...). Bu yönetmeliğe tabi projeler bakımından olumlu bir karar alınmadığı takdirde, bu proje/ere hiçbir onay veya izin verilemez, hiçbir inşaat faaliyetine ruhsat verilemez ve bu projeye ilgili yatırıma başlanamaz".

Yargı kararlarının İdare tarafından yerine getirilmesi

95. Anayasanın 138.maddesinin 4.fıkrasının ifadesine göre: "Yasama ve Yürütme organları ile idare yargı kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir biçimde değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."

96. 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Yasasının 28.maddesi konumuz bakımından önem taşıyan kısımları aynen şöyledir:

"1.Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Ancak, haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili vergi davalarında vergi mahkemelerince verilen kararlar hakkında, bu kararların kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edilir.

3.Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.

4.Mahkeme kararlarının otuz gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgili, idare aleyhine dava açabileceği gibi, kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir."

97. 2577 sayılı yasanın 52. maddesinin 4.fıkrası şu hükmü içermektedir: "Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur."

Çevre Hukukuna İlişkin Uluslar arası Metinler

98. Çevre konusunda Brezilyanın Rio de Janeiro kentinde düzenlenen Birleşmiş Milletler Konferansı sonucunda kabul edilen Rio Bildirgesinde (A/CONF.151/26- Cilt 1) çevre konusunda Devletlerin hukuki sorumluluğu kavramı geliştirilmiştir. Bu bildirgenin 10 numaralı prensibi şu hükmü içermektedir:

" Çevre sorunlarını ele almanın en iyi şekli ve uygun olan çözüm konuyla ilgili her aşamada ilgili bütün vatandaşların kararlara katılımını sağlamaktır. Ulusal düzeyde, her kişi, tehlikeli faaliyet ve maddeler ile ilgili bilgiler dahil olmak üzere, kamu makamlarının sahip olduğu çevre ile ilgili tüm bilgilere ulaşabilme!! ve karar alma sürecine katılma olanağına sahip olmalıdır. Devletler, bu bilgilere halkın ulaşmasını sağlamalı ve ayrıca halkın alınacak kararlara katılımını ve duyarlılığını kolaylaştırmalı ve özendirmelidir. Devletler ayrıca ilgilerin bu konuda yapabilecekleri idari ve yargısal başvuru haklarının kolaylaştırılmasını sağlamalıdır".

99. Rio Bildirgesinin 10.maddesinin Avrupa'da uygulanması Birleşmiş Milletler Ekonomik İşler Komisyonu'nun çalışmaları neticesinde Aarhus Anlaşması (Çevre Konusunda Bilgilere Erişim, Halkın Karar Sürecine Katılımı, ve Yargısal Yollara Başvurma Hakkında Anlaşma, ECE/CEP/43) çevre konularında vatandaşların başvuru hak ve usulleri ile bilgi edinme haklarının düzenlendiği bir anlaşmadır) ile 25.haziran 1998 tarihinde kabul edilmiş ve 30 ekim.2001 tarihi itibarıyla da yürürlüğe girmiştir. Halen bu anlaşma 30 Avrupa ülkesi tarafından onaylanmıştır. Türkiye ise bu anlaşmaya ne katılmış ne de imza koymuştur.

Söz konusu anlaşmanın eksenini şu noktalarda odaklamaktadır:

- kamu otoriteleri tarafından saydamlık ve açıklık prensipleri uyarınca kamusal bilgilere ulaşma hakkının geliştirilmesi.
- Halkın çevre konularını ilgilendiren gene idari kararlara katılımını kolaylaştıracak düzenlemelerin gerçekleştirilmesi.Özellikle planlama işlemleri bakımından, işlemin başlangıcından sona ermesine kâdarki her aşamada bireylerin görüşleri ve çözüm önerileri ile etkili olabilecekleri başvuru imkanlarının düzenlenmesi ve giderek de bireylerin bu katılımının nihai kararda dikkate alınması ve bu durumun kamuoyuna açıklanması.
- Çevre alanındaki düzenlemeler ile çevre işlemleri konusunda bireylerin yargı organları önünde hak aramalarının kolaylaştırılması ve hak arayacak kişilerin kapsamının genişletilmesi.

100. Avrupa Konseyi Parlamenterler Birliği, çevre ve insan haklarına ilişkin olarak, 27 haziran 2003 tarihinde 1614 sayılı bir "Tavsiye Kararı" vermiştir. Bu Tavsiye kararının konumuzla ilgili kısmı şöyledir:

"Parlamenterler Birliği, üye Devletlerin hükümetlerine şu hususları tavsiye eder

i) Hükümetler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2,3 ve 8. maddelerinde ve bu Sözleşmenin eki Protokolün 1.maddesinde güvence altına alındığı gibi, kişinin yaşam hakkı, sağlık hakkı, özel yaşamı ve aile yaşamı ile vücut ve mal bütünlüğünü, özellikle çevrenin korunması gerekliliğini de göz önüne alarak, etkili biçimde koruyucu tedbirler almalıdır.

ii) Hükümetler, tercihan anayasal düzeyde ve fakat en azından yasal düzenlemeler sonucunda çevre hakkının Devlet açısından mutlak olarak korunması gereken nesnel bir insan hakkı olduğunu kabul etmelidirler.

iii) Hükümetler, Aarhus Anlaşmasında kabul edildiği üzere, çevre alanında bireylerin bilgi edinme ve alman kararlara katılma hakları ile kişisel nitelikteki yargısal başvuru haklarını güvence altına almayı kabul etmelidirler.

(...)>>

HUKUKİ İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I. İLK DEĞERLENDİRMELER:

101. Mahkememizce, 13.ocak.2004 tarihinde vefat eden sayın izzet Öçkan'ı temsilen sayın Ayşe Öçkan'ın duruşmaya katılması uygundur.

102. Olayın özellikleri dikkate alındığında (bkz. yukarıda 12 no'lu paragraf), Bergama'daki altın madenine izin verilmesi işlemine karşı sayın İ.Özkan tarafından yapılan başvuru bağlamında sayın Ayşe Öçkan'ın da AİHS'nin 2,6/1,8 ve 13. maddeleri uyarınca Konvansiyon organları önünde yasal haklara sahip olduğu ve sonuçta da sayın Ayşe Öçkan'ın davayı eşinin yerine takip edebileceği kabul edilmektedir.(bkz. Emsal olarak, Dalban c. Romanya davası (GC) no: 28114/95, § 39 CEDH 1999-V1).

Sonuç olarak mahkeme bu dava kapsamında bayan Öçkan'ın davacının yerini alarak davayı takip yetkisinin var olduğunu tanımaktadır.

II. SÖZLEŞMENİN 8.MADDESİNİN İHLALİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME:

103. Dilekçe sahipleri ulusal idari otoriteler tarafından siyanür liç yöntemi ile altın madeni işletmeciliğine izin verilmesi yönündeki kararın Sözleşmenin 8.maddesi ile güvence altına alınan haklarının ihlali sonucunu yarattığı iddiasındadırlar ki, söz konusu madde şöyledir

"1. Herkes özel ve ailevi hayatına, meskenine ve haberleşme hakkına saygı gösterilmesini talep hakkına sahiptir.

2. Bu haklara resmi makamlar tarafından müdahale, ancak yasa ile düzenlenmesi koşuluyla ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu düzeni, ülkenin ekonomik yararı, düzenin korunması, suçların önlenmesi, sağlık, ahlak ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için zorunlu olduğu ölçüde mümkün olabilir."

A. Tarafların İddiaları:

1. Başvuru sahipleri

104. Başvuru sahipleri öncelikle ulusal idari otoriteler tarafından siyanür liç yöntemi ile altın madeni işletmeciliğine izin verilmesi yönündeki karara itiraz etmektedirler. Yine başvuru sahipleri, bu yöntemin yaşam haklarını, özel yaşamlarını ve aile yaşamlarını tehdit eden riskler taşıdığı yargı kararlarıyla tespit edilmiş olduğunu belirtmektedirler. Bu bakımdan da İzmir idare Mahkemesinin 1.haziran.2001 tarihli kararını belirtmektedirler. Bu kararda Mahkemece, özellikle "ağır metaller ile siyanüre bağlı risklerin çevre üzerindeki etkisinin 20 yıl ila 50 yıl boyunca sürebileceği dikkate alındığında, bu durumun yöre sakinlerinin çevre haklarını olumsuz etkileyeceği açıktır"(yukarıda 48 no'lu paragraf) hükmüne yer verilmiştir.

105. Başvuru sahipleri yine başvurularında altın madeninde tonlarca patlayıcı madde depolanmış olmasının da oldukça önemli bir risk oluşturduğunu ileri sürmektedirler.

106. Diğer yandan yöre sakinleri ile idari otoriteler arasında süregelen yargısal uyuşmazlık sürecinin uzunluğu ve İdarenin kesinleşmiş kararlara karşı keyfi davranması da yöre halkının özel yaşamını çekilmez hale getirmiştir.

2. Hükümet

107. Hükümet öncelikle 8. maddenin bu olaya uygulanabileceğini reddetmektedir. Hükümete göre davacıların referansta bulunduğu risk farazi niteliktedir. Bu risk ancak 20 ila 50 yıllık süre içinde ortaya çıkabilir. Şu anda mevcut olan ciddi bir risk söz konusu değildir. Üstelik davacılar söz konusu altın madeni ocağından kaynaklanan hiçbir somut zararı ortaya koyamamaktadırlar.

108. Diğer yandan hiçbir sodyum siyanür atığı ve konsantrasyonu bölgede vuku bulmadığından ve sodyum siyanür ihtiva eden atık boşaltma ile bağlantılı olarak ölçülebilen hiçbir risk mevcut olmadığından sodyum siyanür kullanımı davacı hakları üzerinde etkili olmaz.

Mahkeme içtihatlarına göre, 8. maddenin uygulanabilmesi için, sodyum siyanür kullanımı dolayısıyla, davacıların ailevi ve özel yaşamı üzerinde doğrudan doğruya zarar doğurucu bir etkinin baş göstermesi gerekir ki, olayda böyle bir durum söz konusu değildir.

109. Nisan 2001 tarihinden beri altın maden ocağı, Çevre Bakanlığının görüşüne uygun olarak deneme üretimi faaliyetini yürütmektedir ki, Bakanlık yetkilileri de yatırım sahibi şirketin yeni önlemler aldığı ve kendisine vermiş olduğu taahhütleri yerine getirdiği belirtilmektedir. Hükümet, ayrıca, altın ocağı işletmesinin, yerel halkın sağlığı, zeytin ağaçları veya tarım alanları için hiçbir tehlike taşımadığını ileri sürmektedir. Hükümet bu belirlemeler çerçevesinde, esas itibarı ile 8. maddenin bu durumda uygulanmayacağını savunmaktadır.

110. Hükümet, bu olay dolayısıyla, Sözleşmenin ihlal edilmiş olduğu iddiasını reddetmektedir. Hükümet, İdarenin konuyla ilgili olarak yargı yerlerince verilmiş olan yargı kararlarına tamamen uygun hareket etmiş olduğunu ve maden hakkında verilmiş bulunan izinlerin yargı kararları neticesinde iptal edilmiş olduğunu ve bu kapsamda da Ovacık altın madeni ocağının Nisan 2001 tarihinden önce hiç işletilmediğini ifade etmektedir. Hükümete göre, 2000 ve 2001 yıllarında verilen izinler, madende herhangi bir risk bulunmadığını teyit eden bir çok etüt ve incelemeye dayanmaktadır. Kaldı ki, ne olursa olsun, bu hususlara ilişkin yargısal uyuşmazlıklar da halen yargı mercilerinin önünde görülmektedir.

B. Mahkemenin Değerlendirmesi

1. 8. maddenin uygulanabilirliği hakkında

111. Mahkeme öncelikle başvuru sahiplerinin, siyanür liçi yöntemle işletilmekte olan Ovacık altın madeni ocağı civarında bulunan Çamköy ve Süleymaniye köylerinde ve Dikili'de ikamet etmekte olduklarını belirlemiştir (yukarıda paragraf 12).

112. Çok sayıda inceleme, altın madeni ocağının ihtiva ettiği riskleri ortaya koymuş ve Danıştay da bunlara dayanarak 13 Mayıs izin veren kararın kamu yararına uygun olmadığı sonucuna varmıştır. Danıştay'a göre, altın maden ocağının coğrafi konumundan ve bölgenin toprak ve zemin özelliklerinden dolayı, maden ocağında sodyum siyanür kullanımı, çevreyi, çevre güvenliğini tehlikeye koyabilen bir tehdit oluşturmakta ve işletmeci şirketin taahhüt ettiği çevre güvenlik önlemleri de böyle bir faaliyetin ihtiva ettiği riski ortadan kaldırmak konusunda yetersiz kalmaktadır (yukarıda 26. paragraf).

113. Mahkeme, 8. maddenin uygulanabilmesi için mutlaka başvuru sahiplerinin yaşamları bakımından ağır bir tehlike halinin varlığını gerekli görmemekte; ilgililerin sağlığını ve özel ve aile yaşamlarını ciddi tehlikeye atabilecek ağır çevre ihlallerinin varlığını madde uygulaması bakımından yeterli addetmektedir (İspanya'ya karşı Lopez Ostra davası, 9 Aralık 1994 tarihli karar, seri A no: 303- C § 51).

Aynı durum, ÇED çalışmaları ve süreci boyunca belirlenmiş bulunan bir faaliyetin tehlikeli etkilerinin, üçüncü kişiler üzerinde sonuç yaratması bakımından da geçerli olup; bu kapsamda Sözleşmenin 8.maddesi açısından bu tehlikeli etkiler ile üçüncü kişilerin özel ve ailevi yaşamları arasında yeterince sıkı bir hukuksal bağın varlığı yeterlidir. Aksine bir yorum, bireylerin Sözleşmenin 8. maddesinin 1. paragrafı uyarınca güvence altına alınmış haklarının korunması yönündeki Devletin olumlu yükümlülüğünü anlamsız kılar.

113. Danıştay'ın 13 Mayıs 1997 tarihli kararında yapılan saptamalar dikkate alınarak, Mahkemece 8. maddenin uygulanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

2. 8. Madde uygulaması bakımından inceleme:
a) İçerik denetimi açısından:

115. Mahkeme, çevre sorunları üzerinde etkili olan devlet tasarrufları sonucunda oluşan uyuşmazlıklara ilişkin davalarda gerçekleştireceği incelemenin iki farklı temeli olduğunu hatırlatır. Birincisi, mahkeme, ulusal mercilere ait kararların maddi içeriğinin Sözleşmenin 8. maddesine uygunluğunu değerlendirebilir, ikinci olarak da Mahkeme, ulusal makamlarca tesis edilen işlemlerde uygulanan karar alma sürecinde, bireylerin menfaatlerinin usule uygun olarak dikkate alınıp alınmadığını inceleyebilir, (bu bakımdan karşılaştırma için bkz. İngiltere'ye karşı Hatto ve diğerleri (GC) no: 36022/97 § 99, CEDH 2003-VIII).

116. Mahkeme, çeşitli kararlarında, çevre ile bağlantı uyuşmazlıklarda Devletin geniş bir değerlendirme yetkisini haiz olduğunu belirtmiştir, (yukarıda 100 no'lu paragrafta belirtilen Hatton ve diğerleri kararı ile; İngiltere'ye karşı Buckley kararı- 25 Eylül 1996 tarihli bu karar için bkz. Kararlar Dergisi, 1996-IV, §§ 74-77).

117. Mahkeme, uyuşmazlık konusu olayla ilgili olarak, Ovacık altın madeni ocağına izin verme konusunda yetkililerin aldığı kararın Danıştay tarafından iptal edildiğine dikkati çeker (yukarıda 26. paragraf). Davada tarafların yararlarını karşılaştıran Danıştay, altın madenine verilen izin sağlayacağı yarar ile davacıların yaşam ve çevre hakları arasında bir denge kurmuş ve neticede de davacıların haklarına üstünlük tanıyarak, işlemde kamu yararına uygunluk görmemiştir. (Yukarıda aynı paragraf). Danıştay kararında varılan bu sonuç karşısında, ulusal yetkili mercilere genel olarak tanınan değerlendirme marjı çerçevesinde başkaca bir incelemeye gerek yoktur. Sonuç olarak, mahkememizce yapılacak yegane inceleme, karar sürecinin bütünlüğü içinde ilgililere yönelik uygulamaların 8. madde tarafından tanınan prosedür garantilerine uygun olup olmadığının denetimi bakımındandır.

b) Prosedür denetimi açısından:

118. Mahkeme, yerleşik içtihadı uyarınca, 8. maddenin hiçbir açık prosedür koşulu öngörmemiş olmasına rağmen, idari kararlarda, karar alma sürecinin adil olmasını ve bu aşamada karardan etkilenecek bireylerin 8. madde tarafından korunan haklarına saygı gösterilmesi gereğinin kabul edildiğini hatırlatır. (Karşılaştırma için bk. McMichael c/İngiltere, 24 Şubat 1995 tarihli Karar, seri A, no: 307-B, s. 55 § 87) Bu durumda, prosedüre ilişkin tüm unsurların ve özellikle de kararlarda güdülen politika veya karar tipi çerçevesinde, karar süreci boyunca bireylerin görüşlerinin hangi ölçüde dikkate alındığı ve mevcut prosedür güvenceleri dikkate alınmalıdır, (yukarıda zikredilen Hatton ve diğerleri ile ilgili dava, § 104). Ancak, buradan hareketle, kararların, çözümlenecek sorunların bütün yönleriyle ve tüm veriler ışığında değerlendirilerek alınabileceği sonucu da çıkarılamaz.

119. Bir Devlet için çetrefil nitelikteki çevresel ve ekonomik sorunların ele alınıp, çözümlenmesi aşamasında, karar süreci, her şeyden önce, çevreye ve kişi haklarına zarar verebilen faaliyetlerin etkilerini önceden önleyecek ve değerlendirecek şekilde tesis edilmelidir. Böylece çeşitli menfaat çatışmaları arasında adil bir denge tesis edilerek; karşıt görüşlerin dile getirilmesine olanak sağlayacak gerekli etüt ve anketlerin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır (yukarıda zikredilen Hatton ve diğerleri, § 128).

Bu inceleme sonuçlarına ve karşı karşıya kaldıkları tehlikeyi değerlendirmeye olanak sağlayan bilgilere halkın erişebilmesinin önemi şüphe götürmez (karşılaştırma için bk. İtalya'ya karşı Guerra ve diğerleri, 19 Şubat 1998 tarihli karar, Derleme 1998-I, S. 223 § 60 ve İngiltere'ye karşı McGinley ve Egan, 19 Haziran 1998 tarihli karar, Derleme 1998- III p. 1362, § 97). Nihayet, karardan etkilenecek olan tüm bireyler, karar süreci içinde görüş ve menfaatlerinin yeterince dikkate alınmadığını dile getirebilmek için, konuyla ilgili her türlü tasarrufa karşı yargısal başvuru hakkına sahip kılınmalıdır. (Karşılaştırma için bkz daha önce zikredilen Hatton ve diğerleri ile ilgili dava, § 127).

120. Söz konusu davada, Çevre Bakanlığı tarafından 19 Ekim 1994 tarihinde tesis edilen Ovacık altın madeni işletme izni öncesinde, uzun bir süre boyunca yürütülen bir seri kamuoyu anketleri ve incelemeler yapılmıştır. Bu kapsamda, çevresel etki değerlendirmesi Çevre Yasasının 10. maddesine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. (Yukarıda 21. paragraf). 26 Ekim 1992 tarihinde bölge halkını bilgilendirmeye yönelik bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantı sırasında, ulaşılan çevresel etki değerlendirmeleri, katılımcıların görüşlerini ifade edebilmeleri için bilgilerine sunulmuştur. (Yukarıda 20. paragraf). Böylelikle gerek davacılar gerekse bölgede ikamet edenler, söz konusu değerlendirmeler de dahil olmak üzere, geçerli bütün belgelere ulaşabilmişlerdir.

121. Danıştay 13.mayıs. 1997 tarihli kararıyla, 19.10.1994 tarihli işlemi iptal ederken, Devletin kişilerin sağlıklı bir çevrede yaşama haklarını müspet anlamda koruma yükümlülüğünü temel referans norm ele almıştır. Danıştay, bu kapsamda, siyanür liç yönteminin kullanılmasının insan ve çevre sağlığı ile ekolojik sistem üzerinde yol açabileceği tehlikelerin belirlendiği ÇED raporu ile diğer raporlara dayanarak ve madenin bulunduğu yerin coğrafi özelliklerini, yöredeki toprak yapısının özelliklerini dikkate alarak, madene verilen işletme izninin kamu yararına uygun olmadığını ortaya koymuştur.

122. Altın madenin faaliyetinin durdurulması ise, Danıştay'ın 13.mayıs.1997 tarihli icra edilebilir nitelikteki bu kararından 10 ay ve yine Mahkemenin 20.10.1997 tarihli kararından ise 4 ay geçtikten sonra 27 şubat 1998 tarihinde gerçekleşmiştir.

123. Esas itibarıyla Hükümetin savunmasından da görüleceği üzere söz konusu bu yargı kararının her halükarda 01.04.1998 itibarıyla kesinleşmiş olduğu tartışmasızdır. Buna göre öncelikle ifade etmek gerekir ki, çeşitli idari otoriteler tarafından tesis edilmiş olan izin işlemlerinin dayanağı durumundaki Başbakanlığın 01.04.2000 tarihli görüşü, olsa olsa İdarenin, iç hukuk kurallarına aykırı biçimde, yargı kararına uygun davranmama yönünde bir irade açıklaması anlamını taşımaktadır. Öyle ki, bu idari makamların hiçbiri, Yönetmeliğin 6.maddesinde öngörülen Çevresel Etki Değerlendirme raporu yerine geçebilecek nitelikte işlemler yapamayacağı gibi: yetkili İdare tarafından bugüne kadar yargı kararları ile iptal edilmiş olan Çevresel Etki Değerlendirme raporu yerine yeni ve başka bir raporun da ikame edilmediği hususu da tartışmasızdır (bakınız yukarıdaki 50 no'lu paragraf).

Diğer taraftan ifade etmek gerekir ki, bu konuda Hükümetin ileri sürmüş olduğu argümanları doğrulayan ve içerik denetimi-sonucunda idare lehine verilmiş tek bir yargı kararı da bulunmamaktadır.

124. Mahkeme, idarenin hukuk Devletinin bir unsuru olduğunu ve bunun da en önemli ögesini "yargının iyi yönetimi" ilkesi olduğunu ve yargı kararlarının idare tarafından yerine getirilmesinin reddedilmesi ya da geciktirilmesi durumunda, yargılama sürecinde kişilere tanınan güvencelerin varlık nedenlerini kaybettiğini özellikle hatırlatır (karşılaştırma için bk. Yunanistan'a karşı Horsnby davası, 19 Mart 1997 tarihli karar, Kararlar Derlemesi 1997-11, S. 510-511, § 41).

125. Olayda sadece Türk yasal mevzuatı tarafından değil ayrıca idari yargı kararlarıyla da belirlenmiş olan davacıların prosedüral güvencelerinin, Nisan 2001 tarihinde çalışmaya başlayan altın madeni ocağı faaliyetlerinin sürdürülmesine yönelik olarak Bakanlar Kurulu tarafından verilen ve kamuya açıklanmayan 29 mart 2002 tarihli bir karar neticesinde ortadan kaldırıldığı tespit edilmiştir (yukarıda 75. paragraf). Böylelikle, yetkili idari makamlar, davacıların sahip olduğu tüm prosedür güvencelerini bertaraf etmişlerdir.

c) Sonuç

126. Mahkeme, davalı Devletin, Sözleşmenin 8. maddesini dikkate almadan, davacıların özel ve ailevi yaşamlarına saygı gösterilmesini talep hakkına ilişkin güvenceleri sağlama yükümlülüğünü yerine, getirmediklerini belirlemektedir.

Sonuç olarak, bu hüküm ihlal edilmiştir.

III. KONVANSİYON 6 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLMESİ İDDİASI HAKKINDA

127. Davacılar medeni haklarını dile getirme yönünde sahip oldukları etkili yargısal korunmadan yararlanma haklarının, idari yargı kararlarına uymayı reddeden İdarenin tasarrufları sonucu ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

Davacıların bu iddialarını dayandırdıkları Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes medeni hak ve yükümlülükleri konusunda (...) karar verecek olan ve yasalarla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil şekilde, halka açık olarak, makul bir süre içinde davasının dinlenmesini isteme hakkına sahiptir (...)"

A. Sözleşmenin 6 § 1 Maddesinin uygulanabilirliği hakkında

128. Hükümet, olayla ilgili olarak, davacıların sadece muhtemel, farazi nitelikte ve özellikle de hiçbir zarara yol açmamış bulunan bir riske dayalı taleplerine Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin uygulanamayacağını ve bu kapsamda da davacılar tarafından ortaya konan şikayetlerin Sözleşmenin 6.maddesi anlamında "medeni hak ve yükümlülükler" kapsamında mütalaa edilemeyeceğini ileri sürmektedir.

129. Davacılar, Türk yasal mevzuatının, sahip oldukları çevre haklarının ihlali nedeniyle uğradıkları zararlardan dolayı tazminat talebinde bulunma haklarını tanıdığını belirtmektedirler. Nitekim, davacılar, ayrıca, mahkeme kararlarının uygulanmaması nedeniyle uğramış oldukları zararları da talep etme hakkına sahiptirler ve zaten bu haklarını da kullanmışlardır (yukarıda 34 ve 38 ila 40. paragraflar).

Sonuç olarak, davacıların bu davada dile getirmiş oldukları haklarının açıkça Sözleşmenin 6. § 1. maddesi kapsamında ve malvarlıklarıyla ilgili haklardan olduğu açıktır.

130. Mahkeme, Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin uygulanabilmesi için, uyumsuzlukta ileri sürülen medeni hakların, ülkelerin iç hukuk sistemlerinde de tanınan ve en azından başvurular açısından savunulabilir nitelikte bir hakkın varlığını aramaktadır ki, bu başvuruların gerçek ve ciddi nitelikte başvuru olması gerekir. Ayrıca bu nitelikteki bir hakkın kapsamının veya kullanılma usullerinin de belirlenmiş olması şarttır. Bu bakımdan hakkın kullanılmasına ilişkin öngörülen usuli kurallarda, başvuru imkanları için öngörülmüş olan hukuki bağın zayıf ve uzak bir bağ olması, Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin uygulanması için yeterli addedilemez. (Bk. İsviçre'ye karşı Balmer-Schafroth ve diğerleri davası, 26 Ağustos 1997 tarihli karar, Kararlar Derlemesi 1997-IV, § 32 ve İsviçre'ye karşı Athanazzoğlu ve diğerleri davası (GC) no: 27644/95. § 43, CEDH 2000-IV)

131. Mahkeme, öncelikle, başvuru sahipleri tarafından yapılan 8 kasım 1994 tarihli başvurunun, çevresel etkileri değerlendirme incelemesi uyarınca Ovacık altın madeni ocağına izin verilmesi yönündeki Çevre Bakanlığı işleminin yöre halkının sağlıklı bir çevrede yaşam hakkı açısından tehlikeler doğurduğu belirtilerek yapıldığını ve böylelikle izne karşı çıkıldığını gösteren bir başvuru olduğunu kabul etmektedir, (yukarıda paragraf 23). Başvuru sahiplerinin idari yargı mercileri önünde ortaya koyduğu haklarda, Ovacık altın madeni işletmesinin yol açtığı risklere karşı vücut bütünlüğüne dayalı haklarının etkili bir şekilde korunmasını sağlamak yönündedir.

132. Mahkemece, böyle bir hakkın, Türk hukuk düzeninde, Danıştay kararında da göndermede bulunulduğu gibi, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı olarak belirlenmiş olduğu (Anayasa, Madde 56 -yukarıda paragraf 90) sonucuna ulaşılmaktadır, (yukarıda paragraf 26). Bu durumda, davacılar, söz konusu altın madeni ocağı faaliyetlerinden dolayı çevreye verilen

zararlara karşı, Türk hukuku gereğince korunan bir etkili başvuru hakka sahiptirler. Hiç şüphesiz, bu başvuru gerçek ve ciddi niteliktedir.

133. Başvuru konusu hakkın, medeni haklardan olup olmadığı konusunda, Mahkeme, siyanür liç yöntemi uygulanan Ovacık altın madeni işletmesinin arz ettiği riskin taşıdığı önemini, çeşitli incelemelere dayalı olarak belirleyen Danıştay kararındaki tespitleri dikkate almak durumundadır. Bu tespit de davacıların yaşam bütünlüğü hakkının doğrudan korunması ile ilgilidir. Aynı şekilde, davacılar, iptal davası açmak suretiyle, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama haklarının ihlali nedeniyle mevcut olan yegane korunma imkanını kullanmışlardır, (karşılaştırma için bk. İspanya'ya karşı Gorraiz Lizzaraga ve diğerleri davası, no: 62543/00, §§ 46-47, 27 Nisan 2004). Danıştay'ın iptal kararı sonrasında ise, bu kararı etkisiz ve sonuçsuz bırakacak her türlü idari tasarruf, tazminat talebi yolunu açmaktadır. (Yukarıda 93. ve 96. paragraflar) Sonuç olarak, idari yargı mercileri önündeki yargılama prosedürünün, bütünü itibarıyla, davacıların medeni hakları ile ilgili olduğu kabul edilmelidir.

133. Böylece, olayda, 6. madde uygulanabilir niteliktedir.

B. Sözleşmenin 6 § 1 maddesi açısından inceleme:

135. Mahkememizce Danıştay'ın 13.mayıs. 1997 tarihli kararı 01.04.1998 tarihinde kesinleşmiş olsa bile, verildiği tarihte uygulanabilir niteliktedir ve bu tarih itibarıyla da idari işlemin sonuçlarını durdurucu bir etkiye sahiptir. Yukarıda 39 no'lu paragraftaki yargı kararlarıyla da vurgulandığı gibi, durdurucu etkiyi sağlayan bu yargı kararı öngörülen süre içinde yerine getirilmemiştir.

136. Diğer taraftan Başbakanlığın talimatlarıyla verilen bakanlık izinleriyle 13.04.2001 tarihinde başlayan deneme mahiyetindeki üretim faaliyetinin hiçbir yasal dayanağı bulunmamaktadır ki, bu durum, yukarıda 48, , 65,66,69 ,73 ye 78 no'lu paragraflarda belirtilen yargı kararlarıyla da ortaya konulduğu gibi, yargı kararının dolanılması anlamına gelmektedir. Böyle bir durum, hukukun üstünlüğü ve hukuk güvenliği ilkelerinin dayandığı hukuk devleti prensibine aykırılık oluşturmaktadır.

137. Mahkememiz, önceki belirlemeleri de dikkate alarak, ulusal makamlarca, Danıştay tarafından 1. Nisan. 1998 tarihinde onanan İzmir 1. İdare mahkemesinin 15.10.1997 tarihli kararına makul bir süre içinde riayet etmeyerek, Sözleşmenin 6. maddesinin öngördüğü etkili koruma anlayışını bertaraf ettiği kanısına ulaşmıştır.

138. Dolayısıyla Sözleşmenin 6 maddesinin 1 paragrafı ihlal edilmiştir.

IV. SÖZLEŞMENİN 2. ve 13. MADDELERİNİN İHLALİ İDDİASI HAKKINDA

139. Davacılar, siyanür kullanılarak altın madeni ocağının işletilmesi için ulusal yetkili, merciler tarafından izin verilmiş olmasının ve ayrıca bu iznin iptaline ilişkin idari yargı mercilerinin kararlarına yetkili makamlarca uyulmamasının, sahip oldukları yaşam hakları ile etkin yargısal korumadan yararlanma haklarını ihlal ettiğini iddia ederek; Sözleşmenin 2. ve 13. maddelerine dayanmaktadırlar.

140. Mahkeme, bu iddiaların, esas itibarıyla, yukarıda belirtilen ve Sözleşmenin 8. ve 6 § 1 maddeleri açısından belirtilen iddialar ile aynı nitelikte olduğunu kabul etmektedir. Dolayısıyla, Mahkeme, davacıların bu iddialarının ayrıca değerlendirilmesini gerekli görmemiştir.

V. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

141. Sözleşmenin 41. maddesine göre,

' Mahkeme, Sözleşmenin veya eki protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve Sözleşmenin Yüksek akidi Devletin iç hukuk düzeni bu ihlali sadece kısmen giderebiliyorsa, mahkeme, zarar gören tarafa hakkaniyete uygun bir tazminat sağlar".

A. Zarar, masraf ve mahkeme, harcamaları

142. Davacılar, maddi zarar, masraf ve mahkeme harcamaları için bir ödeme talep etmemektedirler. Buna karşılık davacıların her biri, manevi yönden uğramış oldukları zarar karşılığı olarak 10.000 Euro tutarındaki bir bedel talep etmektedirler.

143. Hükümet, bu konuda görüş belirtmemiştir.

144. Mahkeme, Sözleşmenin ihlalinin davacılar açısından dikkate değer ve önemli bir zarara yol açtığını kabul etmektedir, izin işleminin iptal edildiği mahkeme kararının Hukuk Devletinin temel prensiplerinin çiğnenmesi pahasına uygulanmadığı tespit edilmiştir. Böylece, başvuru sahipleri, idari makamların bu mahkeme kararına uymasını sağlayabilmek için, merkezi otoritenin çok sayıda işlemine karşı çeşitli başvurularda bulunmak ve böylelikle oluşan zor yaşam koşullarına katlanmak zorunda kalmışlardır. Böyle bir zararı tam olarak belirleyebilmek mümkün değildir. Ancak, adalet gereği, mahkeme her davacıya 3 000 Euro tutarında bir tazminat takdir etmektedir.

B. Gecikme Faizleri

144. Mahkeme gecikme faizlerinin oranını Avrupa Merkez Bankasının marjinal kredi faiz oranlarına dayandırarak % 3 artırmayı uygun görmektedir.

BU GEREKÇELER İLE VE OY BİRLİĞİ İLE MAHKEME, aşağıdaki kararları almıştır.

1. Bu davada Bayan Ayşe Öçkan'ın bay İzzet Öçkan yerine davacı olarak katılmasına,
2. Sözleşmenin 8. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,
3. Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,
4. Sözleşmenin 2. ve 13. maddelerine yönelik başvuruların ayrıca incelenmesine gerek olmadığına.
5. a) manevi tazminat için davalı Devletin, her başvuru sahibi için ayrı ayrı olmak üzere, Sözleşmenin konvansiyon 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği günden itibaren 3 aylık süre içinde, ödeme tarihinde uygulanan Türk Lirası döviz kurlarına göre, her davacıya 3 000 EURO (Üç bin Euro) ve bu miktar ile ilgili gerekli vergi tutarını ödemesine,
- b) Bu sürenin bitiminden ödeme tarihine kadar bu miktarın bu dönem boyunca uygulanan Avrupa Merkez Bankasının marjinal kredi faizlerinin oranına eşit olarak % 3 artırılması ile elde edilen miktara çıkarılmasına¹;
6. Fazlaya ilişkin taleplerin reddine, karar verilmiştir.

Bu karar Fransızca olarak yazılmış ve Mahkemenin iç tüzüğüne 77 §§ 2 ve 3 maddeleri gereğince 10 Kasım 2004 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Vincent BERGER

Genel Sekreter

George RESS

Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

NURİ KURT/Türkiye Davası*

Başvuru No. 37038/97
Strazburg
29 Kasım 2005

USUL

1.Dava, Nuri Kurt (“başvuran”) isimli Türk vatandaşının, 30 Mayıs 1997 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Hürriyetlerin Korunması Sözleşmesi’nin (“Sözleşme”) eski 25. maddesi çerçevesinde Avrupa İnsan Hakları Komisyonu’na (“Komisyon”) Türkiye Cumhuriyeti aleyhine yaptığı başvurudan (no.37038/97) kaynaklanmaktadır.

2.Kendisine adli yardım sağlanmış olan başvuran, Diyarbakır Barosu’na bağlı M. Vefa isimli avukat tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti (“Hükümet”) AİHM’deki işlemler için herhangi bir Ajan tayin etmemiştir.

3.Başvuran, Diyarbakır’ın Kocaköy ilçesine bağlı Suçıktı köyündeki evinin Devlet güvenlik güçleri tarafından tahrip edilmesinden ve Türk yetkililerin köyüne dönüşüne izin vermemesinden şikayetçi olmuştur. Başvuran, evinin tahrip edilmesinin ve köyüne dönmesine izin verilmemesinin, AİHS’nin 6., 8., 13. ve 14. maddeleri ile, 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesini ihlal ettiğini iddia etmiştir.

4.Başvuru, AİHS’nin 11 no’lu Protokolü’nün yürürlüğe girdiği 1 Kasım 1998 tarihinde AİHM’ye iletilmiştir (11 no’lu Protokol’ün 5 § 2. maddesi).

5.Başvuru, AİHM’nin Üçüncü Dairesi’ne tevzi edilmiştir (AİHM İç Tüzüğü’nün 52 § 1. maddesi). Bu Daire içinde ise, davaya bakacak olan Bölüm (AİHS’nin 27. maddesi) 26 § 1. maddenin gerektirdiği gibi oluşturulmuştur.

6.12 Haziran 2003 tarihli bir kararla, AİHM başvurusu kabuledilebilir ilan etmiştir.

7.Başvuran ve Hükümet, esaslara ilişkin olarak ayrı ayrı görüş bildirmişlerdir (İç Tüzük, 59 § 1).

8.1 Kasım 2004 tarihinde, AİHM, Dairelerinin kompozisyonunu değiştirmiştir (İç Tüzük 25 § 1). Dava, yeni oluşturulmuş olan İkinci Daire’ye tevzi edilmiştir (İç Tüzük, 52 § 1).

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe’ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

OLAYLAR

I.DAVA ŞARTLARI

9.Nuri Kurt isimli başvuran, Türk vatandaşı olup 1954 doğumludur ve Diyarbakır’da ikamet etmektedir. 1994’e kadar başvuran, Diyarbakır’ın Kocaköy ilçesine bağlı Suçıktı Köyü’nde yaşamıştır.

10.Başvuru, başvuranın evinin Devlet güvenlik güçleri ve köy korucuları tarafından tahrip edildiği ve ulusal yetkililerin başvuranın köyüne dönmesine izin vermediği iddiaları ile ilgilidir.

11.Başvuranın evinin tahrip edilmesi ve köyüne dönememesi iddialarını çevreleyen olaylara ilişkin olarak taraflar arasında ihtilaf bulunmaktadır.

A.Başvuranın anlatımına göre olaylar

12.Aralık 1994'te, Suçıktı Köyü'ne komşu olan Geyiksırtı Köyü yolunun üzerinde bir mayın patlamış ve köy korucularının ölümüne sebep olmuştur. Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı güvenlik güçleri ve Geyiksırtı Köyü'nden köy korucuları, köy korucusu olarak görev yapmayı reddettikleri için Suçıktı Köyü sakinlerini patlamanın faileri olarak suçlamışlardır. Sakinler evlerini bir hafta içinde boşaltmazlarsa, köyü boşaltmakla tehdit etmişlerdir. Başvuran, birkaç köylü ile birlikte, evini terk etmiş ve şu anda yaşadığı Diyarbakır'a taşınmıştır.

13.Temmuz veya Ağustos 1995 civarında, Geyiksırtı köy korucuları, köylülerin Suçıktı'daki hasadını yakmıştır. Olay esnasında, az sayıda ev alev almış ancak başvuranın evi sağlam kalmıştır.

14.Belirli olmayan bir tarihte başvuran, tanıdıklarından, güvenlik güçlerinin ve köy korucularının, genel seçimlerden iki gün önce, 22 Aralık 1995 tarihinde, köydeki diğer bütün evlerle birlikte evini yaktığını öğrenmiştir.

15.Köyün yakılmasının hemen ardından, komşu köy Günalan'a güvenlik güçleri ve köy korucuları gelmiştir. Köylülere köy meydanında toplanmalarını söylemişler ve yapılacak seçimlerde HADEP'e (Halkın Demokratik Partisi) oy verirlerse Günalan'daki evleri de yakacaklarını söyleyerek tehdit etmişlerdir.

16.2 Şubat 1996 tarihinde, köyünden birkaç kişiyle birlikte başvuran, Diyarbakır Valiliği'ne, Kocaköy Kaymakamlığı'na ve Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na dilekçe vermiştir. Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı güvenlik güçleri ve Geyiksırtı köy korucularının, köydeki başka evlerle birlikte kendi evini de yaktığını belirterek şikayetçi olmuştur. Olayın faillerinin soruşturulmasını, zararın tazminini, kendisinin ve diğer köylülerin evlerine dönebilmelerinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmasını talep etmiştir.

17.1 Mayıs 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı görevsizlik kararı almış ve Memurin Muhakematı Kanunu uyarınca, dava dosyasını Diyarbakır İl İdare Kurulu'na göndermiştir.

18.30 Mayıs 1997 tarihinde, başvuran, AİHS'nin 6., 8., 13. ve 14. maddeleri ile 1 no'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na başvurmuştur.

19.31 Mayıs 1997 tarihinde, Kocaköy İlçe İdare Kurulu, başvuranın iddialarına yönelik soruşturma başlatmıştır. Soruşturma, Memurin Muhakematı Komisyonu (MMK) tarafından muhakkik seçilen Jandarma Binbaşı Metin Fırat tarafından yürütülmüştür.

20.3 Eylül 1997 tarihinde, Memurin Muhakematı Komisyonu (MMK), Suçıktı'daki evlerin pek çoğunun, Karaçimen'in Haran mezrasında tarlada anız yakılmasından çıkan yangınla yandığını tespit etmiştir. MMK, suçlanan güvenlik görevlileri ve köy korucularına

yönelik işlem başlatılmamasına karar vermiştir. Ardından, dava dosyası Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

21.27 Kasım 1997 tarihinde, Kocaköy İlçe İdare Kurulu, kararı başvurana bildirilmiştir.

22.1 Aralık 1997 tarihinde, başvuran, MMK kararına karşı Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne itirazda bulunmuştur.

23.2 Aralık 1997 tarihinde, Diyarbakır İdare Mahkemesi, soruşturma dosyasının tamamlanmamış olması nedeniyle MMK'nın kararını bozmuştur. Mahkeme, soruşturma yetkililerinin, konuyla ilgili bir karar vermeden önce başvurunu dinlemesi gerektiğini gerekçe göstermiştir.

24.8 Temmuz 1998 tarihinde, soruşturma dosyasını tamamladıktan sonra, MMK, güvenlik güçleri ve köy korucularına yönelik hiçbir işlem başlatılmayacağına ilişkin 3 Eylül 1997 tarihli kararını yinelemiştir.

25.20 Ekim 1998 tarihinde, Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi, MMK'nın kararını onamıştır.

26.8 Temmuz 1999 tarihinde, AİHM Sekreteryası, başvuranın temsilcisine İdare Mahkemesi'nin kararının bir kopyasını temin etmesini talep ettiği bir yazı göndermiştir.

27.20 Temmuz 1999 tarihinde, başvuran, 20 Ekim 1998 tarihli kararının bir kopyası için Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurmuştur. Talep reddedilmiş ve başvurana, Kocaköy Kaymakamlığı'na başvurması söylenmiştir.

28. Temmuz 2000 tarihinde, kimliği belirli olmayan köy korucularınca teşvik edilen bir grup, hayvanlarıyla birlikte Suçıktı köyüne yerleşmiştir.

29.17 Ağustos 2000 tarihinde başvuran, ailesinin Suçıktı'ya dönmesine izin verilmesi ve yeni gelenlerin mülklerinden çıkarılmaları için Kocaköy Kaymakamlığı'na bir dilekçe yazmıştır. Başvuran, bu dilekçesine herhangi bir yanıt alamamıştır.

B.Hükümet'in anlatımına göre olaylar

30.Nisan 1994'te başvuran ve diğer köylüler, PKK (Kürdistan İşçi Partisi) baskısı nedeniyle Suçıktı Köyü'nü terk etmişlerdir.

31.27 Eylül 1994 tarihinde, Diyarbakır'a bağlı Karaçimen Köyü'nün bir mezrası olan Haran'da, bir tarlada anız yakılmasından dolayı bir yangın çıkmıştır. Yangın, kontrolden çıkmış ve Bozbağla Köyü, Gültarla Mezrası ve Suçıktı Köyü'ne yayılmıştır. Kocaköy İtfaiyesi'nin ve komşu köylerdeki köy korucularının çabalarına rağmen, Suçıktı'daki yapıların çoğu yanmış, ancak başvuranın evi zarar görmemiştir.

32.19 Aralık 1996 tarihinde, başvuran, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na dilekçe vermiş ve evinin Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı'nda görevli güvenlik güçleri ve Geyiksırtı Köyü'nün köy korucuları tarafından yakılmasından şikayetçi olmuştur.

33.17 Mart 1997 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcısı, yetkisizlik kararı vermiş ve dava dosyasını, Memurin Muhakematı Kanunu uyarınca Diyarbakır İdare Kurulu'na göndermiştir.

34.16 Mayıs 1997 tarihinde, Diyarbakır Valiliği, başvuranın iddialarına yönelik soruşturma başlatmıştır.

35.31 Mayıs 1997 tarihinde, Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından, başvuranın iddialarını soruşturmak üzere bir jandarma yüzbaşı tayin edilmiştir. 6 Haziran 1997 ve 5 Ağustos 1997 tarihinde, soruşturmacı, komşu köy sakinleri, ordu mensupları ve Kocaköy itfaiyecileri dahil olmak üzere, toplam on dört tanığın ifadesini almıştır.

36.Bu ifadeler ışığında, soruşturmacı, Suçıktı'daki evlerin, Karaçimen'in Haran mezrasında bir tarlada anız yakılmasıyla başlayan bir yangın sonucunda Eylül 1994 tarihinde yandığını sonucuna varmıştır. Ayrıca, başvuranın evinin ahşap bölümlerinde yanma izinin bulunmadığını ve dolayısıyla, ateşe maruz kalmış olamayacağını da not etmiştir.

37.Ayrıca, Jandarmaların yürüttüğü soruşturma, başvuranın tarlasını, mahsulden pay karşılığında iki köylüye kiraya verdiğini ortaya çıkarmıştır, bu da bazı köylüler ve muhtar tarafından teyit edilmiştir.

38.Şu anda, Suçıktı'da ikamet eden ve tarla ekip biçen sakinler bulunmaktadır.

C.Taraflarca sunulan belgeler

1.Başvuran tarafından sunulan belgeler

(a)Başvuranın Diyarbakır Valiliği'ne verdiği 2 Şubat 1996 tarihli dilekçenin bir kopyası

39.Başvuran, Diyarbakır Valiliği'ne verdiği dilekçesinde, Suçıktı sakinlerinin zorla çıkarılmasından ve akabinde köydeki evlerin güvenlik güçleri ve köy korucularının yakılmasından şikayetçi olmuştur. Başvuran, güvenli bir şekilde evlerine dönmelerinin taahhüt edilmesini, faillerin adalet huzuruna çıkarılmasını ve zararın tazminini talep etmiştir.

(b)MMK'nın 3 Eylül 1997 tarihli kararına karşı başvuranın Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne verdiği dilekçenin bir kopyası

40.1 Aralık 1997 tarihinde, başvuran, MMK'nın kovuşturma açılmaması kararına karşı Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne itirazda bulunmuştur. Başvuran, MMK'nın suçları örtbas etmek için yüzeysel bir soruşturma yaptığından şikayetçi olmuştur.

(c)Başvuranın Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi'ne yazdığı, bildirim talep ettiği dilekçesinin bir kopyası

41.20 Temmuz 1999 tarihinde, başvuran 2 Aralık 1997 ve 20 Ekim 1998 tarihli kararlarının kopyasını almak için Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi katipliğine başvurmuştur. Talep reddedilmiştir.

(d)Mehmet Yoldaş'ın 4 Temmuz 2000 tarihli yazılı ifadesi ve Abdülbaki İpek, Masum Tosin, Hasan Kaya ve Mevlude Uçar'ın 3 Temmuz 2000 tarihli yazılı beyanları

42.1994'e kadar, tanıklar Suçıktı sakinlerdiler. Ayrı ayrı olarak, kısmen birbiriyle örtüşen beyanlar vermişlerdir.

43. Bu tanıklardan, Yoldaş, 1994'te güvenlik görevlileri ve köy korucularının kendilerine ya köy korucusu olmaları ya da köyü boşaltmaya yönelik baskı uyguladığını belirtmiştir. Yoldaş ve İpek, güvenlik güçlerinin ve köy korucularının köylüleri rahatsız ettiklerini, zira onların PKK'ya yardım ve yataklık yaptıklarına inandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, pek çok kez köyün basıldığını ve arandığını ve köylülerin sürekli dövüldüğünü iddia etmişlerdir.

44. Yoldaş, Ekim ya da Kasım 1992'de kimliği belirsiz kişilerin köye ateş açtığını, Yoldaş'ı yaraladığını ve 15 yaşındaki kızını öldürdüğünü ifade etmiş, ancak bu diğer tanıklarca teyit edilmemiştir. Yoldaş, Kırmataş ve Rıkala köylerinin korucularının açılan ateşten sorumlu olduğu söylentilerini duymuştur. Görevde olan Cumhuriyet Savcısı'nın, bir ifade dahi almadan sahte bir soruşturma yürüttüğüne inanmıştır. Güvenlik güçlerinin ve köy korucularının, eğer suçlu oldukları iddia edilen köy korucularına yönelik şikayette bulunurlarsa köylüleri öldürmekle tehdit ettiklerini belirtmiştir. Korku ve ihmal sebebiyle, Yoldaş bu tehditlerle ilgili olarak yetkililere şikayette bulunmamıştır.

45. Yoldaş ve İpek, Mart 1993'te güvenlik güçleri ve köy korucularının köylüleri Akrad-Günalan'da toplayıp onlara işkence yaptıklarını ileri sürmüşlerdir. Abdülkâki İpek, olay hakkında daha ayrıntılı açıklamalarda bulunmuş ve kendisinin dört kurbandan biri olduğunu ve üç kaburga kemiğinin kırıldığını belirtmiştir. Ayrıca, güvenlik güçleri ve köy korucularının mayın patlaması olayı karşısında hiddetlenerek Suçıktı'ya geldiklerini ve eğer köyü boşaltmazlarsa köylüleri öldürmekle tehdit ettiğini de belirtmişlerdir. Daha evvelki olaylara ek olarak bu tehditler, tanıkların ve ailelerinin köyü belirli olmayan bir tarihte terk etmelerine neden olmuştur. Bunun aksine, Masum Tosin, Hasan Kaya ve Mevlude Uçar, Eylül 1994'teki yangının, kendilerinin köyü terk etmesinden altı ya da yedi ay sonra meydana geldiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, Tosin ve Kaya, yangından sonra zararı incelemek amacıyla köye gittiklerini kaydetmiştir. Bu ifadelerden, bu tanıklar ve aileleri dahil olmak üzere en azından bazı köylülerin, köyü, mayının patladığı ve güvenlik güçleri ile köy korucularının Suçıktı sakinlerini iddiaya göre evlerini boşaltmaya zorladığı tarih olan Aralık 1994'ten çok önce terk ettikleri görünmektedir.

46. Hükümet'in köyün PKK baskısı sebebiyle boşaltıldığı iddiasına karşın, tanıklar PKK militanlarının Suçıktı'ya hiç gelmediklerini ve herhalükarda köylüleri korkutmadıklarını izah etmişlerdir.

47. 1994'te çıkan yangınla ilgili olarak, tanıklar yangının Haran mezrasına, Gültarla Köyü'ne, sonunda da Suçıktı'ya sıçradığını ve başvuranın ve erkek kardeşinin de dahil olmak üzere, bu alanlardaki hasadı yaktığını anlatmıştır. Suçıktı'nın batısında yaklaşık 20 evin yandığını, betonarme evler ile köyün merkeziyle batısındaki evlerin yangında hasar görmediğini belirtmişlerdir.

48. Tanıklar, komşu köylerdeki tanıdıklarından, 1995 genel seçimlerinden iki gün önce (yani 22 Aralık 1995'ten iki gün önce), güvenlik güçleri ve köy korucularının, 1994'teki yangında hasar almayan evleri ateşe verdiğini duyduklarını söylemişlerdir. Yoldaş ve İpek'e göre, Suçıktı'nın yakılmasından hemen sonra, güvenlik güçleri ve köy korucuları Akrad-Günalan Köyü'ne gitmişler ve köylüleri eğer seçimde HADEP'e oy verirlerse o köyü de yakmakla tehdit etmişlerdir.

49. Tanıklar, 1998 ya da 1999'dan beri yetkililerin, Suçıktı Köyü sakinlerinin tarlalarını komşu köylülere ortaklık şeklinde vererek işletmelerine izin verdiklerini eklemişlerdir. Ancak, başvuran ve erkek kardeşine bu iznin verilmediğini iddia etmişlerdir.

(e)Zeynar Nifak ve Yemlihan Fahrioglu'nun 18 Kasım 2003 tarihinde verdikleri ifadeler

50.Nifak ve Fahrioglu, çocukluklarından bu yana Diyarbakır'ın Kocaköy ilçesine bağlı Karaçimen köyünde yaşamaktaydı. 2002'den beri başvuranın tarlasını işlemekteydiler. 1 Şubat 2003 tarihinde, Kocaköy İlçe Jandarma Komutanlığı'na çağrılmış ve kendilerine bazı belgeler imzalatırılmıştır, daha sonra bunların ifadeleri olduğunu öğrenmişlerdir. İkisi de okuma yazma bilmediğinden, bu ifadelerin içeriğini fark etmemişlerdir.

51.Ayrıca, herkesin köyün nasıl boşaltıldığını bildiğini ancak kendi iyilikleri için sessiz kalmayı tercih ettiklerini ileri sürmüşlerdir.

(f) “Köye dönüş projesi” ile ilgili olarak 9 Eylül 2001 tarihinde Lice Jandarma Komutanlığı'nın Lice muhtarlıklarına dağıttığı yazı

52.Bu yazı, daha önce terör sebebiyle boşaltılan köylere düzenli olarak dönüşe yönelik oluşturulan politikayla ilgili olarak Lice'de bulunan bütün köy muhtarlarını bilgilendirmekteydi. Bu yazıda, tüm köylülerin, ilgili Kaymakamlarca ikamete uygun olduğu tespit edilen köylere dönmekte özgür oldukları belirtilmiştir.

53.Yazı, bu dönüşler için izin verilen süreye ilişkin olarak köylere üç kategoriye ayırmaktaydı. Hangi köyün hangi “safha”ya girdiğine dair hiçbir bilgi içermemekteydi. “II. safha köylerin” eski sakinlerinin yalnızca tarım amacıyla gündüz vakti bu köylere dönebileceği belirtilmişti. Yazı, Suçıktı'nın hangi safha/kategoride olduğuna dair herhangi bir bilgi içermemekteydi.

54. Yazıya göre, “II. Safha” ve “III. Safha” köylerde, konuyla ilgili olarak ilgili kaymakamlık tarafından bir karar alınmadıkça, hiçbir köylünün yeniden yerleşmesi veya geceyi geçirmesine müsaade edilmemekteydi.

(g)11 Eylül 2001 tarihinde Lice'deki askeri komutanlık tarafından Lice Kaymakamlığı'na gönderilen yazı

55.Yazı, güvenlik güçlerinin Lice, Kulp ve Hani'de yapılan askeri operasyonlarda karşılaştıkları zorluklara işaret etmekteydi. Bu tür operasyonlar esnasında, teröristleri, kırsal bölgelerde dolaşan köylülerden ayırmanın zorluğunu izah etmekteydi. Yazı, yetkililerin sorumluluk kabul etmeyeceği herhangi bir talihsiz olaydan kaçınmak için köylülere uyarıda bulunulması tavsiyesinde bulunmaktaydı.

(h)İnsan Hakları Vakfı'nın Yıllık Raporu (TİHV)

56.İnsan Hakları Vakfı, merkezi Ankara'da bulunan bir sivil toplum örgütüdür. 1993 yılı Raporu'na göre, 1990'dan 1993'e kadar, 913'ten fazla köy ve mezra boşaltılmıştır. 1993 Raporu, köy boşaltmaların 1993'te hızlandığını ve sıklıkla sakinleri köy korucusu olarak görev yapmayı reddeden köylere hedef alındığını öne sürmüştür.

57.TİHV'nin 1994 raporu, Hükümet politikasının, boşaltmaların ve akabindeki tahribatların PKK terörü, fakirlik ve doğal güçlerden kaynaklandığını iddia etmek olduğunu ileri sürmüştür. Aynı rapora göre, olağanüstü hale tabi her ilde yaklaşık 50 - 60 köy yakılmıştır.

58. 1995 Raporunda, 1995'te 400'den fazla köyün boşaltıldığı belirtilmiştir. 1996 Raporuna göre, Olağanüstü Hal Bölge Valisi, bir defasında, toplam 918 köy ve 1767

mezranın çeşitli sebeplerden dolayı boşaltıldığına değinmiş, ancak boşaltmaların güvenlik güçlerince yapıldığını hiç belirtmemiştir.

59. 1997 ve 1998 Raporları, Hükümet'in köy boşaltma politikasını, 1990'lar boyunca uygulanan sistematik bir "iç güvenlik operasyonu" olarak tanımlamıştır.

(i) İnsan Hakları Vakfı'nın yayınladığı "Yakılan/Boşaltılan Köyler ve Göç" isimli kitaptan bölümler

60. Bölümler, Şubat 1990'dan Ocak 1999'a kadar yakılan ve/veya boşaltılan köylerin kapsamlı bir listesini vermiştir. Listeler, boşaltılmış ve yakılmış olmasından bahisle Suçlukt Köyü'ne atıfta bulunmamıştır.

61. Bölümler, *Ülkede Gündem* isimli günlük gazeteden alınmış makalelerden yola çıkılarak yazılmış yazılar içermekteydi; bunlar köylerin boşaltılması ve bunun insanlar üzerindeki olumsuz etkileri ile ilgiliydi. Makaleler, birçok köylünün, köylerinin güvenlik güçlerince yakıldığına dair şikayetlerle Devlet makamlarına dilekçeler sunduğunu vurgulamıştır.

62. Makaleler aynı zamanda Hükümet'in kamuya yaptığı ve köylerinden çıkarılan köylülerin geri dönmelerine izin verildiği izlenimi veren açıklamaların güvenilir olmadığını vurgulamıştır. Köylülerin köylerine dönmeye ilişkin teşebbüslerinde fiilen engellenmişlerdir.

(j) Doğu ve güneydoğu Anadolu'daki yerleşim birimlerinin boşaltılmasının ardından yerlerinden çıkarılan insanların sorunlarını çözmek üzere alınması gereken önlemler hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Komisyonu'nun 14 Ocak 1998 tarihli raporu

63. Söz konusu rapor, on meclis üyesinden oluşturulmuş bir Soruşturma Komisyonu'na hazırlanmıştır. Rapora göre, 1993 ve 1994 senelerinde 905 köy ve 2,923 mezra sakini, yaşadıkları yerden çıkarılarak ülkenin diğer bölümlerine yerleşmeye zorlanmıştır (sayfa 13). Suçlukt Köyü'nün bulunduğu Diyarbakır ilinde 90 köyden ve 225 mezradan çıkarılan kişi sayısının 50,371 civarında olduğu hesaplanmıştır (sayfa 12).

64. Rapor, eski Diyarbakır Valisi Doğan Hatipoğlu'nun bir ifadesini içermektedir. Hatipoğlu, görevini ifa etmekte olduğu sırada, askeri makamlarca araya gerçekleştirilen köy boşaltmaların dikkatinden kaçmamış olduğunu açıklamıştır. Nadiren de olsa köylerin yakılması hususunda şikayetler almış olduğunu belirtmiştir. Tüm köylerin PKK tehdidi nedeniyle boşaltılmış olduğunun iddia edilmesini kabul etmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Hükümet'in, yerlerinden çıkarılan kişilerin sağlıklı şekilde yeniden yerleştirilmeleri için gerekli önlemleri alamadığını ileri sürmüştür.

65. Rapor aynı zamanda, 1995 senesinde İnsan Hakları Vakfı Başkanı Yavuz Önen tarafından hazırlanan ve Soruşturma Komisyonu'na sunulan "İnsan Hakları Raporu – Türkiye"ye değinmektedir. Bu ikinci raporda bir bölüm, göçmenlere ve yerlerinden çıkarılan köylülere ithaf edilmiştir. 1995 senesinde, köylerin ve mezraların boşaltılması uygulamasının çok yaygın olduğu ileri sürülmektedir. Köylerdeki birçok ev, yakıp yıkılmış veya oturulamaz hale getirilmiştir. İnsanlardan yerlerinden ayrılmaya zorlanmıştır ve köylerini terkedene dek köylülere baskı yapılmıştır. 1995 senesi başlarında, sakinlerinin köy korucusu olmayı kabul ettiği köyler dışında oturan köy ya da mezra bulunmamaktadır (sayfa 19).

66. Soruşturma Komisyonu raporunda ayrıca, 3 Haziran 1997 tarihinde boşaltılmış köyler hususunda Şırnak milletvekili Salih Yıldırım tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yapılan konuşmaya değinilmektedir. Yıldırım, diğer hususlar meyanında köylerin

kendisine karşı duranların gözünü korkutmak için PKK tarafından ya da köyleri koruyamamaları, köylülerin köy korucusu olmayı reddetmeleri veya PKK'ya yardım ettiklerinden şüphelenilmesi nedeniyle yetkili makamlar tarafından boşaltılmış olduğunu belirtmiştir (sayfa 20).

67. Sonuç olarak raporda, yerleşim birimleri sakinlerinin, daha önce yaşamakta oldukları bölgeye yakın illere, kazalara veya merkez köylere – mezralardan ziyade – yerleştirilmeleri ve göçmenlere öncelik verilmek üzere, bölge sakinlerine iş sahası sağlamak amacıyla gerekli ekonomik tedbirlerin alınması tavsiye edilmiştir.

(k) Suçıktı Köyü'nün, yıkılmış evleri gösteren fotoğrafları ve tapu senetlerinin nüshaları

68. 31 Mayıs 1999 ve 24 Mart 2000 tarihli mektuplarında başvuran AİHM'ye, toprağın ortak olarak kendisine ve diğer Suçıktı köylülerine ait olduğunu gösteren tapu senetlerinin örneklerini ve kendisinin ve diğer bazı köylülerin yakılmış evleri olarak tanımladığı evlerin üç renkli fotoğrafını sunmuştur. Başvuranın evi ve sözkonusu fotoğrafların tarihi belirlenememiştir. Evinin, bu evlerden biri olduğuna dair bir kanıt bulunmamıştır. Resimdeki evlerin, gerçekten yakılmış mı yoksa yılların etkisi ile eskimiş mi olduğunu söylemek mümkün değildir. Başvuran, sözkonusu harabiyetin nedeni hususunda bir bilirkişi görüşü sağlamamıştır. Ayrıca, resimde bir grup zarar görmemiş ev de görülmektedir.

2. Hükümet tarafından sunulan dokümanlar

(a) Kocayol'daki Bölge Jandarma Komutanlığı'ndan, Merkez Jandarma Karakolu'na gönderilen 18 Haziran 1997 tarihli mektubun bir örneği

69. Kocayol Bölge Jandarma Komutanlığı, Merkez Jandarma Karakolu'na, devam etmekte olan soruşturmaya dair ifade vermeleri için çok sayıda tanığın çağırılmasını öngören bir mektup göndermiştir.

(b) Jandarma tarafından başvuranın iddialarına ilişkin yürütülen soruşturma hususundaki 5 Ağustos 1997 tarihli rapor

70. Sözkonusu rapor, Kocaköy'deki Bölge Jandarma Komutanlığı'ndan bir jandarma yüzbaşınca hazırlanmıştır. Yüzbaşının, başvuranın 31 Mayıs 1997 tarihli iddialarına ilişkin soruşturması sonucunda olay mahallindeki gözlemlerinin yanısıra köylülerin, subayların ve itfaiye görevlilerinin tanık ifadelerini içermektedir.

71. 6 Haziran 1997 ve 5 Ağustos 1997 tarihleri arasında soruşturmadan sorumlu kişi, yakın köylerin sakinlerinin, muvazzaf subayların ve Kocaköy'de hizmet veren itfaiye görevlilerinin de dahil olduğu toplam 14 görgü tanığının ifadelerini almıştır.

72. Behçet Başaran, Şeyhmuz Çakıştı, Salih Yılmaz, Maaz Yalçınkaya, Ahmet Gezer, Habip Ek, Hüseyin Buğdaycı, Kazım Buğdaycı, Abdulhaluk Ek ve Mehmet Yıldız, civar köylerin sakinleridir. Şeyhmuz Çakıştı, Ahmet Gezer, Habip Ek, Hüseyin Buğdaycı, Kazım Buğdaycı ve Abdulhaluk Ek, Suçıktı köylülerinin, PKK tarafından uygulanan baskının artması nedeniyle 1994 senesinde evlerini terketmiş olduklarını belirtmiştir. Behçet Başaran, Salih Yılmaz ve Maaz Yalçınkaya, 1994 senesi Eylül ayındaki yangını duyduklarında Suçıktı Köyü'ne koştuklarını belirtmiştir. İtfaiye görevlileri ve köy korucularının, yangını söndürmek için ellerinden geleni yapmış olduklarını, hiçbir asker görmediklerini ya da yangını, askerlerin veya köy korucularının başlatmış olduklarına dair bir söylenti duymadıklarını belirtmişlerdir. Başaran, Yılmaz, Yalçınkaya ve Gezer ayrıca, yangının buğday köklerinin yakılmasından kaynaklandığına inandıklarını belirtmiştir.

73. Mehmet Kaya ve Abdullah Efe, Kocaköy’de görev yapan itfaiyecilerdir. İfadelerinde, Belediye Başkanlığı kendilerini yangından haber ettiğinde acilen Suçıktı Köyü’ne gittiklerini belirtmişlerdir. Tüm çabalara rağmen, yangının kontrolden çıktığını, komşu köylerin bazı bölümleri ile Suçıktı Köyü’nü yaktığını ifade etmişlerdir. Bölgede asker bulunmaması ve köy korucularının, yangını söndürmek için en çok çabayı sarfetmiş olmaları nedeniyle jandarma ve köy korucularının yangını başlatmış olamayacaklarını eklemişlerdir.

74. Mustafa Kalfa ve Kazım Çelik jandarma subaylarıdır. Kendi ifadelerinde, tüm jandarma operasyonlarının, günlük olarak bir deftere kaydedildiğini ancak, 22 Aralık 1995 tarihinde Suçıktı Köyü’nde bir operasyon düzenlendiğine dair bir kayıt olmadığını ileri sürmüşlerdir. Çelik, köylülerin köyü çoktan terk etmiş olması nedeniyle, jandarmaların Suçıktı Köyü’ne gitmeleri için nedenleri olmadığını açıklamıştır. Ayrıca, Suçıktı Köyü’nde bulunan çoğu evin, kerpiçten yapılmış olduğunu ve bunun, yıllar geçtikçe uğradıkları harabiyeti açıkladığını eklemişlerdir.

75. Hüseyin Buğdaycı, Kazım Buğdaycı ve Abdulhaluk Ek, köy korucularıdır. Köylülerin, PKK terörizmi nedeniyle 1994 senesinde köylerini terk ettiklerini belirtmiştir. Komşu köylerde yaşayan herkesin, 1994 senesi Eylül ayındaki yangından ve yangının, Suçıktı Köyü’ndeki evlere ne ölçüde zarar verdiğinden haberdar olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca başvuranın, kendilerinin köy korucuları olarak adlarını kötüye çıkarmak adına doğru olmayan iddialarda bulunduğunu açıklamışlardır.

76. Söz konusu ifadeler ışığında soruşturmadan sorumlu kişi, Suçıktı Köyü’ndeki evlerin, anız yakılması nedeniyle Karaçimen’in Haran mezrasında başlayan yangın sonucu 1994 Eylül ayında yanmış olduğu sonucuna varmıştır.

77. Rapor ayrıca, başvuranın Suçıktı’da bulunan harap olmuş evinin fotoğraflarını da içermektedir. İncelemesi sonucu soruşturmadan sorumlu kişi, başvuranın evinin tahta kısımları üzerinde yanma izleri olmadığını tespit etmiştir. Dolayısıyla soruşturmacı, evin yangına maruz kalmış olamayacağı sonucuna varmıştır.

78. Soruşturmadan sorumlu kişi ayrıca başvuranın, bir miktar ürün karşılığı toprağını, komşu bir köyden iki çiftçiye kiralamış olduğunu ve bu yolla toprağından ekonomik yarar sağlamakta olduğunu tespit etmiştir.

(c) Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi’nin 2 Aralık 1997 tarihli kararının örneği

79. 2 Aralık 1997 tarihli bir kararında Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi, Memurin Muhakematı Komisyonu’nun “takipsizlik” kararını bozmuştur. Mahkeme, başvuranın ifadesinin alınmış olması gerektiği sonucuna varmıştır. Bu nedenle, soruşturma dosyasının tamamlanmamış olduğu kanısındadır.

(d) Memurin Muhakematı Komisyonu’nun 8 Temmuz 1998 tarihli “yetkisizlik” kararının nüshası

80. Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi’nin, Memurin Muhakematı Komisyonu’nun usul hukukuna ilişkin 3 Temmuz 1997 tarihli kararını hükümsüz kılması üzerine Memurin Muhakematı Komisyonu, başvuranın ifadesini alarak dava dosyasını tamamlamıştır.

81. Başvuran ifadesinde evinin, güvenlik güçleri ve köy korucuları tarafından yakıldığı sırada Suçıktı Köyü’nde bulunmamakta olduğunu kabul etmiştir. Olayı, Günalan Köyü sakini olan Mahmut Gezer’den duyduğunu belirtmiştir. Ancak, 8 Temmuz 1998 tarihli

ifadesinde Gezer, 1994 senesinde köyü terketmiş olduğu için başvurunu görmemiş ya da iletişim halinde kalmamış olduğunu belirtmiştir.

82. Kararda ayrıca, sözkonusu olay mahallinde çekilen fotoğrafların, başvuranın evinin doğal nedenlerle zarar görmüş olduğunu ve yıllardır içerisinde oturulmadığını ortaya çıkardığı açıklanmaktadır.

83. Sözkonusu bulgulara dayanan Memurin Muhakematı Komisyonu, suçlu oldukları iddia edilen güvenlik güçleri ve köy korucuları aleyhinde cezai takibat başlatılmaması gerektiğine ilişkin önceki kararını yinelemiştir.

(e) Memurin Muhakematı Komisyonu kararının, gazete ilanı yoluyla tebliğ edilmesi hususunda 8 Temmuz 1998 tarihli karar ve sözkonusu ilanın nüshası

84. Başvuranın yerini tespit etme çabalarının başarısızlığı üzerine Kocaköy Kaymakamlığı, 7201 no.lu Tebligat Kanunu'nun 28. maddesi (et seq.) bağlamında Memurin Muhakematı Komisyonu'nun 8 Temmuz 1998 tarihli kararını, ilan yoluyla başvurana bildirmeye karar vermiştir.

85. Belirsiz bir tarihte, bildiri yerel bir gazetede yayınlanmıştır.

(f) Jandarma subayları Yavuz Hüsem, Uğur Turan ve Suçıktı Muhtarı Muharrem Buğdaycı tarafından hazırlanan 30 Temmuz 2003 tarihli soruşturma raporu

86. Sözkonusu rapor, başvuranın evinin, uzun sürede içerisinde yaşanmaması nedeniyle harap olduğuna ilişkin jandarma subaylarının tespitlerini içermektedir. Raporla başvuranın toprağını, ekimleri için Emrihan ve Zeynar isimli iki köylüye kiralamış olduğu da belirtilmektedir.

(g) Mehmet Kaya'nın 30 Temmuz 2003 tarihli ifadesi

87. 1994 senesi Eylül ayında Kaya, Kocayol'da itfaiyeci olarak görev yapmaktadır. İş arkadaşı Abdullah Efe ile birlikte, Suçıktı ve civarında yangın başladığı sırada görevde bulunmaktadırlar. Kaymakamlıktan yangını haber alır almaz Suçıktı Köyü'ne gitmişlerdir. Kaya, Efe tarafından eşlik edildiği halde yangın söndürme aracını sürmektedir. Oraya vardıklarında alevler tüm köyü kaplamıştır. O sırada, köy korucuları yardıma gelmiştir. Köyü çevreleyen ateşi söndürmek mümkün olmamıştır. Çok geçmeden suları bitmiştir ve alevlerin, Suçıktı Köyü ile civardaki ekili toprağı yakmasına engel olamamışlardır. Kaya, olay mahallinde hiçbir askeri araç ya da jandarma görmemiş olduğunu belirtmiştir. Köy korucularının, yangını söndürmek için ellerinden geleni yaptıklarını da eklemiştir.

(h) Şeyhmuz Çakıştı'ın 30 Temmuz 2003 tarihli ifadesi

88. Çakıştı, Kocayol'un Günalan Köyü'ndendir. Suçıktı sakinlerinin, PKK baskısı nedeniyle köylerini terketmiş olduklarını belirtmiştir. Yangından haberdar olduğu zaman kendisi ve köyünden diğer kişiler, traktörlerle Suçıktı'ya gitmişlerdir. İtfaiyecilerin ve köy korucularının, yangını söndürmelerine yardım etmişlerdir. Şiddetli rüzgar nedeniyle yangın hızla yayılmış ve Suçıktı Köyü ile komşu köyler olan Bozbağlar ve Günalan Köyleri'nin bazı bölümlerinin yanmasına neden olmuştur. Tanık, güvenlik güçleri ve köy korucularının yangının başlamasına neden olduklarına dair bir söylenti duymamıştır. Köy korucularının, yangını söndürmek için ellerinden geleni yaptıklarını belirtmiştir. Ayrıca tanık yangının, anız yakılması nedeniyle başlamış olduğuna inandığını belirtmiştir.

(i) Behçet Başaran'ın 30 Temmuz 2003 tarihli ifadesi

89. Başaran, Suçıktı Köyü'nün Gültarla mezrasında yaşamaktadır. Hükümet'in diğer görgü tanıkları gibi, yangından haberdar olduğu zaman acilen Suçıktı Köyü'ne gitmiştir. İtfaiyeciler ve köy korucuları, şiddetli rüzgar nedeniyle hızla yayılan yangını söndürmek için ellerinden geleni yapmışlardır. Tanık, güvenlik güçleri ve köy korucularının yangının başlamasına neden olduklarına dair bir söylenti duymamıştır.

(j) Mevlüt Ek ve Necati Ek'in 1 Ekim 2003 tarihli ifadeleri

90. Tanıklar, Suçıktı'nın Geyiksırtı mezrasında yaşamakta olan erkek kardeşlerdir. İfadelerinde, başvuranın sözkonusu başvurunun esasına ilişkin iddialarının doğru olmadığını belirtmişlerdir. Başvuranın, diğer Suçıktı sakinleri ile birlikte, 1993 veya 1994 senesinde köyünü PKK baskısı nedeniyle terketmiş olduğunu açıklamışlardır. Başvuranın, geçmişte de doğru olmayan iddialarda bulunmuş olduğunu belirtmişlerdir. Suçıktı Köyü'nde veya Geyiksırtı mezrasında kimsenin evine el konulmadığını ve köylülerin topraklarını özgürce ekebildiklerini belirtmişlerdir.

(k) Hüseyin Buğdaycı'nın 1 Ekim 2003 tarihli ifadesi

91. Buğdaycı, sözkonusu tarihte Kocayol İlçesi'ndeki köy korucularının başkanıydı ve Suçıktı'nın Geyiksırtı mezrasında ikamet etmekteydi. Suçıktı köylülerinin köylerini, PKK baskısı sonucu 1994 senesinde terkettiklerini ve başvuranın, Diyarbakır'a taşınmayı tercih ettiğini belirtmiştir. Başvuranın toprağının, Karaçimen Köyü'nden Zeynel Nifak ve Yemlihan Fahrioğlu isimli iki köylü tarafından ekilmiş olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla başvuranın toprağından ekonomik yönde yararlanması ya da toprağına ulaşması engellenmemiştir.

(l) Zeynar Nifak ve Yemlihan Fahrioğlu'nun 2 Ekim 2003 tarihli ifadeleri

92. Tanıklar, Diyarbakır'daki Karaçimen Köyü'nün Çıkınılı mezrasında yaşamaktadır. Yıllardır başvuranın köyünde hayvancılıkla uğraşmaktadırlar. Suçıktı köylülerinin evlerini 1993 senesinde terkettiklerini ve komşu ilçe ve illere taşındıklarını belirtmişlerdir. Köydeki arazilerin bir süre ekilmeden bırakıldıklarını ancak 1996 senesinden itibaren Nuri Kurt dışındaki köylülerin çiftçiliğe devam ettiklerini belirtmişlerdir. Başvuranın toprağında hiçbir faaliyette bulunulmadığını gören başvuranlar, bir miktar ürün karşılığında toprağına ekip biçmeyi teklif etmişlerdir. Tanıklar başvuranla sözlü olarak anlaşma yapmıştır ve 2002 senesinden bu yana toprağına ekip biçmektedirler.

93. Tanıklar, Devlet güvenlik güçlerinin ve köy korucularının, kendilerine hiçbir şekilde baskı uygulamadıklarını veya başvuranın toprağına ekip biçmelerine engel olmadıklarını belirtmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

94. İlgili iç hukukun tam bir tanımı, *Yöyler/Türkiye*'de (no. 26973/95, §§ 37-49, 24 Temmuz 2003) ve *Matyar/Türkiye*'de (no. 23423/94, §§ 93-106, 21 Şubat 2002) bulunabilir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 8. MADDESİ İLE 1 NO.LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

95. Başvuran, evinin Devlet güvenlik güçlerince kasıtlı olarak yakılmasının ve Türk yetkili makamlarının, köyüne dönmesine engel olmalarının, AİHS'nin ilgili kısmı aşağıda

kaydedilen 8. maddesi ile 1 No.lu Protokol'ün ilgili kısmı aşağıda kaydedilen 1. maddesi'nin ihlaline neden olduğunu ileri sürmüştür:

8. Madde

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.
2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlilik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.”

1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez.”

96. Başvuran, kendisi ve köyünden kişilerin, Devlet güvenlik güçlerince yayınlanan tehditleri müteakiben Suçıktı Köyü'ndeki evlerini terketmeye zorlandıklarını ve Devlet güvenlik güçleri ile köy korucularının, birlikte hareket ederek, köydeki birtakım evleriyle beraber kendi evini de kasıtlı olarak yakıp yıktıklarını ileri sürmüştür. Ayrıca bölgedeki jandarmaların, kendisinin Suçıktı'daki mülkiyetine ulaşmasına izin vermediklerini iddia etmiştir. Bu bağlamda başvuran, tanıkların ifadelerine ve Türkiye'nin güney-doğu bölgesindeki köylerin boşaltılması ve yakılıp yıkılmasına ilişkin bir grup rapordaki bulguya değinmiştir (bkz. paragraflar 42-51 ve 56-69). Başvuran, Hükümet'in görgü tanıkları Behçet Başaran, Abdullah Efe, Necati Ek, Mevlut Ek ve muhtar, Muharrem Buğdaycı'nın, kendi evini yakıp yıkan köy korucularına dahil olmaları nedeniyle doğruyu söylemediklerini ileri sürmüştür (bkz. paragraflar 87-91). Ayrıca, Hükümet'in iddialarını yazılı ifadelerine dayandırmış olduğu Zeynar Nifak ve Yemlihan Fahrioğlu okuma yazma bilmemektedir ve kendilerinin ifadeleri olduğu iddia edilen ifadeleri içeren dokümanın içeriğinden haberdar değillerdir (bkz. paragraflar 50-51 ve 92-93).

97. Hükümet, başvuranın iddialarına itiraz etmiştir ve güvenlik güçleri ya da köy korucularının, başvuranın evini yaktıklarına veya Suçıktı sakinlerini, zorla köylerini boşaltmaya zorladıklarına dair bir sonuca varmak için kanıt olmadığını belirtmiştir. Başvuranın ve diğer köylülerin, Suçıktı Köyü'nü PKK tarafından sürekli uygulanan baskılar ve tehditler sonucu terketmiş olduklarını ileri sürmüştür. Soruşturmada sorumlu makamların tespit ettiklerine değinen Hükümet, Suçıktı'daki bazı evlerin, 1994 senesinde komşu bir köyde anız yakılması sonucu çıkan yangında yanmış olduğunu, ancak başvuranın evinin hiçbir zaman yanmadığını ileri sürmüştür (bkz. paragraflar 70-78). Ayrıca başvuranın, mülkiyetine erişime izin verilmediği ve bir miktar ürün karşılığı toprağını, komşu bir köyden iki köylüye kiraladığı yönündeki iddiaları reddetmişlerdir (bkz. paragraf 78).

98. AİHM, sözkonusu olaya neden olan olayların gerçek nedeni hususunda bir itilafı karşı karşıya kalmıştır. Dolayısıyla, sözkonusu olayların meydana geldiği sırada bölgede hüküm süren genel durumu gözönünde bulundurmak durumundadır. Bu bağlamda, sözkonusu tarihte, Türkiye'nin olağanüstü hal bölgesinde güvenlik güçleri ile PKK mensupları arasında şiddetli çatışmaların meydana geldiğini gözlemlemiştir. Tarafların eylemlerinden kaynaklanan ikiye katlanmış bu şiddet, birçok insanı evlerinden kaçmaya zorlamıştır. Ancak yerel makamlar, bölgedeki nüfusun güvenliğini sağlamak için bir grup yerleşim birini boşaltmıştır (*Doğan ve Diğerleri/Türkiye*, no. 8803-8811/02, 8813/02 ve 8815-8819/02, § 142, ECHR 2004-... (özetler)). Ancak AİHM, benzer birçok davada, güvenlik güçlerinin, belirli

başvuranların evleri ve mallarına kasıtlı olarak zarar vermiş olduğunu ve bu şekilde, onları Türkiye'nin olağanüstü hal bölgesindeki evlerinden ayrılmak durumunda bıraktıklarını tespit etmiştir (16 Eylül 1996 tarihli karar, *Hüküm ve Karar Raporları 1996-IV, Selçuk ve Asker/Türkiye*, 24 Nisan 1998 tarihli karar, *Raporlar 1998-II, Menteş ve Diğerleri/Türkiye*, 28 Kasım 1997 tarihli karar, *Raporlar 1997-VIII, Bilgin/Türkiye*, no. 23819/94, 16 Kasım 2000, ve *Dulaş/Türkiye*, no. 25801/94, 30 Ocak 2001).

99. Durum böyle olunca, hem Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun hem de AİHM'nin daha önce, Devlet güvenlik güçlerinin mülkiyetin haksız tahribinin failleri oldukları iddia edildiği Türkiye'deki benzer davalarda delil tespiti görevlerine giriştikleri belirtilmelidir (bkz., diğer birçok kararın yanı sıra, yukarıda anılan *Akdivar ve Diğerleri ve Yöyler; İpek – Türkiye*, no. 25760/94, AİHM 2004-...(alıntılar)). O davalarda, AİHS kurumlarını böyle bir uygulamaya başvurmaya iten temel sebep, etkili bir yerel soruşturmanın yokluğunda delilleri tespit edememiş olmalarıdır.

100. Tanıklar çağırarak kendi delil tespiti uygulamasına girişme yoluyla bu davanın delillerini tespit etme girişiminde bulunamamak AİHM için bir üzüntü konusudur. Ancak, AİHM, böyle bir uygulamanın davanın gerçek olaylarını ortaya koyabilecek yeterli delil sağlamayacağını değerlendirir, zira önemli bir sürecin geçmesi, sözkonusu davada bu süre neredeyse on bir yıldır, ifade vermeleri için tanıkları bulmayı daha güç kılar ve bir tanığın olayları detaylı ve doğru olarak hatırlama kapasitesini düşürür (bkz., yukarıda anılan, *İpek* § 116). Dolayısıyla, AİHM, taraflarca sunulan mevcut delillere dayanarak karara varmalıdır (bkz. *Pardo – Fransa*, 20 Eylül 1993 tarihli karar, Seri A no. 261-B, s. 31, § 28, *Çaçan – Türkiye* kararında anılan, no. 33646/96, § 61, 26 Ekim 2004). Ancak, taraflarca sağlanan yazılı belgelerin, özellikle yazılı ifadelerin, sorgulamada ve çapraz sorgulamada test edilmediği ve dolayısıyla bu davada ulaşılabilecek herhangi bir sonuç için olası bir yanıltıcı temel oluşturabileceği gerçeğine dikkat etmelidir.

101. Daha önce kaydedildiği gibi ve ilgili zamanda Türkiye'nin güneydoğusundaki köylerin boşaltılması ve yıkımına ilişkin bağımsız raporları göz önünde tutarak (bkz. yukarıda 56-67 ve 98. paragraflar), başvuranın, köyünden zorla tahliye edilmiş ve evinin Devlet güvenlik güçleri tarafından yakılmış olduğu şeklindeki iddiaları ilk bakışta haksız olduğu gerekçesiyle elenemez. Ancak, AİHM için, AİHS'nin amaçlarına uygun, delillerle ilgili gerekli ispat ölçütü “suçun kesin olarak veya her türlü makul şüpheden uzak olarak kanıtlanmış olması” ölçütüdür ve böyle bir ispat yeterli derecede kuvvetli, açık ve uygun sonuçların veya benzer çürütülmemiş fiili karinelerin bir arada var olmasına bağlı olabilir (bkz. *İrlanda – İngiltere*, 18 Ocak 1978 tarihli karar, Seri A no. 25, s. 65, § 161).

102. Bu bağlamda, AİHM, başvuranın, köy korucuları veya güvenlik güçleri tarafından evinin yakılmasına ilişkin herhangi bir görgü tanığı ifadesi sunmadığını kaydeder. Ayrıca, iddia edilen olaylarda yer alan askerlerin kimliğine ilişkin, örneğin bir alay gibi, herhangi bir detay da vermemiştir. Başvuranın, Hükümet tarafından sunulan Zeynar Nifak ve Yemlihan Fahrioğlu'nun ifadelerini çürütebilecek tanık ifadeleri sunduğu doğruyken (bkz. yukarıda 50-51 ve 92-93. paragraflar), öte yandan, Behçet Başaran, Abdullah Efe, Necati Ek, Mevlut Ek ve Muharrem Buğdaycı'nın evinin yıkımında yer aldığı iddiasına ilişkin herhangi bir delil göstermemiş ve dolayısıyla onların ifadelerini çürütememiştir.

103. Ayrıca, başvuran tarafından sunulan tanık ifadeleri, soruşturmacının, Suçıktı'daki bazı evlerin, komşu bir köyde ekinin dibinin yanmasından çıkan bir yangının sonucunda yanmış olduğu şeklindeki tespitlerini doğrular, ancak, bu ifadeler, başvuranın evinin ve köydeki diğer evlerin köy korucuları veya güvenlik güçleri tarafından yakıldığı iddiasına yeterli desteği sağlamaz (bkz. yukarıda 42-49. paragraflar). Bu bağlamda, Eylül 1994'te yangından altı veya yedi ay önce köyü terk etmiş oldukları ve evlerin yandığını komşu

köylerdeki yakınlarından 22 Aralık 1995 tarihinde duymuş oldukları şeklindeki itirafları karşısında (bkz. yukarıda 48. paragraf), Masum Tosin, Hasan Kaya ve Mevlude Uçar tarafından verilen ifadelerin, kişisel bilgi veya görgüye dayanmayıp başkasından işitilen hususların tekraren beyanından ibaret ifadeler olduğu belirtilmelidir.

104. Ayrıca, AİHM, başvuran tarafından gösterilen fotoğraflara dayanarak, orada gösterilen evlerin yanmış mı yoksa, zamanla doğal bozulma gibi, başka sebeplerden sadece yıkılmış mı olduğunu belirleyememektedir (bkz. yukarıda 68. paragraf). Bu resimleri gözönünde tutarak, evlerin kalıntılarının yangına maruz kalmış olduklarına dair herhangi bir iz taşıyıp taşımadıklarını söylemek mümkün değildir. Bu hususta, başvuranın, böyle bir yıkımın niteliğine dair herhangi bir uzman görüşü sunmadığı kayda değerdir. Dolayısıyla, inşaatlarında kullanılan ana maddenin kerpiç olmasından dolayı, bu evlerin doğal afetler sebebiyle harabe haline dönmüş olması fikri göz ardı edilemez (bkz. yukarıda 74. paragraf).

105. Yukarıda belirtilenlerin ışığında ve iddia edilen olaya dair herhangi bağımsız bir görgü tanığı beyanının yokluğunda, AİHM, başvuranın evinin iddia edildiği gibi Devlet güvenlik güçleri tarafından yakıldığının veya yıkıldığının gerekli ispat ölçütüne göre ispatlanmış olmadığına karar verir.

106. Başvuranın zorla tahliye edildiği iddiası ve köyüne geri dönememesi hususunda, AİHM, başvuranın, Aralık 1994'te köyünden zorla tahliye edildiği iddiasına ilişkin Cumhuriyet Savcısı'na şikayette bulunmak için 2 Şubat 1996 tarihine kadar beklediğini gözlemler. Köyü terk ettikten sonra tamamen pasif kalması hatasına dair bir açıklama getirmemiştir. Ayrıca, yetkililer tarafından köyüne girişinin reddedilmesine ilişkin iddiasını kanıtlayacak herhangi bir bilgi veya delil sunmamıştır. Özellikle, Suçıktı'ya veya mülkünün kullanımına erişiminin ne zaman ve kim tarafından engellendiğini açıklamamıştır. AİHM, dolayısıyla, başvuranın, Devlet güvenlik güçleri tarafından köyünü terk etmeye zorlandığı ve köyüne girişinin reddedildiği iddiasını da doğrulayamadığını değerlendirir.

107. Bu zemin üzerinde, AİHM, AİHS'nin 8. maddesinin veya 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine karar verir.

II. AİHS'NİN 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

108. Başvuran, güvenlik güçleri tarafından evinin yıkımına itiraz etmesini sağlayacak etkili bir hukuk yolunun ve bununla birlikte medeni haklarını korumak için mahkemeye erişiminin reddedilmiş olduğundan şikayetçi olmuştur. AİHS'nin 6 § 1 ve 13. maddesine istinat etmiştir. AİHS'nin 6 § 1 maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, ... medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar ... konusunda karar verecek olan, ... [bir] mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ... olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

ve AİHS'nin 13. maddesi şöyledir:

“Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kişiler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

A. AİHS'nin 6 § 1 maddesi

109. Başvuran, yetkililerin, iddialarına yönelik etkili bir soruşturma yürütmemeleri dolayısıyla medeni haklarını korumak için bir mahkemeye erişim hakkının reddedilmiş olduğunu ileri sürmüştür. Başvuranın görüşüne göre, böyle bir soruşturma olmadan, hukuki yargılamada tazminat alma şansı olmazdı.

110. Hükümet, başvuranın, yerel hukukta mevcut olan hukuk yollarını izlememiş olduğunu ileri sürmüştür. Başvuran hukuk davası açmış olsaydı, mahkemeye etkili erişimden yararlanırdı.

111. AİHM, başvuranın, 12 Haziran 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında belirtilen gerekçeler dolayısıyla hukuk mahkemelerinde dava açmadığını kaydeder. Dolayısıyla, başvuranın işlemleri başlatmış olduğu durumda, ulusal mahkemelerin başvuranın iddiaları hakkında karar vermiş olup olamayacağını belirlemek mümkün değildir. AİHM'nin görüşüne göre, başvuranın şikayetleri temelde, güvenlik güçleri tarafından aile evinin ve mülkünün kasti yıkımına yönelik etkili bir soruşturma olmamasına ilişkindir. Dolayısıyla, AİHM, bu şikayeti, AİHS'nin ihlal edildiği iddialarına yönelik etkili bir hukuk yolu sağlamak için Devlet'lere daha genel bir yükümlülük yükleyen, 13. madde açısından inceleyecektir (bkz., yukarıda anılan, *Selçuk ve Asker* § 92).

112. AİHM, dolayısıyla, AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edilip edilmediğini tespit etmenin gereksiz olduğuna karar verir.

B. AİHS'nin 13. maddesi

113. Başvuran, AİHS'nin 13. maddesi uyarınca, AİHS şikayetlerine ilişkin mevcut etkili bir hukuk yolunun olmadığından şikayetçi olmuştur.

114. Hükümet, soruşturmada bir kusur olmamış olduğunu ve yetkililerin başvuranın iddialarına yönelik etkili bir soruşturma yürütmüş olduğunu ileri sürmüştür.

115. AİHM, AİHS'nin 13. maddesinin, AİHS hakları ve özgürlüklerinin esasını yürürlüğe koyacak bir hukuk yolunun ulusal düzeyde erişilebilirliğini, yerel yasal düzende her ne şekilde sağlanabilirse sağlansın, güvence altına aldığı yineler. 13. maddenin amacı, dolayısıyla, AİHS uyarınca "savunulabilir bir şikayet" in esasının çaresine bakabilecek ve yerinde bir telafi sağlayabilecek iç hukuk yolu hükmünü şart koşmaktır, bununla beraber, Sözleşme'ye taraf olan Devlet'lere bu hüküm uyarınca AİHS yükümlülüklerine uyma şekillerine ilişkin bir miktar takdir hakkı tanınmaktadır. 13. madde uyarınca yükümlülüğün kapsamı, başvuranın AİHS uyarınca yaptığı şikayetin niteliğine bağlı olarak değişir. Bununla beraber, 13. madde tarafından şart koşulan hukuk yolu uygulama ile birlikte usulde de "etkili" olmalıdır, özellikle, hukuk yolunun uygulanması, sorumlu Devlet'in yetkililerinin fiiliyatları veya ihmalleri tarafından haksız olarak engellenmemelidir (bkz., her ikisi de yukarıda anılan, *Dulaş ve Yöyler*, sırasıyla §§ 65 ve 87).

116. AİHM, bu davada toplanan delillere dayanarak, başvuranın evinin iddia edildiği gibi Devlet güvenlik güçleri tarafından yıkıldığının gerekli ispat ölçütüne göre ispatlanmış olmadığına karar verdiğini anımsar (bkz. yukarıda 95-107. paragraflar). Ancak, bu, 13. maddenin maksatları açısından, başvuranın şikayetlerinin, AİHM'nin korumasının kapsamı dışına çıktığı anlamına gelmez (bkz. *D.P. ve J.C. – İngiltere*, no. 38719/97, 10 Ekim 2002, § 136). Bu şikayetler, temelsiz olarak kabuledilmez ilan edilmemişlerdir ve dolayısıyla esasların

incelenmesini gerektirmişlerdir. Ayrıca, 12 Haziran 2003 tarihli kabuledilebilirlik kararında, AİHM, şikayetlerine yönelik tam ve etkili bir soruşturmanın olmaması sebebiyle başvuranın iç hukukta başka hukuk yolu izlemekten muaf tutulduğu kararını daha önce vermiştir.

117. Bunun üzerine, AİHM, olduğu gibi yorumlanan 13. maddenin şartlarına rağmen, başka bir hükmün gerçek bir ihlalinin var olmasının maddenin uygulanması için şart oluşturmadığını yineler (*Boyle ve Rice – İngiltere*, 27 Nisan 1988 tarihli karar, Seri A no. 131, § 52). Dolayısıyla, kabuledilebilirlik kararındaki tespitlerini ve başvuranın iddialarının ilk bakışta haksız olduğu gerekçesiyle elenemeyeceği kararını (bkz. yukarıda 101. paragraf) göz önünde tutarak, AİHM, başvuranın şikayetlerinin AİHS'nin 13. maddesinin maksatları açısından AİHS ihlallerine dair savunulabilecek iddialar ortaya koyduğunu değerlendirir (bkz., *mutatis mutandis*, AİHS'nin 6. maddesinin uygulanabilirliği tehlikede olduğu süreçte, *Mennitto – İtalya* [BD], no. 33804/96, § 27, AİHM 2000-X).

118. Davanın özel şartları konusunda, AİHM, başvuranın yetkililere bulunduğu cezai şikayetten sonra, Kocaköy İdare Kurulu'na bağlı Memurun Muhakematı Komisyonu tarafından soruşturmacı olarak atanan bir jandarma subayı tarafından soruşturma yürütüldüğünü kaydeder (bkz. yukarıda 35. paragraf). Jandarma Yüzbaşı, olay yeri incelemesi yürütmüş, yakın köylerde oturanlar, jandarmalar ve itfaiyeciler de dahil toplam on dört tanıktan ifadeler almış ve başvuranın iddialarının temelsiz olduğuna karar vermiştir (bkz. yukarıda 70-78. paragraflar). Jandarma Yüzbaşı'nın tespitleri ve kararına istinat, İdare Kurulu, güvenlik güçleri ve köy korucuları aleyhine işlem başlatılmaması gerektiğine karar vermiştir.

119. Ancak, AİHM, yetkililer tarafından yürütülen soruşturmada ciddi kusurlar olduğunu kaydeder. Bu bağlamda, soruşturmacı makamların, başvuranın cezai şikayetini almış olduktan bir buçuk yıl sonra olay yerini ziyaret ettiklerini belirtir (bkz. yukarıda 32 ve 35. paragraflar). Soruşturmadan sorumlu jandarma subayı, başvuranın köyünün sakinlerinden ifade almak için bir girişimde bulunmamıştır. Jandarmalar, itfaiyeciler ve komşu köylerden hepsi köy korucusu gibi görünen kişilerin ifadelerine dayanmayı yeterli bulmuştur. Ayrıca, tanıklardan bazıları, kendilerinden içeriğinin farkında olmadan bazı belgeleri imzalamalarının talep edildiğini iddia ederek, jandarma Yüzbaşı tarafından alınan ifadelerinin içeriğini ve doğruluğunu reddetmişlerdir (bkz. yukarıda 50 ve 51. paragraflar). Bu bağlamda, AİHM, daha önce, benzer bir Türkiye davasında, jandarma yetkilileri tarafından yürütülen, tanıklara boş kağıtlar imzalatılıp daha sonra bu kağıtların kendileri tarafından doldurulduğu uygulamayı saptamış olduğunu anımsar (bkz., yukarıda anılan, *Yöyler* § 57). O nedenle, AİHM, o tanıklardan alınan ifadelerin – soruşturmacı makamlar tarafından düzenlenmiş izlenimi vererek - basmakalıp nitelikte olduğunu ve dolayısıyla onlara önem verilemeyeceğini gözlemlemiştir (*ibid.*, §§ 57 ve 91). Aynı şekilde, sözkonusu davada, bazı tanıkların böyle ifadeler verdiklerini reddetmeleri sebebiyle, AİHM'nin, jandarma Yüzbaşı tarafından yürütülen soruşturmanın güvenilirliği hakkında ciddi şüpheleri vardır. Özellikle, bu uygulamanın, AİHS'nin 13. maddesinin gerektirdiği soruşturma kavramıyla bağdaşmadığını değerlendirir.

120. AİHM, bazı davalarda, yerel idare kurulları tarafından yürütülen soruşturmaların bağımsız sayılamayacağı kararını daha önce vermiştir, zira, bunlar, hiyerarşik olarak valiye bağlı olan memurlardan oluşmaktadır ve yetki sahibi subay, soruşturmaya tabi olan güvenlik güçlerine bağlıdır (bkz. *Güleç – Türkiye*, no. 21593/93, § 80, *Reports* 1998-IV; her ikisi de yukarıda anılan, *Yöyler* ve *İpek*, sırasıyla §§ 93 ve 207). Bir jandarma subayının, jandarmaların mülk yıkımının failleri oldukları iddia edildiği bir davada soruşturmacı olarak görev yapması ve soruşturmasının güvenilirliği hakkındaki ciddi şüpheler, AİHM'nin bu davada farklı bir karar vermesine müsaade etmez.

121. Bu şartlarda, başvuranın, Suçıktı'daki evinin yıkımına dair iddialarına yönelik olarak, yetkililerin tam ve etkili bir soruşturma yürüttükleri söylenemez

122. Dolayısıyla, AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

III. AİHS'NİN 6, 8 VE 13. MADDELERİ VE 1 NO.'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİ İLE BİRLİKTE ELE ALINAN, AİHS'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

123. Başvuran, AİHS'nin 6, 8 ve 13. maddeleri ve 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesi ile birlikte ele alınan, AİHS'nin 14. maddesine aykırı olarak, Kürt kökeni nedeniyle ayrıma maruz kalmış olduğunu ileri sürmüştür. 14. madde şöyledir:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azinliğe mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırım yapılmadan sağlanır.”

124. Başvuran, aile evinin ve mülkiyetinin yıkımının, Kürt kökeninden ötürü ayrıma teşkil eden resmi politikanın sonucu olduğunu ileri sürmüştür.

125. AİHM, başvuranın iddiasını kendisine sunulan delillerin ışığında incelemiş ancak asılsız olduğunu değerlendirmiştir. Dolayısıyla, AİHS'nin 14. maddesi ihlal edilmemiştir.

IV. AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

126. AİHS'nin 41. maddesi şöyledir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Maddi tazminat

127. Başvuran, evinin yıkımının ve 1999 yılından bu yana toprağını işleyememesinin sonucu olarak kendisi tarafından maruz kalınan maddi zarar karşılığında 84.837 Euro talep etmiştir.

128. Hükümet, AİHS ihlal edilmemiş olduğu için başvurana adil tazmin ödenmemesi gerektiğini iddia etmiştir. Hükümet, alternatif olarak, AİHM'nin, AİHS'nin herhangi bir hükmünün ihlalini tespit ettiği takdirde, başvuran tarafından talep edilen miktarların düşündürücü olduğunu ve bölgenin ekonomik gerçeklerini yansıtmadığını iddia etmiştir. Ayrıca, başvuranın köyüne dönüşüne ve toprağını işlemesine bir engel olmadığını kaydetmiştir.

129. AİHM, başvuran tarafından talep edilen tazminat ve AİHS ihlali arasında bir sebep sonuç ilişkisi olması gerektiğini ve bunun, uygun bir davada, kazanç kaybına ilişkin tazminatı kapsayabileceğini yineler (bkz., diğerlerinin yanı sıra, *Barberà, Messegué ve Jabardo – İspanya* (50. madde), 13 Haziran 1994 tarihli karar, Seri A no. 285-C, ss. 57-58, §§

16-20). Ancak, AİHM, sözkonusu davada, başvuranın evinin Devlet güvenlik güçleri tarafından yakıldığı veya yıkıldığının veya mülkiyetine erişiminin reddedildiğinin, gerekli ispat ölçütüne göre ispatlanmadığını anımsar (bkz. yukarıda 105-107. paragraflar). Dolayısıyla, AİHS ihlali oluşturduğuna karar verilen konu – etkili bir soruşturmanın olmaması – ve başvuran tarafından iddia edilen maddi tazminat arasında bir sebep sonuç ilişkisi yoktur. Dolayısıyla, başvuranın bu başlık altındaki talebini reddeder.

B. Manevi tazminat

130. Başvuran 10.000 Euro manevi tazminat talep etmiştir. Bu hususta, Suçıktı'daki toprağını işleyememesi ve evinin yıkımı dolayısıyla maruz kalmış olduğu acı ve yoksulluğa atıfta bulunmuştur.

131. Hükümet, bu miktarın haddinden fazla ve haksız olduğunu ileri sürmüştür.

132. AİHM, AİHS'nin 13. maddesine aykırı olarak, ulusal makamların, başvuranın şikayetlerine yönelik etkili ve tam bir soruşturma yürütmemiş olduklarına karar vermiştir (bkz. yukarıda 121-122. paragraflar). Dolayısıyla, manevi tazminat ödenmesine karar verilmelidir. Ancak, başvuran tarafından talep edilen miktar haddinden fazladır. İddiaların ciddiyetini hesaba katarak ve eşitlik temeline dayalı karar vererek, AİHM, başvurana, ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na dönüştürülmek üzere 4.000 Euro tazminat ödenmesine karar verir.

C. Mahkeme masrafları

133. Başvuran, Sözleşme Kurumları'nda davasının hazırlanması ve sunumundaki ücret ve masraflar karşılığı toplam 3.000 Euro talep etmiştir. Bu miktar, avukatlarının ücret ve masraflarını kapsar (20 saatlik adli çalışma).

134. Hükümet, bu talebin haddinden fazla ve asılsız olduğunu ileri sürmüştür. İddiasını kanıtlamak için başvuran tarafından bir fatura veya herhangi başka bir belgenin sunulmamış olduğunu iddia etmiştir.

135. AİHM, başvuranın AİHS uyarınca olan şikayetlerini ispatlamakta sadece kısmen başarılı olduğunu belirtir. Ancak, bu dava, ayrıntılı inceleme gerektiren, karmaşık hukuki ve olgusal konular içermektedir. Bunun üzerine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 41. maddesi uyarınca, sadece zorunlu olarak ve gerçekten yapılan mahkeme masraflarının ve harcamalarının ödenebileceğini yineler. Başvuran tarafından sunulan iddiaların detaylarını gözönünde tutarak, AİHM, Avrupa Konseyi tarafından adli yardım olarak alınan 630 Euro düşülerek, tabi olabilecek her türlü katma değer vergisi hariç, başvurana 2.000 Euro tazminat ödenmesine karar verir.

C. Gecikme faizi

136. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar verir.

BU SEBEPLERLE AİHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. AİHS'nin 8. maddesinin ve 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine;

2. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edilip edilmediğini tespit etmenin gerekli olmadığına;

3. AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine;

4. AİHS'nin 6, 8 ve 13. maddeleri ve 1 No.'lu Protokol'ün 1. maddesi ile birlikte ele alınan,

AİHS'nin 14. maddesinin ihlal edilmediğine;

5. a) Sorumlu Devlet'in, başvurana, aşağıdaki miktarları, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme günündeki kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na dönüştürülmek ve başvuranın Türkiye'deki banka hesabına yatırılmak üzere ödemesine:

(i) 4.000 Euro (dört bin Euro) manevi tazminat;

(ii) 630 Euro (altı yüz otuz Euro) düşülmek üzere, 2.000 Euro (iki bin Euro) mahkeme masrafları;

(iii) artı bu miktarlara tabi olabilecek her türlü vergi;

b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için yukarıdaki miktara Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

6. Başvuranın adil tazmin talebinin kalanının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 29 Kasım 2005 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

S. NAISMITH
Sekreter Yardımcısı

J.-P. COSTA
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

YEŞİLGÖZ/Türkiye Davası*

Başvuru No: 45454/99

Strazburg

20 Eylül 2005

OLAYLAR

1. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran 1962 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir.

Başvuran, merkezi İstanbul'da bulunan Tunceli Kültür ve Dayanışma Derneği başkanıdır.

Başvuranın iddialarına göre Dernek, bölgeyi gezmek ve yöre halkının sorunlarını dinlemek amacıyla Tunceli yöresine on günlük bir gezi düzenlemeye karar vermiştir. 15 Temmuz 1998 tarihinde, aralarında başvuranın da bulunduğu otuz kişilik bir grup Tunceli iline doğru yola çıkmıştır. Fakat Elazığ ili girişindeki denetim noktasında gruba, Valilik kararıyla Tunceli'ye girmelerinin yasaklandığı sözlü olarak bildirilmiş ve grubun şehre girişi engellenmiştir. Başvuranın talebine rağmen bu kararı bildiren hiçbir resmi yazı kendilerine verilmemiştir. Grubun temsilcileri, Tunceli Valiliği'ni ve Tunceli Emniyet Müdürlüğü'nü telefonlar arayarak, yasaklama kararının iptal edilmesi yönünde girişimde bulunmuşlardır.

Başvurana göre grup aynı gün, tekrar Elazığ'dan Tunceli'ye geçmeye çalışmış, fakat Tunceli girişinde askerler tarafından durdurulmuştur. Yine sözlü olarak 10-30 Temmuz 1998 tarihleri arasında Tunceli'ye girmelerinin yasak olduğu kendilerine bildirilmiştir. Başvuranın resmi yasaklama kararını görmek için tüm çabalarına rağmen bu istem askerler tarafından reddedilmiştir. Bu nedenle gruptakiler geri dönmek zorunda kalmışlardır.

Başvurana, Tunceli Vali Yardımcısı'nın imzasını taşıyan 001121 sayılı yazı ile 2935 sayılı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği Kanunu'nun 11. maddesinin (k) bendi uyarınca, 30 Temmuz 1998 tarihine kadar Tunceli'ye girmesinin yasaklandığı bildirilmiştir.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'İNİN 11. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, Olağanüstü Hal Bölge Valisi tarafından alınan yasaklama kararının AİHS'nin 11. maddesini ihlal ettiğini iddia etmektedir.

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

A. Bir müdahalenin varlığı hakkında

Hükümet ve başvuran Olağanüstü Hal Bölge Valisi tarafından alınan, Tunceli Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından Tunceli Bölgesi'nde düzenlenen geziyi yasaklayan kararının, başvuranın dernek kurma haklarına müdahale olarak değerlendirmektedir. AİHM'nin de kararı bu yöndedir.

B. Müdahalenin meşruluğu hakkında

Aynı müdahale “kanun tarafından öngörülmediği”, 2. paragraf uyarınca bir ya da birkaç meşru amaca yönelik olmadığı ve bunlara ulaşmak için “demokratik toplumda gerekli” olmadığı haller dışında 11. maddeyi ihlal etmektedir.

1. “Kanunla öngörülmüş olmak”

Hükümet'e göre, başvurana uygulanan, Tunceli iline giriş yasağı, 2935 sayılı Kanun'un 11.maddesinin (k) bendine uygundur. Başvuran itiraz etmemiştir.

AİHM, Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'ne ilişkin 2935 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (k) bendi ve AİHS'nin 11§2 maddesi gereğince, sözkonusu kararın yasal bir dayanağı olduğunu belirtmektedir. Geriye söz konusu hukuk kuralının erişilebilirlik ve öngörülebilirlik şartlarını yerine getirip getirmediğini saptamak kalmıştır. Müdahalenin gerekliliği çerçevesinde AİHM'nin varmış olduğu karar bağlamında AİHM bu soruyu çözüme kavuşturmanın gereksiz olduğuna kanaat getirmiştir (Bkz. *Güneri ve diğerleri*, adigeçen, § 65, 12 Temmuz 2005).

2. Meşru amaç

Hükümet müdahalenin, kamu düzeninin, ulusal güvenliğin, suçun önlenmesi gibi birçok meşru amaç taşıdığını belirtmektedir.

AİHM sözkonusu tedbirlerin, 2. paragrafta öngörülen meşru amaçların en azından ikisini, yani kamu güvenliğinin korunması ve suçun önlenmesi amacını taşıdığına kabul edilebileceğini düşünmektedir.

C. "Demokratik toplumda gereklilik"

Hükümet'e göre başvuranın Olağanüstü Hal Bölgesi'ne erişiminin yasaklanmasıyla, ifade özgürlüğünün engellenmesi amaçlanmamıştır. Bu tedbir 2935 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (k) bendine dayanmaktadır. Güvenlik güçleri ile teröristler arasında meydana gelen çatışmalar gözönünde bulundurulduğunda, yasaklama kararının amacı, bu bölgeye gitmek isteyen kişilerin yanı sıra ulusal güvenliğin ve kamu düzeninin korunması, mevcut davada başvuranın ve ona eşlik eden kişilerin olmak üzere başkalarının haklarının korunması ve suçun önlenmesidir. Sözkonusu bölge, burada yaşayanlar için olduğu kadar oraya gidenler için de güvenli olmayan bir durum arz etmektedir.

AİHM ilk olarak 11. maddeye ilişkin mahkemenin yerleşik içtihatları ışığında temel ilkelere göndermede bulunmaktadır (Bkz. *Refah Partisi ve diğerleri-Türkiye* [GC], no:41340/98, 41342/98, 41343/98 ve 41344/98, § 98, CEDH 2003-II; *Sosyalist Türkiye Partisi(STP) ve diğerleri-Türkiye*, no:26482/95, § 38, 12 Kasım 2003; *Çetin ve diğerleri*, adigeçen, §§ 31 ve 61; *Djavit An-Türkiye*, no: 20652/92, §§ 56-57, CEDH 2003-III *Demokrasi ve Barış Partisi- Türkiye*, no:25141/94, § 30, 10 Aralık 2002; *Yazar ve diğerleri-Türkiye*, no: 22723/93, 22724/93 ve 22725/93. § 49, CEDH 2002-II; *Stankov İlinden birleşik Makedon Örgütü- Bulgaristan*, no: 29221/95 ve 29225/95, §§ 77-78 ve 97, CEDH2001-IX; *Özgürlük ve Demokrasi Partisi (ÖZDEP)- Türkiye* [GC], no: 23885/94, § 40, CEDH 1999-VIII; *Sürek- Türkiye* (no: 1) [GC], no: 26682/95, § 61, CEDH 1999-IV; *Incal- Türkiye*, 9 Haziran 1998 tarihli karar, *Derleme* 1998-VI, s. 1567, § 48 ; *Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve diğerleri- Türkiye* , 30 Ocak 1998 tarihli karar, *Derleme* 1998-I, s. 17, §§ 42-43; *Sosyalist Parti ve diğerleri- Türkiye*, 25 Mayıs 1998 tarihli karar, *Derleme* 1998-III, ss. 1256-1257, §§ 46-47; *Piermont- Fransa*, 27 Nisan 1995 tarihli karar, A serisi no: 314, §§ 76-77; *Platform <Arzte für das Leben>- Avusturya*, 21 Haziran 1988 tarihli karar, A serisi no: 139, s. 12, § 32).

AİHM, Devletlerin, barışçıl toplantıların yapılmasına ilişkin hakkı korumaları gerektiğini ama aynı zamanda bu hakkı ihlal edebilecek dolaylı sınırlamalardan da kaçınmaları gerektiğini not etmektedir. Sonuç olarak AİHM, 11. maddenin, güvence altına alınan haklarının kullanımında kişiyi kamu güçlerinin keyfi müdahalelerine karşı uyarma esasına dayanırken, sözkonusu haklardan etkili bir şekilde faydalanılmasını sağlamak gibi pozitif yükümlülükleri de içerdiğine kanaat getirmektedir (*Djavit An*, adigeçen, §57).

AIHM bu ilkelerin aynı zamanda sözkonusu olayda olduğu gibi, toplantı düzenlenebilmesi konusunda da uygulanabilir olduğunu belirtmektedir. AIHM *Çetin ve diğerleri* adigeçen (Bkz aynı zamanda , *mutatis mutandis*, *Doğan ve diğerleri-Türkiye*, no: 8803-8811/02, 8813/02 ve 8815-8819/02, § 164, 29 Haziran 2004) davasında da belirttiği gibi, 2935 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (k) ve (m) bentleri OHAL Bölge Valiliği'ne toplantı ve eylem düzenlenmesi konusunda idari yasaklama alanında geniş ayrıcalıklar tanımaktadır. Bununla birlikte toplanma yasağı altında yargı denetiminin bulunmayışı, başvuruları olası bir suiistimali önlemek için yeterli güvencelerden yoksun bırakmıştır (59. paragraf ve *mutatis mutandis mutandis*, *Ekin Derneği- Fransa*, no: 39288/98, § 58, CEDH 2001-VIII).

Sonrasında AIHM, Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinde olayların geçtiği dönemde terör eylemlerine bağlı olarak ortaya çıkan güvenlik eksikliği gözönüne alındığında siyasi atmosferin hissedilebileceği konusunda Hükümet'le aynı görüştedir. Bununla birlikte Vali bölgeye yapılması düşünülen ziyaret konusunda önceden bilgilendirilmiştir.

AIHM ayrıca kamu düzeni ve ulusal güvenlik gibi nedenlerden dolayı Yüksek Sözleşmeciler Tarafın toplantı düzenlenmesini izne tabi tutabileceğini ve bu tür barışçıl toplantılarda insanların serbest dolaşmalarını düzenleyebileceğini belirtmektedir (Bkz. *Djavit An*, adigeçen, §§ 66-67, ve *Ruen Andersson- İsveç*, başvuru no:12781/87, Komisyonun 13 Aralık 1998 tarihli kararı, kararlar ve raporlar 59, s.171, §§ 2-3) Bununla birlikte , vali hiç bir şekilde kararının gerekçesini belirtmemiştir, bu karar yapılması düşünülen ziyaret kampanyasının sorunsuz olarak gerçekleşebilmesi için uygun ve gerekli bir tedbir niteliği taşımamaktadır. Ayrıca hiç bir şey başvuran ve Dernek tarafından yapılması düşünülen bu ziyaretin halk arasında şiddet içerikli ve demokrasinin reddine ilişkin fikirler yayabileceği ya da yasaklama kararlarını haklı kılacak zararlı etki yaratabileceği yönünde bir düşünce yaratmamaktaydı (Bkz. *Stankov ve Iinden birleşik Makedon Örgütü*, adigeçen, §§ 77-78 ve 102-103).

Bu mülahazalar ışığında, bir yandan kamu güvenliğini korumayı ve suçun önlenmesini gerektiren genel çıkarla diğer yandan başvuranın sendika kurma özgürlüğü arasında adil bir denge gözetilmemiştir. Böylesi yasaklama tedbirleri “zorunlu sosyal gereklilik” ilkesinin bir gereği olarak değerlendirilemez ve dolayısıyla AIHM'nin 11. maddesi uyarınca demokratik bir toplumda bu tedbirlerin alınmasının bir gereği bulunmamaktaydı.

Bu nedenle bu madde ihlal edilmiştir.

II. AIHM'İN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, sözkonusu valilik kararına karşı etkili iç hukuk yolunun bulunmadığını iddia etmektedir.

İç hukuk yollarının tüketilmediğini belirten Hükümet, başvuranın idare mahkemesine gitme olanağının bulunmakla birlikte, hiçbir hukuki yolun kullanılmadığını ileri sürmektedir.

AIHM, AIHS'de yer alan hak ve özgürlükler iç hukukta ne şekilde tanınmış olursa olsun, Sözleşme'nin 13. maddesinin, bu hak ve özgürlüklerden iç hukukta yararlanılmasını sağlayacak yolların varlığını güvence altına aldığı hatırlatır. Dolayısıyla sözkonusu hüküm, AIHS'ye dayalı “savunulabilir bir şikayetin” içeriğinin incelenmesini ve uygun bir telafinin sunulmasını sağlayacak bir iç hukuk yolunu zorunlu kılmaktadır (Bkz, diğerleri arasında, *Kulda-Polonya* [GC], no: 30210/96, § 157, CEDH 200-XI) AIHS'nin 13. maddesinden doğan

yükümlülüğün kapsamı, başvuranın yaptığı şikayetin niteliğine bağlı olarak değişmektedir. Bununla birlikte 13. maddenin gerektirdiği başvuru yolu hukuken olduğu kadar pratikte de “etkili” olmalıdır (Bkz, örneğin, *İlhan-Türkiye* [GC], no:22277/93, § 97, CEDH 2000-VII).

AİHM’nin daha önce belirttiği üzere, sözkonusu başvuru yolları 13. maddede öngörülen “etkililik” gereğini yerine getirmemektedir çünkü maddenin gerektirdiği başvuru yolu pratikte olduğu kadar hukuken de etkili olmalıdır.

Sonuç olarak AİHM, OHAL Bölge Valisi tarafından başvuruların aleyhine alınan tedbirlere itiraz etmek için ulusal bir mahkeme karşısında bir iç hukuk yoluna başvurma imkanının bulunmayışından dolayı AİHS’nin 13. maddesinin ihlal edildiğini belirtmektedir.

III. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

A. TAZMİNAT

Başvuran, 10.000 Euro manevi tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu tutara itiraz etmektedir. Bunun haksız zenginleşme anlamına geleceğini belirtmektedir.

AİHM başvuranın toplanma özgürlüğü hakkının ihlal edilmesi sonucunda manevi zarara uğradığını kabul etmektedir. Hakkaniyete uygun olarak, başvurana 1.500 Euro ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuran masraf ve harcamalar için 2.880 Euro talep etmektedir. Avukatı tarafından hazırlanan ücret dekontunu sunmaktadır.

Hükümet bu tutara karşı çıkmaktadır.

AİHM, talep edilen rakamın fazla olmadığını gözlemlemektedir, davanın nedeni ve AİHM nezdinde yapılan işlemler gözönüne alındığında bu talebi yerinde bulmaktadır. AİHM, talep edilen rakamın tamamının, başvurana ödenmesine ve ödeme yapılırken bu meblağdan, Avrupa Konseyi tarafından sağlanan 701 Euro (yedi yüz bir) tutarındaki adli yardımın düşürülmesine karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranının üç puan fazlasının uygulanacağını belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİ İLE,

1. AİHS’nin 11. maddesinin *ihlal edildiğine*;

2. AİHS’nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. a) AİHS’nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL’ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet’in başvurana,

i. manevi tazminat için 1.500 (bin beş yüz) Euro *ödenmesine*;

ii.masraf ve harcamalar için 2.880 (iki bin sekiz yüz seksen) Euro'dan Avrupa Konseyi tarafından 701 (yedi yüz bir) Euro tutarındaki adli yardımın düşürülerek kalan kısmın başvurana *ödenmesine*;

iii. yukarıdaki miktarların her türlü vergiden *muaf tutulmasına*;

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar, Hükümetin, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faizi *uygulamasına*;

4. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*.

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AIHM'nin iç tüzüğü'nün 77§§ 2 ve 3 maddesine uygun olarak 20 Eylül 2005 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Tebliğler

Adalet Bakanlığında:

MİLLETLERARASI TAHKİM ÜCRET TARİFESİ HAKKINDA TEBLİĞ

Konu ve kapsam

MADDE 1 – (1) Milletlerarası Tahkim Kanunu uyarınca, taraflarla hakem veya hakem kurulu arasında ücretin belirlenmesi konusunda anlaşmaya varılamaz veya tahkim anlaşmasında ücretin belirlenmesine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmazsa ya da taraflarca bu konuda yerleşmiş milletlerarası kurallara veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yapılmamışsa, hakem veya hakem kurulunun alacağı ücret hususunda bu Tebliğ hükümleri uygulanır.

(2) Hakemlerden birinin, bu Tebliğde düzenlenmeyen herhangi bir nedenle görevinin sona ermesi ile hukukî veya fiilî sebeplerle görevini zamanında yerine getirememesi nedeniyle çekilmesi veya tarafların bu yönde anlaşmaları ile hakemlik yetkisinin sona ermesi durumunda ve konusu para ile değerlendirilemeyen işlerde bu Tebliğ hükümleri uygulanmaz.

Hakemlik ücretinin kapsadığı işler

MADDE 2 – (1) Tebliğde yazılı hakem ücreti, tahkim davasının açıldığı tarihten itibaren nihaî hakem kararı verilinceye kadar yapılan dava ile ilgili iş ve işlemlerin karşılığıdır.

(2) Hakem kararının düzeltilmesi, yorumlanması veya tamamlanması halleri ek ücreti gerektirmez.

Başkanın ücreti

MADDE 3 – (1) Başkanın ücreti, hakemlerden her birine ödenecek hakem ücretinin yüzde on fazlası olarak hesaplanır.

Ücretin kısmen hakedilmesi ve ücret ödenmeyecek haller

MADDE 4 – (1) Hakemlerden birinin veya hakem kurulunun Milletlerarası Tahkim Kanununun 7 nci maddesinin (H) fıkrası uyarınca görevinin sona ermesi halinde, ücret tablosunda yazılı ücretin dörtte birine hükmedilir. (C), (E) ve (F) fıkraları uyarınca görevin sona ermesi hallerinde hakem ücreti ödenmez.

(2) Milletlerarası Tahkim Kanununun 11 inci maddesinin (C) fıkrasının 1 ve 2 nci bentleri gereğince tahkim yargılamasının sona ermesi halinde ücret tablosunda yazılı olan hakem ücretinin dörtte birine hükmedilir.

(3) Milletlerarası Tahkim Kanununun 13 üncü maddesinin (B) fıkrasının 1, 2, 3, 4, 6 ve 7 nci bentlerinde yazılı hallerden birinin, hakem veya hakem kurulunca taraflara delillerin sunulması hususunda Milletlerarası Tahkim Kanununun 12 nci maddesinin (B) fıkrası uyarınca süre verilmesinden önce gerçekleşmesi halinde ücret tablosunda belirlenen ücretin yarısına, süre verilmesinden sonra gerçekleşmesi halinde ise tamamına hükümlenir.

Davanın konusuz kalması, feragat ve sulhte ücret

MADDE 5 – (1) Anlaşmazlığın, davanın konusuz kalması, feragat veya sulh nedeniyle, hakem veya hakem kurulunca taraflara delillerin sunulması hususunda Milletlerarası Tahkim Kanununun 12 nci maddesinin (B) fıkrası uyarınca süre verilmesinden önce sona ermesi halinde ücret tablosunda belirlenen ücretin yarısına, süre verilmesinden sonra sona ermesi halinde ise tabloda belirlenen ücretin tamamına hükümlenir.

Kısmî kararda ücret

MADDE 6 – (1) Hakem veya hakem kurulunca kısmî karar verilmesi halinde ücret, kısmî karar konusu uyuşmazlığın değerine göre belirlenir.

(2) Kısmî kararın, nihâî karar olarak verilmesi halinde ücret tablosunda yazılı ücretin tamamına hükmedilir.

İptal davası sonucunda hakemin davaya yeniden bakması

MADDE 7 – (1) İptal davasının kabulü halinde, kabul kararı temyiz edilmezse veya Milletlerarası Tahkim Kanununun 15 inci maddesinin 1 inci bendinin (b), (d), (e), (f), (g) alt bentleri ile 2 nci bendinin (b) alt bendindeki hallerin varlığı sebebiyle kabulü halinde, eski hakemlerden birinin yeniden tayin edilmesi durumunda, ücret tablosunda yazılı ücretin dörtte birine hükmedilir.

Ücretin hakedilme zamanı

MADDE 8 – (1) Hakemlik ücreti tahkim yargılamasının sona ermesi ile hakedilir.

Ücretin paylaşımı

MADDE 9 – (1) Ücret tablosuna göre belirlenecek ücret, Tebliğin 3 üncü maddesi hükmü de gözetilmek suretiyle hakemler arasında paylaşılır.

Ücret tebliği

MADDE 10 – (1) Ücret, davanın açıldığı tarihte yürürlükte olan Tebliğe göre verilir.

Ücret tablosu

MADDE 11 – (1) Bu Tebliğe göre verilecek ücretler aşağıdaki ücret tablosuna göre hesaplanır.

ÜCRET TABLOSU		
ANLAŞMAZLIK KONUSU DEĞER	ÜCRET	
	TEK HAKEM	3 VEYA DAHA FAZLA SAYIDA HAKEM
0 - 500.000,00 YTL.	%5	%8
500.000,01 - 1.000.000,00 YTL.	%4	%5
1.000.000,01 - 2.000.000,00 YTL.	% 3	%4
2.000.000,01 - 5.000.000,00 YTL.	%2	%3
5.000.000,01 -	%1	%2

Yürürlük

MADDE 12 – (1) Adalet Bakanlığınca hazırlanan bu Tebliğ 15 Mart 2007 tarihinde yürürlüğe girer.

[R.G. 23 Şubat 2007 – 26443]

 [İçindekilere dön](#)

Maliye Bakanlığından:

MİLLİ EMLAK GENEL TEBLİĞİ (SIRA NO: 310)

Bilindiği üzere; Hazinesinin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlar üzerinde gerçek ve tüzel kişiler (kamu-özel) lehine, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve bu Kanunun 74'üncü maddesi gereğince yayımlanan Devlete Ait Taşınmaz Mal Satış, Trampa, Kiraya Verme, Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesis, Ecrimisil ve Tahliye Yönetmeliği ve özel kanunlarındaki hükümler ile Bakanlığımızca belirlenen koşullarla irtifak hakkı tesis edilmektedir.

Bu kapsamda; Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAŞ) Genel Müdürlüğü, Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ) Genel Müdürlüğü, Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. (TEDAŞ) Genel Müdürlüğü ve Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ) Genel Müdürlüğü gibi özel kanunları uyarınca görevlendirilmiş olan kuruluşların asli görevleri gereğince yapmış olduğu hizmetlerin kamu hizmeti niteliği taşıyor olması hususu da dikkate alınmak suretiyle, bu kuruluşların hizmetleri sebebiyle ihtiyaç duyduğu mülkiyeti Hazineye ait taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar üzerinde, bu kuruluşlar lehine bedeli karşılığında irtifak hakkı tesisi, bedelsiz devir, bedelsiz irtifak hakkı tesisi veya kullanma izni verilmesi işlemleri 27.10.2003 tarihli ve 270 Sıra Sayılı Millî Emlak Genel Tebliği, 2005/03 ve 2005/13 sayılı Genelgeler ile 81 Valiliğe (Defterdarlık) yazılan 08.10.2003 tarihli ve 35097 sayılı yazımız uyarınca Defterdarlıklarca yapılarak sonuçlandırılmaktaydı.

03.03.2001 tarihli ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 15'inci maddesinin (d) fıkrası 24.05.2006 tarihli ve 5496 sayılı Kanun ile; *“Piyasada üretim veya dağıtım faaliyetinde bulunan lisans sahibi özel hukuk tüzel kişileri, faaliyetleri ile ilgili olarak Hazinesinin mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar üzerinde irtifak hakkı tesisi, kullanma izni veya kiralama yapılabilmesi için Kurumdan talepte bulunur. Bu talebin Kurulca uygun görülmesi hâlinde, ilgili mevzuat uyarınca Maliye Bakanlığı ile lisans sahibi özel hukuk tüzel kişileri arasında lisans süresi ile sınırlı olmak üzere irtifak hakkı tesisi, kullanma izni veya kiralama sözleşmesi düzenlenir. Bu sözleşmelerde, sözleşmenin geçerliliğinin lisansın geçerlilik süresi ile sınırlı olacağı hükmü yer alır. Bu şekilde tesis edilen irtifak hakkı, kullanma izni veya kiralama bedelini ödeme yükümlülüğü, lisans sahibi özel hukuk tüzel kişisine aittir.*

Piyasada kamu tüzel kişiliğini haiz lisans sahibi tüzel kişilerce yürütülen üretim, dağıtım veya iletim faaliyetleri için gerekli olan, Hazinesinin mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlarla ilgili olarak irtifak hakkı tesisinin veya kullanma izni verilmesinin talep edilmesi hâlinde, Maliye Bakanlığı tarafından ilgili kamu tüzel kişileri lehine lisans süresince bedelsiz irtifak hakkı tesis edilir veya kullanma izni verilir.” şeklinde değiştirilmiştir.

Bu hüküm ile konu hakkında görüşleri sorulan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun görüşü de dikkate alınmak suretiyle; konuya ilişkin muhtelif tarihlerde yapılan düzenlemelerin birleştirilerek tek bir genel tebliğ haline getirilmesi gerekli görülmüştür.

Buna göre;

D) Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAŞ) Genel Müdürlüğü, Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ) Genel Müdürlüğü, Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ) Genel Müdürlüğü ile elektrik dağıtımını ile görevlendirilen ekli listede (Ek-1) belirtilen ve özel kanunları uyarınca görevlendirilmiş olan tüzel kişilerin yapmış olduğu hizmetlerin kamu hizmeti niteliği taşıyor olması ve bu tüzel kişilerce yerine getirilmesi gereken hizmetlerde aciliyet bulunması nedeniyle, yapılan yatırımların zamanında yapılabilmesi, aksamaması ve bu işlerin süratle yerine getirilmesi ve ayrıca, mülkiyeti Hazineye ait taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar üzerinde bu tüzel kişiler lehine asli görevleri gereği tesis edilecek irtifak hakkı ve kullanma izni işlemlerinin kısa sürede ve etkin bir şekilde sonuçlandırılması amacıyla; mülkiyeti Hazineye ait taşınmazlar üzerinde kamu tüzel kişiliğini haiz lisans sahibi tüzel kişiler lehine irtifak hakkı tesis edilmesine ilişkin tüm işlemler, Bakanlığımızın 150 Sıra Sayılı Milli Emlak Genel Tebliğinin (D) bölümünde belirtilen bilgi ve belgeler de dikkate alınmak suretiyle, aşağıdaki açıklamalar çerçevesinde **Defterdarlıklarca sonuçlandırılacaktır.**

1 - TEİAŞ, EÜAŞ ve elektrik dağıtımını ile görevli kamu tüzel kişiliğini haiz lisans sahibi tüzel kişiler tarafından, üzerinden enerji nakil hattı geçirilen/geçirilecek olan, BOTAŞ tarafından, doğalgaz boru hattı geçirilen/geçirilecek olan mülkiyeti Hazineye ait veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar hakkında, talep konusu taşınmazların üzerinde irtifak hakkı tesis edilmesinde ve/veya kullanma izni verilmesinde herhangi bir sakınca bulunup bulunmadığı tespit edilecek, irtifak hakkı tesis edilmesinde ve/veya kullanma izni verilmesinde herhangi bir sakınca bulunmadığının tespiti halinde gerekli işlemlere başlanılacaktır.

2 - Adı geçen Kuruluşlar tarafından irtifak hakkı tesisi ve/veya kullanma izni verilmesi talep edilen mülkiyeti Hazineye ait ve/veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazların genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine veya özel bütçe kapsamındaki idarelere tahsisli olması durumunda, bu taşınmazın tahsis edildiği kurum veya kuruluştan görüş sorularak olumlu cevap alınması halinde, ilgili Kuruluşlar lehine irtifak hakkı tesis edilecek ve/veya kullanma izni verilecek olan kısımları üzerinde genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine veya özel bütçe kapsamındaki idarelere yapılan tahsis kaldırılarak, bu kısımlar üzerinde irtifak hakkı tesis edilecek ve/veya kullanma izni verilecek, tahsis yapılan kurum veya kuruluştan olumsuz cevap alındığı takdirde ise, bu durum talep sahibi Kuruluşa bildirilecektir.

3 - TEİAŞ ve EÜAŞ tarafından yürütülen üretim veya iletim faaliyetleri için gerekli olan, mülkiyeti Hazineye ait ve/veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar üzerinde bu Kuruluşlar lehine lisans süresince tesis edilecek irtifak hakkı ve/veya kullanma izni bedelsiz olacaktır. Bu lisans sahibi tüzel kişilerin özelleştirilmesi yapıldıktan sonra, yeni yerlerin talep edilmesi halinde, bu yerler üzerinde genel hükümlere göre belirlenecek bedeli karşılığında irtifak hakkı ve/veya kullanma izni verilecektir.

4 - Elektrik dağıtımı ile görevlendirilen ekli listede (Ek-1) belirtilen kamu tüzel kişiliğini haiz lisans sahibi tüzel kişilerce trafo, kesici ölçü kabini (KÖK), dağıtım merkezi (DM) vs. binası veya direk yeri olarak fiilen kullanılan veya kullanılmak üzere talep edilen mülkiyeti Hazineye ait taşınmazların üzerinde **bedelsiz irtifak hakkı tesisi**, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerler üzerinde **bedelsiz kullanma izni verilmesi** işlemlerinde;

- Bu taşınmazların genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine veya özel bütçe kapsamındaki idarelere tahsisli olması durumunda, ikinci maddede belirtildiği şekilde işlem yapılacaktır.

- Taşınmazın Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunması halinde ise aynı şartlarla, 178 sayılı Maliye Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 26.5.2004 tarihli ve 5177 sayılı Kanunla değişik 13'üncü maddesinin (b) bendi uyarınca, Şirket lehine bedelsiz kullanma izni tesis edilecek, ifraz ve tescil işleminde 29.06.2001 tarihli ve 4706 sayılı Kanunun 03.07.2003 tarihli ve 4916 sayılı Kanun ile değişik 7'nci maddesi uyarınca işlem yapılacaktır.

- Talep konusu taşınmazlardan işlemleri tamamlananlar hakkında gerekli bilgi Defterdarlıklarca doğrudan Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ve ilgili kurumlara bildirilecektir.

- Ek-1 listede belirtilen Şirketlerin özelleştirilmesi yapıldıktan sonra, yeni yerlerin talep edilmesi halinde, bu yerler üzerinde genel hükümlere göre belirlenecek bedeli karşılığında irtifak hakkı ve/veya kullanma izni verilecektir.

5 - **BOTAŞ** lehine irtifak hakkı tesisi işlemlerinde, 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu gereğince Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Kararının bulunup bulunmadığı tespit edilecek, bu karar bulunmuyor ise, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan görüş alınacaktır.

6 - Doğalgaz boru hattı geçirilmek amacıyla tesis edilecek irtifak haklarında, hat güzergahının taşınmazdan geçiş durumu (hattın taşınmazın kenarından veya ortasından geçmesi v.b. gibi), taşınmazın yüzölçümü, geometrik durumu ve satış bedeli gibi hususlar da göz önüne alınarak, bu taşınmazların boru hattı geçmeden önceki değerleri ile boru hattı geçtikten sonraki değerleri arasındaki farkın irtifak hakkı bedelini oluşturacağı (*Örneğin, mülkiyeti Hazineye ait olan 15.000 m² yüzölçümlü bir taşınmazın 700 m²'lik kısmı üzerinden doğalgaz boru hattı geçirilmek üzere irtifak hakkı tesisi talep edildiğinde, irtifak hakkı bedeli tespit edilirken, bu taşınmazın irtifak hakkı tesisi talep edilen 700 m²'lik kısmının değil, bu taşınmazın tamamının doğalgaz boru hattı geçmeden önceki değeri ile doğalgaz boru hattı geçtikten sonraki değeri arasındaki fark irtifak hakkı bedelini oluşturacaktır.*) ve bedelin bir defaya mahsus olmak üzere alınacağı hususları dikkate alınmak suretiyle, bu taşınmazlara, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 9'uncu maddesi ile 13'üncü maddesinin değişik 1'inci fıkrası uyarınca irtifak hakkı bedeli takdir ettirilerek, bu **bedel karşılığında** ve bu bedel peşin ve defaten tahsil edildikten sonra, hizmet süresince kullanılmak koşuluyla ve Devlete Ait Taşınmaz Mal Satış, Trampa, Kiraya Verme, Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisi, Ecrimisil ve Tahliye Yönetmeliğinin eki Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisi Taahhütnamesi düzenlenmek suretiyle 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 744'üncü maddesi ve Devlete Ait Taşınmaz Mal Satış, Trampa, Kiraya Verme, Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisi, Ecrimisil ve Tahliye Yönetmeliğinin 72/a hükmü uyarınca **BOTAŞ Genel Müdürlüğü** lehine irtifak hakkı tesis edilerek, bu hak tapuya tescil edilecektir.

II) 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtım ve Ticareti İle Görevlendirilmesi Hakkındaki Kanun, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu hükümleri uyarınca ilgili idarelerce lisans veya görev verilmiş olan **özel hukuk tüzel kişileri** tarafından kamulaştırma bedeli ödenmek suretiyle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı veya ilgili İdare ya da Kurum tarafından kamulaştırılarak Hazine adına tescil edilen veya mülkiyeti görevli Şirketlere ait iken Hazine adına tescil edilen taşınmazlar üzerinde, görev süresi sonuna kadar görevli Şirketler lehine **bedelsiz irtifak hakkı** tesis edilebilecektir. Ancak, bedeli görevli Şirketler tarafından değil de, anılan Bakanlık veya ilgili İdare ya da Kurum tarafından karşılanmak suretiyle kamulaştırılarak Maliye Hazinesi adına tescil ettirilen veya daha önce Maliye Hazinesi adına kayıtlı olan taşınmazlar üzerinde ise, **bedeli karşılığında** görevli Şirketler lehine irtifak hakkı tesis edilebilecektir.

III) 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun hükümlerine göre, adına ihale yapılan yatırımcı lehine, sözleşmelerinde belirtilen **bedel karşılığında** ve sözleşmelerinde belirtilen süre kadar Bakanlığımızca kullanma izni verilebilecek veya irtifak hakkı tesis edilebilecektir.

II ve III üncü bölümlerle ilgili olarak Hazinesinin özel mülkiyetinde bulunan taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiralanması, kullanma izni verilmesi ve irtifak hakkı tesisi taleplerine ilişkin işlemler Bakanlığımıza intikal ettirilerek alınacak cevaba göre işlem tesis edilecektir.

IV) Tereddüt edilen konularda Bakanlığımızdan görüş sorulacaktır.

Tebliğ olunur.

Ek - 1

Sıra No	Ticaret Unvanı	Tesisin Yeri	Süresi	Resmi Gazete Tarihi	Resmi Gazete Sayısı
1	OSMANGAZİ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Afyon, Bilecik, Eskişehir, Kütahya, Uşak	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
2	Fırat Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
3	Aras Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Ağrı, Erzincan, Erzurum, Kars, Bayburt, Ardahan, Iğdır	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
4	Çamlıbel Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Sivas, Tokat, Yozgat	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
5	TOROSLAR Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Adana, Mersin, Osmaniye, Hatay, Gaziantep, Kilis	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
6	VANGÖLÜ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Bitlis, Hakkari, Muş, Van	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
7	Akdeniz Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Antalya, Burdur, Isparta	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
8	Gediz Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	İzmir, Manisa	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
9	Dicle Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Diyarbakır, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Batman, Şırnak	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
10	ULUDAĞ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Balıkesir, Bursa, Çanakkale, Yalova	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
11	Çoruh Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize, Trabzon	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
12	İSTANBUL ANADOLU YAKAŞI Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	İstanbul İli Anadolu Yakası	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
13	MENDERES Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Aydın, Denizli, Muğla	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
14	Sakarya Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	-	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl		
15	Meram Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	-	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl		
16	Trakya Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	-	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl		
17	Boğaziçi Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	-	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl		
18	YEŞİLIRMAK Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Amasya, Çorum, Ordu, Samsun, Sinop	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287
19	Başkent Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	-	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl		
20	Göksu Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	Adıyaman, Kahramanmaraş	01/09/2006 tarihinden itibaren 30 yıl	12.09.2006	26287

[R.G. 15 Şubat 2007 – 26435]

 İçindekilere dön

İlanlar

Adalet Bakanlığından :

Sorgun 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2003/248 Esas, 2003/668 Esas, 2003/480 Esas, 2003/436 Esas, 2004/64 Esas, 2004/178 Esas, 2004/468 Esas sayılı dosyaları ile aynı Mahkemenin 2004/294 Esas sayılı dosyası ve bu dosya içinde bulunan Sorgun İcra Müdürlüğünün 2003/1721 sayılı dosyası, aynı Mahkemenin 2004/466 Esas sayılı dosyası ve bu dosya içinde bulunan Sorgun İcra Müdürlüğünün 2004/1246 sayılı dosyası, aynı Mahkemenin 2004/492 Esas sayılı dosyası ve bu dosya içinde bulunan Sorgun 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2005/471 Esas 2005/506 Karar sayılı dosyası ile yine 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2004/31 D. İş. sayılı dosyalarının kaybolduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylâp veya Heyelân Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosyalar için uygulanmasına ve adı geöen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilân olunur.

— • —

Zile Asliye Hukuk Mahkemesinin 1988/880 Esas ve 1990/65 Karar sayılı dosyasının kaybolduğu anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylâp veya Heyelân Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dosya için uygulanmasına ve adı geöen Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilân olunur.

[R.G. 16 şubat 2007 – 26436]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Duyuru

14 şubat 2007 tarih ve 26434 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan,

- 8.2.2007 Tarih ve 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu,

16 şubat 2007 Tarih ve 26436 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan,

- Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Komisyonu Arasında 11.7.2006 Tarihinde Ankara’da İmzalanan Katılım Öncesi Mali Yardımın 2005 Yılı Programına İlişkin Finansman Anlaşması

16 şubat 2007 Tarih ve 26436 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan,

- GSM Mobil Hizmetlerinde Hizmet Kalitesi Yükümlülüklerini Yerine Getirmeyen İşletmecilere Uygulanacak Cezalara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, yer darlığı nedeniyle Bülten’e alınmamıştır.

DUYURU

Başkanlığımızca basım ve dağıtımı yapılan Yargı Mevzuatı Bülteni, 2007 yılı Ocak ayından itibaren yalnızca abone olanlara ve Adliyelerin kütüphanelerine konulmak üzere posta yoluyla gönderilecektir.

Başkanlığımızda abonelik kaydı bulunmayanlar ve yargı teşkilâtı bu tarihten sonra Yargı Mevzuatı bülteni'nin "www.edb.adalet.gov.tr/ymb.htm" internet adresinden elektronik ortamda takip edebilir.

İlgililere duyurulur.

2007 YILI İÇİN ABONE OLMAK İSTEYENLERE DUYURU

Yargı Mevzuatı Bülteni'ne abone olmak ve aboneliklerini devam ettirmek isteyenlerin 2007 yılı abone bedeli olan 160 YTL'nı Vakıflar Bankası Adalet Bakanlığı Bürosu 783 kod nolu şubedeki 2002083 numaralı hesaba yatırarak alacakları dekontu **açık adreslerini** belirtir bir yazı ile "**Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Konya Devlet Yolu Üzeri No: 70 Kat: 9 Hipodrum-ANKARA**" adresine veya 223 38 06 numaralı faksa göndermeleri halinde 01.01.2007 tarihinden itibaren yıl sonuna kadar çıkacak sayılar adreslerine postalanacaktır.